

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazi od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 4. OŽUJKA 2005. * CIJENA 35 DINARA * BROJ 108

Intervju:
Slaven Bačić

Knjige iz Hrvatske u ovdašnjim knjižnicama

Cijena diktira tražnju

TEMA BROJA: OTVORENO PISMO HRVATSKIH INTELEKTUALACA GLEDE "BUNJEVIZACIJE" HRVATA

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, dr. Marija P. Matarić,
Dražen Prčić, Stipan Stipić, Zvonko Sarić,
Zvonko Tadijan, Tomislav Žigmanov**V. D. DIREKTORA I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNICA I ZAMJENICA
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Ivan Ivković Ivandekić (fotografije),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Uskrsnuće ludosti

Ludost posljednjeg desetljeća prošloga stoljeća, začinjena krvlju, neimaštinom i rasulom, izgleda ipak nije skroz utihnula, a niti bila dovoljno poučna, pa se u sludenosti danas nesređene i politički duboko podijeljene države ponovno budi. »Obnoviteljska sjednica« Skupštine »Republike Srpske Krajine« održana 26. veljače u beogradskom Domu sindikata na kojoj je sastavljena i »vlada Republike Srpske Krajine u progonstvu«, više je nego dovoljna potvrda postojanja vječitih i gladnih sanjara, pritajenih tek do zgodnog trenutka. A trenutak je idealan. Taman za sve ispočetka. Svi bivši su opet tu, i to slobodni u visokom letu. Pa se, eto, skupa s njima i ovi izbjegli sanjari vinuli u nove-stare, visoke i neprežaljene ciljeve. Ponovno se otvaraju stari apetiti i već dotučenom narodu potpiruju nove jednokratne nade u formi podgrijanog patriotizma, unaprijed osuđene na propast. Bar gluhih spram europeizacije i međuregionalne suradnje u ovoj zemlji očigledno nije ponestalo. Štoviše, aktualna politička i ekonomska situacija više su nego plodno tlo za sve što može bar još malo pridonijeti samoizolaciji i dodatnom urušavanju već urušenog rejtinga ove zemlje. A mašte i djela ne nedostaje.

Srbi koji danas žive u Hrvatskoj te reinkarnirane beogradske Krajišnike osuđuju kao radikalne političare krive za egzodus Srba iz Hrvatske, i nadaju se da ih nitko neće poslušati. Hrvatski političari s one strane Dunava, pak, gledaju ih kao bolesnike utopljene u starim fantazijama. No, neki tvrde da se bujna mašta ne bi rasplamsala da nema goruće podloge u Beogradu. Znaju ljudi da mogu računati na ojačale radikale. Štoviše, našlo se tu i »nepodijeljeno oduševljenje svih srpskih rodoljuba«.

Srbi u Hrvatskoj kažu i kako im je dosta tih skrbnika koji su patriotizmom napunili svoje džepove, a sad iz druge države, dolijevanjem ulja na vatru koje bi se opet zažarilo na tuđoj koži, ponovno uznemiruju one koji su konačno počeli živjeti skupa, počeli dijeliti vlast i ostvarivati svoja prava. Samo im još jedna krajiška »zaštita« fali... Dokle više?

Sve u svemu, osude novog feniks-ludila slabe su i iz Beograda i iz Zagreba. Kao da se svega najavljenog plaše samo Srbi u Hrvatskoj. Beogradu ponestalo rječitosti zbog sve jačeg utjecaja prošlog vremena i već poznatih rodoljuba, a Zagreb s ukočenim pogledom u vrata Europske unije ne troši riječi na inicijative iz susjedstva u kojem još uvijek ima gladnih za tuđim teritorijima. I dok jedni vjeruju da se prošlost ne može ponoviti, drugi se oštire, okupljaju i crtaju nove-stare mape.... Velike...

D. D.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI:

Nada Sudarević

Jedan klik vraća deset godina unazad

Otvoreno pismo zbog »bunjevačkog jezika«

Nedopustiva podjela hrvatskog stanovništva.....8-11

Izvršni odbor HNV-a

Inzistiramo na ravnopravnosti.....12-14

Intervju

Slaven Bačić.....16-19

Skupština »Republike Srpske Krajine«

Oživjele stare ambicije.....22,23

Bibliografska praksa kod podunavskih Hrvata

Nekontinuirana nastojanja.....40

O radu dirigenta Berislava Skenderovića

Promoviranje glazbene kvalitete....42,43

ČETVRTAK, 24. 2.

Kosovo

Ministar vanjskih poslova Italije Gianfranco Fini izjavio je u Prištini da je konačni status Kosova u rukama njegovih žitelja. »Europska unija je ovoga tjedna usvojila dokument u kome se kaže kako nije moguć povratak na stanje iz 1999. godine«, rekao je talijanski diplomat nakon susreta s predsjednikom Kosova Ibrahimom Rugovom i premijerom Ramušom Haradinajem. Fini je novinarima izjavio da »bez obzira na to kakav će biti konačni status, nitko u EU ne misli da Kosovo treba dijeliti«.

Zakon

Prvi puta od Miloševića dogodilo se da predsjednik Srbije nije potpisao tekst nekog zakona jer nije dobio pravu verziju zakona. Naime, Borisu Tadiću Skupština Srbije dostavila je tekst Zakona o radu u kome su izmijenjena tri članka u odnosu na usvojenu verziju. U Ministarstvu rada tvrde kako nije riječ o falsifikatu, već da je tekst zakona samo redigiran, a da se od toga sada pravi afera. Tako je počelo prepiranje priopćenjima na relaciji predsjednik Srbije – predsjednik Skupštine.

Predaje

Poslije dragovoljne predaje Milana Gvera, i optuženi s iste optužnice, general Radivoje Miletić, učinit će isto. General-major Radivoje Miletić je u vrijeme rata u Bosni bio pomoćnik načelnika Generalštaba Vojске Republike Srpske, zadužen za obuku trupa i izvođenje akcija vojске bosanskih Srba. Kao i general Gvero, i Miletić je, prema navodima Tužiteljstva sudjelovao u planu političkog i vojnog rukovodstva bosanskih Srba da se Muslimani protjeraju iz Srebrenice i Žepe. Nakon Gvera, u Haag bi uskoro trebao otputovati i bivši zapovjednik Armije Bosne i Hercegovine general Rasim Delić.

PETAK, 25. 2.

Smjena

Zastupnici Skupštine Vojvodine smijenili su pokrajinskog tajnika za poljoprivredu Igora Kurjačkog. Smjenu je tražila koalicija Zajedno za Vojvodinu, koju predvodi Liga socijaldemokrata Vojvodine, uz obrazloženje da nije bilo moguće uspostaviti odgovarajuću komunikaciju Koalicije i Kurjačkog, što je utjecalo na realizaciju ciljeva definiranih koalicijskim sporazumom.

Ovčara

Video-kazeta sa snimcima zločina na Ovčari, o čijem se postojanju često govorilo, u Hrvatskoj je već 13 godina. Kako piše »Feral Tribune«, ta kazeta je hrvatskoj strani za dva milijuna maraka predana 1. veljače 1992., odnosno za manje od dva i po mjeseca otkako je taj zločin počinjen. Tu činjenicu je novinaru »Ferala« potvrdio nekadašnji službenik Službe za zaštitu ustavnog poretka, iznijevši niz detalja kako je do preuzimanja video-snimka i došlo.

Skandal

Hrvatskoj Upravi za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala podnesena je prijava protiv bivšeg šefa diplomacije Hrvatske Tonina Picule. Prijavu protiv Picule i još pet službenika podnio je savjetnik u hrvatskom Ministarstvu vanjskih poslova Davorin Zagorščak, tvrdeći da su nesavjesnim radom omogućili, a potom i prikrili, pljačku Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu 2002., kada je, kako tvrdi, više od

10.000 eura ukrao blagajnik Veleposlanstva u Beogradu, državljanin SiCG angažiran po ugovoru.

Impresioniran

Predsjedavajući OEES-a Dimitrij Rupel kaže da je impresioniran europskom orijentacijom Borisa Tadića, Vojislava Koštunice i Vuka Draškovića.

SUBOTA, 26. 2.

Mars

Znanstvenici su otkrili aktivne vulkane i smrznuta mora na Marsu i traže dodatnu misiju kako bi utvrdili ima li života na tom planetu. Preporuke znanstvenika stigle su na kraju jednodnevne konferencije u Nizozemskoj, na kojoj su analizirani rezultati ispitivanja koje je na Marsu radila Europska svemirska agencija. Vijesti o otkriću zamrznutog mora, koje je veličine Zemljinog Sjevernog mora i na fotografijama podsjeća na lednike Antarktika, početkom tjedna uzdrmale su znanstveni svijet. Talijanski astronom Vittorio Formisano, koji radi na projektu sonde »Mars express«, rekao je kako se na osnovi plinova koji su otkriveni u atmosferi može pretpostaviti da na crvenom planetu postoji život. Formisano je priopćio da je sonda otkrila prisustvo metana i formaldehida, što ukazuje na određene biološke aktivnosti na Marsu.

Napad

Eksplוזija automobila bombe u Hilli, 100 kilometara južno od Bagdada, odnijela je 105 života, a 130 ljudi je ranjeno u najkrvavijem napadu u Iraku od pada Saddama Huseina.

NEDJELJA, 27. 2.

Konvencija

Demokratska stranka održala je konvenciju povodom 85 godina od osnivanja i 15 godina od obnove rada stranke. »Ulazak u EU treba se desiti skupa s Hrvatskom 2010. godine, a ne skupa s Turskom 2020. godine. Hajde da se izborimo da u Europu uđe generacija rođenih 1991. godine za svoju punoljetnost, i da tako malo izmirimo dug prema djeci čije su godine i desetljeće pojele vlasti pod upravljačkom palicom Slobodana Miloševića«, rekao je između ostalog Boris Tadić. Govore pojedinih dužnosnika stranke, kao i predsjednika DS-a povici-ma su prekidali članovi koji traže osnivanje liberalno-demokratske frakcije u DS-u. Nazočni su njihove povike pokušali nadjačati pištaljkama pa je povremeno bilo skoro nemoguće pratiti izlaganja govornika.

Incident

Sjednicu Glavnog odbora SPO-a obilježile su duboke podjele koje već mjesecima potresaju ovu stranku. Vrata beogradske Općine Stari grad, gdje SPO tradicionalno zasjeda, ovoga puta bila su otvorena samo za članove Glavnog odbora. Međutim, stotinjak članova SPO-a koji su ne-zadovoljni politikom predsjednika stranke, pošto su burno pozdravili potpredsjednike Veroljuba Stevanovića i Vojislava Mihailovića, odlučili provaliti unutra. Vrata su izdržala, ali su stradali stolovi i stolice.

PONEDJELJAK, 28. 2.

Glasovanje

Skupština Srbije nije usvojila Prijedlog rezolucije o obustavljanju progona članova obitelji Slobodana Miloševića. Za rezoluciju je glasovalo 99 zastupnika SPS-a i SRS-a, dok je 121 zastupnik glasovao protiv, a

uzdržanih nije bilo. Zastupnici vladajuće koalicije nisu bili nazočni na raspravi, ali su neposredno prije glasanja ušli u skupštinsku dvoranu.

Zatvorenici

Započeo je transfer prve skupine zatvorenika, državljana SiCG, iz hrvatskog zatvora Lepoglava. Ministar za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore Rasim Ljajić rekao je agenciji Beta, da će prvih pet zatvorenika biti privremeno prebačeno u zatvor u Srijemskoj Mitrovici i da će uskoro početi razgovori i o transferu ostalih zatvorenika iz Lepoglave.

Ljajić je naveo i da samo četiri zatvorenika, od njih 42-oje, još nema državljanstvo SiCG, ali da su i njihovi zahtjevi u proceduri.

Izvjeste

Hrvatska Vlada općenito je poštovala ljudska prava svojih građana u 2004., a problemi su zabilježeni na nekim područjima, posebice prema hrvatskim Srbima, stoji u godišnjem izvješću State Departmenta o ljudskim pravima u svijetu. U izvješću se navodi problem suđenja za ratne zločine, za koja se kaže da su još etnički pristrana protiv hrvatskih Srba, kao i problem povrata imovine srpskih izbjeglica. Unatoč ustavnoj zaštiti manjina i naporima Vlade Ive Sanadera te poboljšanoj situaciji za manjine u 2004., u praksi još postoji otvorena i katkad snažna diskriminacija Srba i Roma, navodi se u izvješću.

UTORAK, 1. 3.

Tvrdnje

Carla del Ponte izjavila je da su se vlasti u Beogradu složile s njenim tvrdnjama da se Ratko Mladić nalazi u Srbiji.

TV pretplata

Gradani Srbije uskoro bi trebali ponovno, kroz pretplatu, a ne posredno – kroz proračun, financirati RTS. Prema odredbama Zakona o radiodifuziji, usvojenog prije gotovo tri godine, mjesečna pretplata za RTS iznosila bi oko 240 dinara za prijatelje u kućanstvu i za pravne osobe, a oko 520 dinara za prijatelje u motornim vozilima. Pretplata bi se naplaćivala preko javnog poduzeća koje ponudi najbolje uvjete. Ranije je pretplata naplaćivana uz račun za struju, a prema podacima Elektroprivrede Srbije, u 2000. godini bilo je oko 777.500 pretplatnika.

SRIJEDA, 2. 3.

24 sata

Hrvatski je tiskovni medijski prostor dobio još jednog takmaka – izašao je prvi broj »24 sata«, dnevnih novina koje su primjerene standardu Hrvata. Koštaju, naime, tri kune, upola manje od konkurentskih listova što u tržišnoj utakmici među osiromašenim Hrvatima nije nevažno. Kako naglašava urednički tim koji se predstavio na 20. i 21. stranci, i slikom i kratkim uvodnikom u vlastitu rubriku, kao, uostalom i glavni urednik Matija Babić, eksponirani urednik Indexa, inerneteskoga portala koji je objavio postojanje Severinog kućnog uratka (sic!) na drugoj stranici, novine imaju između 48 i 64 stranice u boji. »24 sata« imat će i tri tjedna priloga na 24 stranice.

TUŽBE PO RADIKALSKOM UZORU

Tijekom četiri godine od Petog listopada bilo je više od 300 sudskih procesa protiv novinara i tužbi za uvredu i klevetu, ali među njima, interesantno, gotovo da nema novinara iz tabloida. Uglavnom su meta ozbiljni mediji i to uglavnom isti oni koji su tuženi svoje-vremeno po »radikalnim zakonima«, za neke druge stvari. U najvećem broju slučajeva sudovi su donijeli ili oslobađajuće presude za novinare, ili su otezali, pa su tužitelji sami odustajali. Tužitelji su po pravilu bili predstavnici bivšeg režima ili financijski oligarsi. Gotovo da nije bilo situacije da neki aktualni političar tuži nekog, ili je to zanemariv broj slučajeva. **Nebojša Bugarinović**, predsjednik Nezavisnog udruženja novinara Srbije, Dnevnik, 27. veljače

NOVINARI – NAJČEŠĆA META

Mada službeno gonjenje poslanika javne riječi čini oko pet posto ukupnog broja tužbi podnesenih uglavnom za uvredu, klevetu i prenošenje lažnih vijesti – one najviše bole medije. Tužbe protiv novinara podižu lopovi, kriminalci, mafijaši i uvrijeđene javne osobe, obilato koristeći onu pravničku – nitko nije kriv dok se ne dokaže suprotno. Novinar može imati gomilu materijalnih dokaza, hrpu papira i dokumenata koji nedvosmisleno govore o smicalicama i zloupotrebama pojedinaca, ali umjesto da se tužiteljstvo po službenoj dužnosti pozabavi daljnjom istragom, najčešće u praksi važi princip da novinar na sudu mora dokazati da je netko, tko je u novinama spomenut, lopov ili lažov.

Po svim istraživanjima naša zemlja zauzima visoko mjesto po korumpiranosti u svim sferama, ali ipak nije jedan prozvani državni dužnosnik iz medijskih afera nije osuđen zbog zlouporabe službenog položaja, pljačke države, krađe zastupničkih glasova i montiranih sudskih procesa. Zato su novinari »zaradili« oko 320 tužbi. **Mirjana Živić**, novinarka, Dnevnik, 27. veljače

NAKNADNA PAMET

Naknadno su se i medijski pogoni upregli u Sanaderove politike, po kojoj sada valja demistificirati generala Gotovinu, da bi javnost lakše progutala njegovo uhićenje i izručenje. Ovaj slučaj bismo mogli nazvati »naknadnom pameću« i otrežnjenjem. Tako su medijski razotkriveni i drugi oblici kriminalnih radnji u kojima su sudjelovali hrvatski junaci – generali i viši časnici, a na to su reagirale veteranske udruge da se time kriminalizira cijeli Domovinski rat. Vrijeme je da i Sanader i njegovi sljedbenici jasno kažu, da je i među patriotima bilo i onih koji imaju kriminalni dossier, dapače da su mnogi od njih i nastavili s kriminalnim radnjama i nakon Domovinskog rata. Ta demistifikacija Gotovine i ostalih potrebna je radi moralnog zdravlja nacije, jer kako ćemo inače odgajati buduće generacije, ako zbog patriotizma prešućujemo kriminalne radnje koje su neki od protagonista hrvatske borbe za neovisnost i samostalnost počinili prije, ali i poslije rata? **Damir Grubiša**, komentator, Novi list, 25. veljače

BUREK I JOGURT

Ipak, »dvije Srbije« nisu bez zajedničkog nazivnika. Između njih se nalazi DSS, ali ne kao »most« (jer tu nikakvog mosta ne može biti), već kao pripravnik koga šef pošalje po burek i jogurt, a ovaj, kad se vrati, mora

držati jednom rukom burek na radijatoru (da se ne ohladi), a drugu izbaciti kroz prozor (da se jogurt ne ugrije), sve dok se šef ne smiluje da uzme svoj doručak. Samo što u toj igri »toplo – hladno«, DSS nije »pripravnik«, već »stožerna stranka Vlade«, a nismo ni načisto kad je čija ruka u pitanju, odnosno što je na radijatoru, a što na prozoru. **Zoran Panović**, komentator, Danas, 26. veljače

CRNOGORSKO BJEŽANJE

Vječito srpsko prokletstvo – da nas mnogobrojni neprijatelji nikako ne ostavljaju na miru, a rijetki prijatelji zabijaju nož u leđa kad to najmanje očekujemo – nastavilo se i ovog nesretnog tjedna. Baš kad je izgledalo da smo u superiornoj prednosti od čitavih 14 dana nad Hrvatima (navodno, vaš generalski deadline za isporuku Gotovine je 17. ožujka; navodno, naš generalski deadline za isporuku dueta Lukić – Pavković je 31. ožujka); kad se ispravno učinilo da su radni posjeti našeg predsjednika Tadića svjetskim supersilama (Libija, Kosovo, Kina) važnije i mudrije nego Sanaderov turistički odlazak u Bruxelles, grad koji nam posebno ide na qurac; kad smo se ohrabрили još jednom dvosmjernom izjavom uskrslog dr. Voje Koštunice da ćemo »nastaviti suradnju s Haškim sudom« ali tako da se ne ugrozi »nacionalni interes«... iza okuke državne krivine sačekali su nas Crnogorci i oholo, lijeno uručili nam zahtjev da se Ono Što Se Zove SiCG pod hitno pretvori u Zajednicu Nezavisnih Država (ZND)! Prevedeno s hrvatskog na novohrvatski, Crna Gora – prirodno i očekivano – ne želi imati ništa sa zemljom Srbijom, isto onako kao što s ovom tužnom otadžbinom svojevremeno ništa nisu htjeli imati ni Slovenci, ni Hrvati, ni Bosanci, ni Makedonci, ni Albanci! Crnogorsko bježanje od Srbije, s kojom, btw, ni mnogi Srbi ne bi voljeli ništa imati, u prvih 24 sata nije naišlo na komentar ovdašnjih dužnosnika. **Petar Luković**, kolumnist, Feral Tribune, 25. veljače

Dujizmi

- ✓ *Tvornice jesu opljačkane, ali je bitno da to radnici nisu osjetili;*
- ✓ *Samo Subotičani se opredijeliše za SUživot!;*
- ✓ *Samo pisci su u zatvoru nesretnim slučajem. Nešto im je palo na pamet;*
- ✓ *Ako je ova vlast tako zrela, zašto već ne padne?*

Dujo Runje

Kome uopće treba »bunjevački jezik«

Denacionalizacija Hrvata u Bačkoj

Na nedavnu vijest da će od sljedeće školske godine učenici prvih razreda u Subotici učiti tzv. bunjevački jezik, u subotičkom tjedniku »Hrvatska riječ« reagirali su mnogi koje je ta najava uzburkala. Svi su se u svojim reagiranjima složili da se, naravno, radi o dijalektu, a ne o jeziku, i to hrvatskom dijalektu koji je među Hrvatima najrašireniji – štokavsko-ikavskom. Dakle, dijalekt bačkih Hrvata govori se i u Dalmaciji, Hercegovini, Lici, Slavoniji, a vojvođanska državna uprava proglasila ga je jezikom i još ga k tome uvodi u škole pod nazivom »bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture«.

Neki su u toj odluci prepoznali nastavak miloševićevske politike i pokušaja da se podijele Hrvati kako bi se lakše provela njihova asimilacija. Tako dr. Slaven Bačić, urednik Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca, piše da se s novom srbijanskom Vladom reafirmira prijašnja politika odnosa prema Bunjevcima Hrvatima. To znači da se ne rješava problem informiranja na hrvatskome jeziku putem elektronskih medija, da se otvoreno podupire tzv. bunjevačka opcija te da se ne poštuju međunarodne obveze o čuvanju i njegovanju nacionalne, etničke i jezične posebnosti hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i Crnoj Gori, čime se neposredno ugrožava opstanak hrvatske zajednice na području sjeverne Bačke.

OPASNO ZA DJECU I NJIHOVU SVIJEST:

Dr. Slaven Bačić vjeruje da neće izostati reakcija najviših političkih predstavnika hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori, ali i u Hrvatskoj. Na žalost, ta je reakcija zasada izostala, barem što se tiče hrvatskih političkih predstavnika.

Dijalektologinja dr. Sanja Vulić smatra da je odluka o uvođenju »bunjevačkog jezika« u škole vrlo opasna za djecu i njihovu svijest jer se kroz mala vrata pokušavaju ljudi denacionalizirati. »Kao tobože dati privilegiju, a u biti podmetnuti kukavičje jaje da se izgubi hrvatska svijest«, piše dr. Vulić.

Dakle, vlasti su naizgled velikodušne prema manjini – dopuštaju Bunjevcima da govore u škola-

*Ne rješava se problem
informiranja na
hrvatskome jeziku
putem elektronskih
medija, otvoreno se
podupire tzv. bunjevačka
opcija te se ne
poštuju međunarodne
obveze o čuvanju i
njegovanju nacionalne,*

Piše: Barbara Matejčić

*etničke i jezične
posebnosti hrvatske
nacionalne manjine u
Srbiji i Crnoj Gori, čime
se neposredno ugrožava
opstanak hrvatske
zajednice na području
sjeverne Bačke*

lama onako kako su naučili kod kuće, ali im zapravo poručuju: vi niste Hrvati, vi ste Bunjevci. Tom bi se »bunjevačkom nacijom« i »bunjevačkim jezikom« htjelo na brzinu razriješiti hrvatsko pitanje u Vojvodini. Tako se »bunjevački jezik«, pod tim nazivom, ubraja među »vojvođanske poddijalekte«. Hrvati na sjeveru Bačke su se nadali da se poslije petolistopadskih promjena vlasti više neće ponavljati takvi pokušaji nasilne jezične asimilacije. Ta se asimilacija zapravo mogla očekivati jer se radi o sredini u kojoj se ne potiče manjinski jezik u javnoj komunikaciji. Da je situacija drugačija, da se provodi jezična politika kroz školstvo, medije i sve druge mjerodavne institucije, jezična asimilacija ne bi bila moguća ili bi barem bila »ometana«.

INDIKATIVAN IZBOR: Petar Vuković, zagrebački doktorant, rodom je iz Tavankuta i dobro poznaje situaciju u Bačkoj. On tvrdi da je notorna činjenica da među Bunjevcima koji se zauzimaju za »bunjevački jezik« nema obrazovanih lingvista koji bi bili sposobni napisati osnovne jezične priručnike potrebne jednomu standardnom jeziku.

Zbog toga je nužno da se za pomoć obrate srpskim lingvistima, što je, piše Vuković, politički indikativan izbor. Jer, srpska lingvistika ne pokazuje spremnost da prihvati hrvatski književni jezik (već ga i dalje naziva »varijantom srpskog«, a još je gore s bosanskim) pa kako je onda moguće da tako spremno prihvaća »bunjevački jezik«.

Kao jedan od razloga Petar Vuković navodi to što »bunjevački jezik« zapravo ima najmanje izgleda da bude prihvaćen među vlastitim govornicima. Jer, oni koji bi mogli prihvatiti bunjevački dijalekt kao jezik jesu, s jedne strane, oni koji su neobrazovani i društveno marginalizirani i zapravo nemaju potrebe za književnim jezikom, dok su, s druge strane, oni koji su jezično ionako integrirani u društvo te zapravo prihvaćaju srpski književni jezik kao »svoj«. Dakle, kome uopće treba »bunjevački jezik«?

Autorica je novinarka iz Zagreba, tekst je objavljen u »Vjesniku« 1. ožujka

Takozvani bunjevački jezik u školama: hoće li se doista dogoditi nemoguće

Jezična rašomonijada

*Prema posljednjim informacijama pokrenuta je procedura za povlačenje Pravilnika o nastavnom programu bunjevačkog jezika, ali službene objave toga još nema * Predstavnici Bunjevaca ne-Hrvata tvrde da nisu nacionalna manjina ali zahtijevaju ista prava kao i druge nacionalne manjine*

Piše: Jasminka Dulić

U službenom listu AP Vojvodine broj 2. od 31. siječnja 2005. godine objavljen je Pravilnik o nastavnom programu bunjevačkoga jezika s elementima nacionalne kulture, kao izbornog predmeta, za prvi, drugi i treći razred osnovne škole.

Donošenje ovog pravilnika izazvalo je brojne reakcije, prvenstveno Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i lingvisti. **REAGIRANJA:** Lingvisti, s jedne strane, tvrde kako je bunjevački jezik nepostojeći, odnosno da je samo jedan od govora novoštokavskog dijalekta koji pripada hrvatskom jeziku te se njegovo uvođenje u nastavu može prihvatiti jedino u sklopu nastave hrvatskog jezika. S druge strane, DSHV tvrdi da je ovaj čin usmjeren ka podjeli hrvatske zajednice u Vojvodini kako bi se olakšala asimilacija, te da se time krši niz domaćih i međunarodnih zakona koje je ova država donijela ili potpisala.

DSHV je inicirao i javnosti uputio otvoreno pismo koje su do sada potpisali čelnici hrvatskih institucija kao i ugledni znanstvenici i stručnjaci, kojega u cjelini donosimo u ovom broju, te je najavio da će se tražiti ekspertiza po ovom pitanju kako od Srpske akademije nauka i umjetnosti tako i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

U međuvremenu, kako saznajemo od pomoćnice za obrazovanje Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu *Danice Stefanović*, pokrenut je proces da se ova preporuka stavi van snage i s potpisom tajnika za obrazovanje i kulturu upućena je Pokrajinskom tajništvu za upravu, propise i nacionalne manjine. Na pitanje kako je moglo doći do toga da se ovakav predmet uvodi, Stefanovićeva za Hrvatsku riječ kaže kako se išlo temeljem toga da postoji formirano Bunjevačko nacionalno vijeće koje je izradio plan ovog predmeta i tako je ovaj pravilnik donesen, te je dodala da će se tražiti dodatne ekspertize glede ovog pitanja vjerojatno od Vojvođanske akademije znanosti i umjetnosti.

Zastupnik u Skupštini AP Vojvodine i predsjednik Hrvatskog akademskog društva *Dujo Runje* ima drugačije mišljenje: »Što se tiče eventualnog odustajanja od bunjevačkog jezika, a s obzirom da je

Pravilnik objavljen u Službenom listu Vojvodine i pretpostavljam da nije riječ o tehničkoj grešci, trebalo bi provesti isti postupak i za promjenu, ali osobno sam više nego skeptik.«

Prema svemu sudeći, ovo pitanje se tek otvara.

ČEKAJUĆI USTAV: Činjenica da je formirano Bunjevačko nacionalno vijeće omogućava njihovim predstavnicima da zahtijevaju prava kao i druge nacionalne manjine, međutim, predsjednik Bunjevačkog nacionalnog vijeća *Nikola Babić* tvrdi u razgovoru za Subotičke novine od 18. veljače kaže da u stvari Bunjevci nisu nacionalna manjina već konstitutivni narod. Bilo je dosta teškoća već kada su pripremali elektorsku skupštinu za Nacionalno vijeće, kaže Babić: »Naši Bunjevci nisu

htjeli biti svrstani u manjine. Jer, zna se da smo mi konstitutivan narod s većinskim narodom i da o tome postoje povijesni podaci.« No, kako kaže Babić, prevladalo je mišljenje »da bi neosnivanjem nacionalnog vijeća izgubili mnoge ingerencije, kao i kontakt s državom« od koje kao njihove matične države očekuju, da riješi njihov status pa vjeruju da će se »u novom Ustavu naći načina da se riješi ovo naše pitanje«.

Babić očekuje da će Ministarstvo prosvjete i sporta ovjeriti nastavni plan i program, bunjevačkog jezika te tvrde da su za posao izdavanja prve gramatike bunjevačkog jezika angažirali eminentne profesore, akademike s Novosadskog sveučilišta.

Otvoreno pismo pedeset uglednih Hrvata pripadnika bunjevačkog roda

Nedopustiva podjela hrvatskog stanovništva

*Pripadnost Bunjevaca cjelini hrvatskoga naroda danas se osporava jedino u Srbiji * Pravno i civilizacijski je nedopustivo da se na teritoriju Srbije prave umjetne jezične podjele hrvatskoga naroda*

Reagirajući na pokušaj uvođenja »bunjevačkog jezika« u osnovne škole u Vojvodini Demokratski savez Hrvata u Vojvodini uputio je otvoreno pismo javnosti kojeg su do sada potpisali istaknuti hrvatski znanstvenici u Srbiji i Crnoj Gori kao i Hrvatskoj, Mađarskoj i Bosni i Hercegovini te dužnosnici hrvatskih institucija. U pismu se osuđuje nastojanje da se ikavski bunjevački govor uvede u škole namjesto hrvatskoga književnoga jezika, osobito podupiranje ovakvih nastojanja od strane pokrajinske administracije.

Potpisnici ovoga pisma traže da vlasti svih razina domicilne države Srbije i Crne Gore prestanu poticati podjele hrvatske etničke zajednice u Vojvodini, uključujući tu i potporu podjeli jedinstvenoga književnoga jezika kojim se služi hrvatski narod svugdje u svijetu, i da vlasti matične države Hrvatske, poduzmu sve mjere kako bi se zaštitio integritet hrvatskoga naroda i hrvatskoga jezika u Vojvodini, te najavljuju da će se obratiti i međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama radi zaštite hrvatske manjine na sjeveru Bačke.

Mi, dolje potpisani, pripadnici bunjevačkog roda,

► polazeći od činjenice da Bunjevci žive na širokome prostoru koji obuhvaća dijelove Hrvatske (Dalmacija, Dalmatinska zagora, Primorje, Gorski kotar, Lika), Bosne i Hercegovine (zapadna Hercegovina, zapadna i srednja Bosna), Mađarske (sjeverozapadna Bačka i Budimpešta s okolicom) i Srbije (sjeverna Bačka);

► podsjećajući da su se sa širega područja Dalmacije i zapadne Hercegovine Bunjevci doseljavali tijekom XVII. stoljeća na teritorij između Dunava i Tise, a osobito na područje Subotice, Sombora, Baje, Segedina i Budima, na kojemu su, kao i Hrvati u drugim krajevima, sebe nazivali Dalmatinima i Ilirima, a da su se u Austro-Ugarskoj Monarhiji u borbi za očuvanje narodnih prava namjesto etničkoga imena Hrvati koristili subetničkim imenom Bunjevci;

► imajući u vidu da je novoštokavski ikavski dijalekt, kojim govore Bunjevci, najrašireniji hrvatski dijalekt i da se njime govori u Dalmaciji, Primorju, Lici, zapadnoj Hercegovini, srednjoj Bosni te u vojvođanskom i mađarskom dijelu Bačke, s čime su

se slagali i mnogi ugledni srpski lingvisti, poput Pavla Ivića (Enciklopedija Jugoslavije, knjiga 6, 2. izd., 1990. g., str. 70);

► naglašavajući da na tom dijalektu od XVIII. stoljeća na prostoru koji su naseljavali Hrvati nastaje bogata književnost (Andrija Kačić Miošić u Dalmaciji, Matija Antun Relković u Slavoniji, Emerik Pavić u Budimu) i da je otada upravo štokavska ikavica u temelju općehrvatskoga književnog jezika sve do ilirskog pokreta; da je na štokavskoj ikavici u Budimu zahvaljujući

Poruka Hrvatskom saboru:
Zaštitite integritet hrvatskog jezika!

Grguru Čevapoviću 1832. objavljen i prvi cjeloviti hrvatski prijevod Biblije autora Matije Petra Katančića; da se za hrvatski književni jezik utemeljen na štokavskoj ikavici zauzimala Zadarska filološka škola i nakon pobjede jezične koncepcije iliraca; da je književnost bačkih Bunjevaca od svojih početaka integralni dio hrvatske književnosti i da je njezin jezik po svemu (grafiji, pravopisu, leksiku, morfološkim i sintaktičkim obilježjima te najfrekventnijim načinima stilizacije) hrvatski, sukladno međunarodnim ugovorima i drugim dokumentima o zaštiti manjina, posebice:

► Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina Vijeća Europe, osobito njezinu članku 5., kojime su vlasti Srbije i Crne Gore preuzele obvezu da će »unapređivati uvjete potrebne za održanje i razvijanje kulture pripadnika nacionalnih manjina i očuvanje bitnih elemenata njihova identiteta: vjere, jezika, tradicije i kulturnoga naslijeđa« te da će se »suzdržati od politike i prakse asimilacije pripadnika nacionalnih

manjina protivno njihovoj volji i da će ih zaštititi ih od svake akcije kojoj je cilj takva asimilacija«

► potpisanim Sporazumu između Republike Hrvatske i Srbije i Crne Gore o zaštiti prava hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj, kojime su se Srbija i Crna Gora obvezale osigurati pripadnicima hrvatske manjine »pravo na izražavanje, očuvanje i razvijanje njihova nacionalnog, kulturnog, jezičnog i vjerskog identiteta«

(članak 1.) i da će hrvatskoj manjini »osigurati... pravo zaštite od svake djelatnosti koja ugrožava ili bi mogla ugroziti njezin opstanak« (članak 2.);

sukladno najvišim aktima u Srbiji i Crnoj Gori, a posebice:

► Povelji o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama, u kojoj je člankom 50. »zabranjena nasilna asimilacija pripadnika nacionalnih manjina«, čime se država obvezala »zaštititi pripadnike nacionalnih manjina od svake akcije usmjerene k takvoj asimilaciji«, a u članku 52. utvrđeno je pravo pripadnika nacionalnih manjina »na izražavanje, čuvanje njegovanje i razvijanje nacionalne i etničke, kulturne i vjerske posebnosti«;

► Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, koji u stavku 3. članka 5. »zabranjuje svaku radnju i mjeru nasilne asimilacije pripadnika nacionalnih manjina«; uvjereni da vrijeme srpsko-hrvatskih sukoba pripada prošlosti i da će matične države tih dvaju naroda postati dijelom Europske unije, u kojoj prava nacionalnih manjina i njihova zaštita čine ona politička načela koja su ugrađena u temelje ove zajednice;

► smatrajući da su hrvatska manjina u Srbiji i Crnoj Gori te srpska i crnogorska manjina u Hrvatskoj integralni dijelovi domicilnih društava i država, koji obogaćuju materijalnu i duhovnu kulturu kako domicilnih tako i matičnih zemalja, i da zaštita hrvatske manjine u Srbiji pridonosi ne samo političkoj i društvenoj stabilnosti Srbije nego i razvitku dobrosusjedskih odnosa između Hrvatske i Srbije i Crne Gore;

► posebno ističući da se pripadnost Bunjevaca cjelini hrvatskoga naroda danas osporava jedino u Srbiji, u kojoj su bivše vlasti, čijim se protagonistima danas sudi u Haa-

gu za najteže oblike kršenja ljudskih prava, ovu praksu pokrenule početkom 1990-ih godina tako što su politički, materijalno i kulturno podupirale diobu među domicilnim stanovništvom hrvatskoga podrijetla otvoreno podupirući onu skupinu koja je iz straha, neznanja, materijalnoga ili političkoga probitka negirala pripadnost hrvatskome narodu, pri čemu su najprominentniji među njima bili i među Miloševićevim ministrima za ljudska prava;

► vjerujući da su takve aktivnosti prestale nakon listopadskih promjena 2000. u Srbiji, kada je napokon priznato postojanje hrvatske nacionalne zajednice, nakon čega je ona počela prakticirati svoja manjinska prava, što je pratilo i smanjivanje državne

Nastavak prakse bivših vlasti
kojima se sudi: Den Haag

potpore podjeli hrvatskoga nacionalnoga bića u Srbiji i Crnoj Gori radi njegove lakše asimilacije;

► izražavajući nezadovoljstvo što se praksa podjele hrvatskoga naroda na sjeveru Bačke od 2004. godine opetovano provodi na različite načine uz jasnu potporu državnih tijela, za što posljednji primjer — najavljeno uvođenje »bunjevačkog« jezika u škole i priprema »bunjevačke« gramatike i pravopisa pruža najjasnije dokaze o krajnjim ciljevima takve politike;

NAJOSTRIJE OSUĐUJEMO: Sve čimbenike koji ikavski bunjevački govor bez ikakve znanstvene utemeljenosti pokušavaju uvesti u škole namjesto hrvatskoga književnoga jezika, pri čemu držimo osobito nedopustivim da državna tijela, prije svega u okviru pokrajinske administracije, podupiru takva nastojanja koja za

Potpisnici

Otvoreno pismo potpisali su:

prof. dr. sc. *Ante Sekulić*, doktor književnosti, sveučilišni profesor u mirovini, dopisni član HAZU, Zagreb

prof. dr. sc. *Petar Šarčević*, profesor Pravnoga fakulteta u Rijeci, veleposlanik Republike Hrvatske u SAD (1992.-96.) i Švicarskoj (1994.-96.), Zagreb

dr. sc. *Luka Štilinović*, doktor veterine i magistar kemije, visokoškolski predavač i voditelj u mirovini, Zagreb

prof. dr. sc. *Mato Brčić Kostić*, visokoškolski profesor matematike u mirovini, Zagreb

prof. dr. sc. *Elizabeta Kovač-Striko*, prof. matematike na Fakultetu prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

doc. dr. sc. *Dinko Šokčević*, profesor na sveučilištu Janus Pannonius u Pečuhu, Pečuh

Tomislav Krekić, viši asistent Katedre za slavistiku na sveučilištu Eötvös Loránd u Budimpešti, Budimpešta

Petar Vuković, znanstvenik novak Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, Zagreb

dr. sc. *Stjepan Skenderović*, liječnik specijalista ginekolog u mirovini, Zagreb

Naco Zelić, diplomirani pravnik u mirovini, konzul Republike Hrvatske u Mađarskoj (1992.-96.), Zagreb

Vera Babić, dipl. pravica, državni tajnik u Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva RH za područje rada, Zagreb

mr. sc. *Josip Ivanović* predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji, Subotica

dr. *Mijo Karagić*, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Budimpešti, član Društva hrvatskih književnika

Petar Kuntić, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, dopredsjednik Općine Subotica, Subotica

Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, ravnatelj Općeg obrazovnog centra u Baji, Baja

Stipan Stantić, prof., predsjednik Matice

Hrvatske Subotica

Zvonimir Perušić, v. d. ravnatelja Novinsko-izdavačke ustanove Hrvatska riječ, Subotica

Šima Raič, predsjednik HKUD Vladimir Nazor, Sombor

Josip Z. Pekošević, urednik lista Mirosljub, Sombor

mons. *Stipan Beretić*, župnik Katedralne župe sv. Terezije u Subotici, urednik kalendara Subotička Danica, Subotica

Ljiljana Dulić, urednica programa na hrvatskom jeziku Radio Subotice, Subotica

Ivana Petrekanić-Siđ, urednica dječjeg lista Hrcko, Subotica

Martin Bačić, odvjetnik u Subotici, predsjednik subotičke podružnice DSHV-a

Joza Kolar, predsjednik somborske podružnice DSHV-a, Sombor

Angela Marković-Šokac, ravnateljica Osnovne škole u Baji, predsjednica Bačvanske regije Saveza Hrvata u Mađarskoj, Baja

Stipan Vuić, predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u Budimpešti

Stipan Karagić, prof. zamjenik predsjednika Hrvatske državne samouprave u Budimpešti

mr. sc. *Ivo Škrabalo*, magistar pravnih znanosti, filmski scenarist i redatelj i povjesničar hrvatskog filma, Zagreb

dr. sc. *Ana Lederer*, rođ. Šarčević, profesor komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, teatrolog u Odsjeku za povijest hrvatskog kazališta Zavoda za povijest književnosti, kazališta i glazbe HAZU u Zagrebu, Zagreb

Petko Vojnić Purčar, književnik, dobitnik Nagrade kritike NIN-a za roman godine, Novi Sad

dr. sc. *Slaven Bačić*, odvjetnik u Subotici, glavni urednik Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

Jasna Ivančič, rođ. Kulešević, prof. komparativne književnosti i ruskog jezika i književnosti, viši leksikograf u Leksikografskom zavodu Miroslav Krleža, Zagreb

Antun Kričković, koreograf, umjetnik, Budimpešta

Branko Ištvančić, diplomirani filmski i TV redatelj, Hrvatska radiotelevizija, Zagreb

Tomislav Žigmanov, prof. filozofije, Subotica

Marija Hećimović, rođ. Balažević, dipl. pravica, Hrvatska matica iseljenika, Odjel za hrvatske manjine u susjednim zemljama, Zagreb

Angela Đurđica Bubreg, prof. hrvatskog jezika i književnosti, Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske, Zagreb

Đorđe Čović, prof., pomoćnik Pokrajinskog tajnika za propise, upravu i nacionalne manjine, Subotica

Franjo Vujkov, odvjetnik u Subotici, dopredsjednik DSHV-a

Josip Gabrić, dipl. pravnik u mirovini, dopredsjednik DSHV-a, Subotica

Martin Ispanović, pročelnik odjela za Hrvate i Slovence u Mađarskoj u Uredu za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, Budimpešta

Zorica Agatić, urednica hrvatskih udžbenika, Budimpešta

Joso Šibalin, profesor povijesti, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole i đlačkog doma u Santovu, Santovo

Lazar Baraković, dopredsjednik Skupštine Općine Subotica 2003.-2004., Subotica

Zoran Čota, dipl. pravnik, tajnik HKUD Vladimir Nazor, Sombor

Alojzije Firanj, Predsjednik Kulturnog savjeta HKUD Vladimir Nazor, Sombor

Antonija Čota, dipl. pravica, dopredsjednica HKUD Stipan Knezi – Šimeta, Svetozar Miletić

Josip Stantić, novinar, Subotica

Anica Petreš-Nemeth, prof., Hrvatska osnovna škola i gimnazija u Budimpešti, Budimpešta

Žolt Ternak, prof. povijesti u Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji u Budimpešti, Budimpešta.

cilj imaju podjelu hrvatskoga autohtonoga stanovništva na sjeveru Bačke radi njegove lakše asimilacije;

NAJENERGIČNIJE TRAŽIMO:

► da vlasti svih razina domicilne države Srbije i Crne Gore prestanu poticati podjele hrvatske etničke zajednice u Vojvodini, uključujući tu i potporu podjeli jedinstvenoga književnoga jezika kojim se služi hrvatski narod svagdje u svijetu, prije svega u samoj Republici Hrvatskoj, a također u Bosni i Hercegovini, pa je ne samo znan-

stveno i pravno nego i civilizacijski nedopustivo da se na teritoriju Srbije prave umjetne jezične podjele hrvatskoga naroda; ► da vlasti matične države Hrvatske, osobi - to mjerodavna ministarstva i Sabor, poduzmu sve mjere kako bi se zaštitio integritet hrvatskoga naroda i hrvatskoga jezika u Vojvodini, osobito u svjetlu najavljene ratifikacije Sporazuma o zaštiti manjina sa Srbijom i Crnom Gorom.

Radi zaštite hrvatske manjine na sjeveru Bačke od aktivnosti usmjerenih na njezi-

nu podjelu u cilju lakše asimilacije njezi - nih pripadnika u Srbiji i Crnoj Gori, nadležna tijela Vijeća Europe, Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, Srednjoeuropske inicijative te drugih međunarodnih vladinih i nevladinih organizacija, bit će obaviještena o projektu državnih vlasti Srbije i Crne Gore usmjerenom na stvaranje umjetnoga jezika od dijalektalnoga ikavskoga govora bunjevačko-šokačkih Hrvata.

Očitovanje Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Hrvatski je zaseban jezik

Priredila: Jasminka Dulić

Diskriminacija jezika je diskriminacija naroda: HAZU

Hrvatski književni ili standardni jezik poseban je i neovisan jezik od srpskoga i drugih srodnih standardnih jezika, kaže se u Izjavi o položaju hrvatskoga jezika, koju je usvojilo Predsjedništvo Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti na svojoj sjednici 23. veljače u Zagrebu.

U Izjavi se navodi da hrvatski jezik funkcionira za Hrvate savršeno jednako kao za bilo koji drugi narod njegov standardni jezik, te da bi njegovo potiskivanje ili diskriminacija predstavljali diskriminaciju Hrvata, odnosno njihove kulture i jezika, u Europskoj uniji, u kojoj će Hrvatska uskoro biti ravnopravan član.

SRODNI ALI POSEBNI JEZICI: Ovo pitanje, ističe se u Izjavi, u prvome je redu pravno pitanje a jezikoslovna je argumentacija preduvjet pravnoj, samo utoliko što treba odgovoriti na pitanje – je li hrvatski jezik poseban jezik.

Iako Hrvati govore različitim narječjima i govorima, kao i drugi narodi, hrvatski je književni i/ili standardni jezik jedan i je - dinstven, ističe se u Izjavi. Hrvati u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini (što, narav -

no, vrijedi i za Hrvate u Vojvodini i Crnoj Gori) nemaju drugoga jezika.

Izvodi iz dokumenata Ujedinjenih naroda, Vijeća Europe, OESS i Europske unije bjelodano pokazuju, navodi se u Izjavi, da nijedna od tih organizacija ne dopušta diskriminaciju po jeziku nacionalnih manjina, a još je gore ako se tako diskriminira neki narod države članice ili kandidata za Europsku uniju, ili konstitutivni narod i je - zična zajednica u nekoj državi u kojoj ona pripada najstarijem sastavu stanovništva.

U genetskolingvističkom obrazloženju se navodi kako su hrvatski i srpski standardni jezik (a tako i bošnjački i crnogorski ako se standardiziraju kao posebni standardni jezici) iako genetski veoma bliski i međusobno umnogome razumljivi, ipak kulturološki i standardološki različiti književni i standardni jezici. »Služenje njima izražava pripadnost različitim nacionalnim kulturama, pa je nametanje jednoga drugima izrazit oblik diskriminacije kulture drugih. Pitanje njihove genetske srodnosti stoga može biti akademsko pitanje (s obzirom na genezu) s jedne strane, a prag - matičko (s obzirom na razumljivost) s dru -

ge, ali odgovor na nj ne odgovara na pitanje o različitosti književnih ili standardnih jezika, niti može imati veze s pravnim pitanjem nediskriminacije kulturnoga identiteta i jezika hrvatskoga naroda u Hrvatskoj i Europi, ili konstitutivnih naroda u BiH, navodi se u Izjavi.

POTREBNI SU LEKTORATI: »Hrvatska država preko svojih ministarstava treba nastojati da se otvori što više lektorata za hrvatski jezik, a gdje je moguće i hrvatskih katedara, kroatističkih odsjeka ili hrvatskih studija. Treba nastojati da se na sveučilištima u inozemstvu šalju dobri lektori (profesori), da se šalju knjige, priručnici i potrebna oprema. To je bitna investicija u afirmaciju hrvatske kulture u svijetu, a tamo gdje ima hrvatske manjine ili iseljeničke zajednice, i u očuvanje njihova identiteta, navodi se u Izjavi. »Samo ako se pojmovno jasno razlikuje hrvatski jezik kao poseban književni i standardni jezik, moći će se raditi na njegovu učenju i širenju.«

Hrvatski i srpski standardni jezik

»Hrvatski je standardni jezik utemeljen na novoštokavskom narječju u bitnome bio određen najkasnije u 18. stoljeću. Tada je srpski književni jezik još bio staroslovenski pod utjecajem ruske redakcije ili slavjanoserbski, a tek se s Karadžićevom reformom u 19. st. novi srpski standardni jezik radikalno približio hrvatskomu standardu. Hrvatski standardni jezik i srpski standardni jezik zasnovani su – oba po vlastitu izboru (hrvatski najmanje od 18. st., srpski tek u 19. st.) – na bliskim hrvatskim, odnosno srpskim novoštokavskim govorima, i imali su neovisne procese standardizacije. Bošnjački je (bosanski) standardni jezik još u stvaranju, a tako i crnogorski. Stoga je hrvatski jezik, naime standardni jezik, po svojem postanku i razvoju poseban i o drugima neovisan jezik« navodi se u Izjavi.

Konferencija za tisak u Izvršnom odboru HNV-a o problemu hrvatske zajednice s RTV Novi Sad

Hrvati inzistiraju na punoj ravnopravnosti

*»Pravo informiranja na vlastitom jeziku hrvatska manjinska zajednica još uvijek ne ostvaruje u sustavu državne televizije, a ta činjenica je dokaz diskriminacije«, kategoričan je Lazo Vojnić Hajduk * »Skeptični smo prema aktualnom rukovodstvu RTV Novi Sad, a HNV nije dao suglasnost ni za aktivnosti u vezi formiranja dopisništva na hrvatskom jeziku RTV Novi Sad koje je osnovano u Subotici«, kaže Dujo Runje*

Predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća Lazo Vojnić Hajduk sazvaio je konferenciju za tisak čija je tema bila zahtjev za ostvarivanjem prava hrvatske zajednice na informiranje na materinjem jeziku na RTV Novi Sad. Konferencija za tisak je sazvana nakon što je na sjednici IO HNV-a održanoj 18. veljače, zaključeno da postoji diskriminacija u ostvarivanju prava i sloboda hrvatske nacionalne manjine u pogledu konzumiranja informacija na materinjem jeziku na programima RTV Novi Sad. Na konferenciji za tisak koja je održana 1. ožujka u uredu Vijeća, bio je nazočan i član IO HNV-a, predsjednik HAD-a i zastupnik u Skupštini APV Dujo Runje.

Lazo Vojnić Hajduk je prvo iznio problem izostanka emisije »Tragom hrvatskim«, odnosno nekadašnjih TV Divana, na RTV Novi Sad, čije je emitiranje bilo dogovoreno za 17. listopada 2004. godine, kao jedine emisije na hrvatskom jeziku. Nakon što je emisija otkazana, HNV je su-tradan, kao što je poznato, sazvaio konferenciju za tisak u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, nazivajući otkazivanje emitiranja emisije diskriminacijom hrvatske manjine, nakon čega je RTV Novi Sad podnijela tužbu protiv zamjenice urednika tjednika »Hrvatska riječ« Dušice Dulić i v. d. ravnatelja NIU »Hrvatska riječ« Zvonimira Perušića koji su bili nazočni na toj konferenciji za tisak. Tužba je podnesena radi »zabrane govora mržnje».

ČINJENICE O DISKRIMINACIJI:

»Zaštita prava hrvatske zajednice na informiranje na materinjem jeziku temelji se na Zakonu o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina. Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća je konstatirao na XVI. sjednici kako za razliku od drugih manjina u Vojvodini, pravo na informiranje na vlastitom jeziku hrvatska manjinska zajednica još uvijek ne ostvaruje u sustavu državne televizije, a ta činjenica je dokaz diskriminacije. Kao drugo, konstatirano je i kako postoje ozbiljni nesporazumi koji po ocje-

ni Izvršnog odbora imaju za cilj sprečavanje, osporavanje i odgađanje potrebnih aktivnosti kada je u pitanju ostvarivanje spomenutog prava hrvatske manjine u Vojvodini«, kazao je Lazo Vojnić Hajduk, ističući kako je pravo na informiranje na materinjem jeziku garantirano pozitivnim zakonodavstvom države SiCG i to na taj način što predviđa u procesu ostvarivanja tog prava i izravnu uključenost Nacionalnog vijeća, jer Nacionalno vijeće predstav-

Lazo Vojnić Hajduk. »Tim ugovorom bi se posebno utvrdilo trajanje programa, vrijeme emitiranja i vrste programa koje će Redakcija realizirati, kao što su informativne emisije, te emisije političkog, kulturnog, odgojnog i zabavnog karaktera, i na koncu, tim ugovorom treba se utvrditi vremenska dinamika, kadrovska i uređivačka politika. Na istoj je sjednici Izvršnog odbora Vijeća donesena odluka kojom Izvršni odbor zahtijeva puštanje na program II. kanala RTV

Kaznena prijava HNV-a protiv RTV Novi Sad kao sudska zaštita od diskriminacije: Dujo Runje i Lazo Vojnić Hajduk na pressici

lja, prema članku 19. istog Zakona, nacionalnu manjinu i u oblasti informiranja.

ZAHTJEVI HNV-a: »Temeljni cilj Vijeća je da hrvatska manjina ostvari u uživanju prava na informiranje potpunu ravnopravnost s drugim manjinskim zajednicama u okviru RTV Novi Sad, a radi ostvarivanja tih ciljeva Vijeće od RTV Novi Sad traži da se na RTV Novi Sad osnuje uredništvo ili redakcija na hrvatskom jeziku, a da se ugovorom između RTV Novi Sad i HNV-a urede međusobni odnosi«, rekao je

Novi Sad emisije 'Tragom hrvatskim', čiji producent treba biti NIU 'Hrvatska riječ', a RTV Novi Sad je dužna izdvojiti sredstva koja su potrebna za pokrivanje troškova izrade emisije.«

»Na koncu, Izvršni odbor Vijeća traži bezuvjetno povlačenje tužbi protiv novinara koji se bave novinarstvom na hrvatskom jeziku i zahtijeva od RTV Novi Sad obustavljanje svih radnji koje je ta kuća započela bez zajedničke pripreme i ikakvih konzultacija s Hrvatskim nacionalnim vi-

jećem, a tiču se ostvarivanja prava hrvatske zajednice na informiranje», kazao je Lazo Vojnić Hajduk ističući kako će IO HNV-a podnijeti kaznenu prijavu protiv RTV Novi Sad zbog povrede ravnopravnosti građana, narušavanja ugleda tuženih novinara i tražiti sudsku zaštitu od diskriminacije hrvatske zajednice glede prava informiranja na programima RTV Novi Sad.

KONTRAPRODUKTIVNO STANJE:

Dujo Runje je u svom obraćanju novinarima kazao kako je Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina donesen 2002. godine, kada je priznata hrvatska nacionalna manjina u SiCG:

»To je dakle period od tri godine, a pitanje informiranja hrvatske zajednice na materinjem jeziku nije riješeno ni do danas. Tražimo ostvarivanje onih prava koja druge nacionalne manjine u Vojvodini već ostvaruju. S ostvarivanjem određenih prava počeli smo participirati, recimo u domeni obrazovanja, i to je pozitivan primjer, ali za ostvarivanje naših prava veoma je važna i sfera informiranja. Skeptični smo prema aktualnom rukovodstvu RTV Novi Sad, a

Bez HNV-a, iz temelja kako ne treba: dobro posjećena konferencija za tisak

Vijeće nije dalo suglasnost ni za aktivnosti u vezi formiranja dopisništva na hrvatskom jeziku RTV Novi Sad koje je osnovano u Subotici», kazao je Dujo Runje napominjući kako je to kontraproduktivno

stanje, jer je iz temelja rađeno kako ne treba, bez aktivnog sudjelovanja Vijeća pri formiranju tog dopisništva.

Z. Sarić

Izvršni odbor HNV-a inicirao sastanak odvjetnika u povodu tužbe RTV Novi Sad

Odvjetnici traže zaštitu od diskriminacije

*Pravo hrvatske zajednice u Vojvodini na informiranje na materinjem jeziku na državnoj televiziji se ne ostvaruje * U Srbiji postoje antidiskriminacijski zakoni iz čega proizlazi i pravo na sudsku zaštitu **

Hrvatska zajednica ne ostvaruje ona prava koja ostvaruju ostale nacionalne manjine i zbog toga treba tražiti sudsku zaštitu da se prekine diskriminacija

Piše: Zvonko Sarić

Na inicijativu Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća održan je sastanak na kojemu je više odvjetnika iz hrvatske zajednice sagledalo pravne mogućnosti da se ostvari ravnopravnost u informiranju na hrvatskom jeziku na Televiziji Novi Sad, a razmotrene su i pravne osnove za podnošenje kaznene prijave protiv RTV Novi Sad zbog povrede ravnopravnosti građana.

Sastanak je održan 26. veljače u uredu Vijeća, a nazočni su bili: predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk, odvjetnici Stipan Pekanović, Katarina Pekanović, Bela Ivković i Pere Gabrić, kao i zamjenik predsjednika Skupštine Općine Subotica i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini Petar Kuntić, te

zamjenica urednika tjednika »Hrvatska riječ« Dušica Dulić i v. d. ravnatelja NIU »Hrvatska riječ« Zvonimir Perušić. Po dršku ovome sastanku uputili su i odvjetnici Martin Bačić, Slaven Bačić, Franjo Vujkov, Ana Kovačević i Gavro Čović, koji nisu bili nazočni zbog obveza.

NEOSTVARENO PRAVO NA INFORMIRANJE: Inicijator sastanka Lazo Vojnić Hajduk iznio je kako je na sjednici Izvršnog odbora HNV-a, koja je održana 19. veljače, raspravljano o neostvarivanju prava hrvatske zajednice u Vojvodini na informiranje na državnoj televiziji.

»Na toj je sjednici Izvršni odbor HNV-a donio odluku da se Radio-televiziji Novi Sad uputi pismo sa zahtjevima, što je za pravo tester, a ti su zahtjevi da se na RTV

Novi Sad osnuje uredništvo ili redakcija na hrvatskom jeziku, zatim da se potpiše ugovor između RTV Novi Sad i Hrvatskog nacionalnog vijeća kojim se uređuju međusobni odnosi, da se u program uvrsti emisija 'Tragom hrvatskim', čiji producent treba biti NIU 'Hrvatska riječ', a Radio-televizija Novi Sad je dužna izdvojiti sredstva za pokrivanje troškova izrade ove emisije. Također je zahtijevano da RTV Novi Sad bezuvjetno povuče tužbe protiv novinara Dušice Dulić i Zvonimira Perušića. Pismo sa zahtjevima je poslano, a na sjednici Izvršnog odbora je donesena i odluka da se podnese kaznena prijava protiv RTV Novi Sad zbog povrede ravnopravnosti građana, te zbog narušavanja ugleda novinara koji se bave novinarstvom

na hrvatskom jeziku. Ovaj sastanak je sa- zvan kako bi odvjetnici podržali naše za- htjeve i kako bi se poduzeli daljnji koraci, potrebni za ostvarivanje prava ravnopravnosti informiranja na hrvatskom jeziku na Televiziji Novi Sad«, kazao je Lazo Vojnić Hajduk.

OBLIK DISKRIMINACIJE: U razgo- voru koji je uslijedio Bela Ivković je kazao kako postoji Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina koji je pravna osnova i za ostvarivanje prava na ravno- pravnost informiranja.

»Odvjetnici u Subotici bili su uvijek an- gažirani kada je to zahtijevala problematika naše zajednice. Angažirali smo se i sa- da, nakon što su podnesene tužbe protiv Dušice Dulić i Zvonimira Perušića, ali ovaj slučaj odnosi se i na pravo hrvatske zajednice u Vojvodini na informiranje na državnoj televiziji, a to pravo se ne ostva- ruje. Pravni zastupnik optuženih novinara dr. Slobodan Beljanski je izuzetan kolega, koji će svoj posao maksimalno uraditi pre- ma pravilima struke, a naša je podrška, pokraj sagledavanja pravnih mogućnosti za ostvarivanje naših prava, manifestacija podrške odvjetnika iz naše zajednice. Hr- vatsko nacionalno vijeće predstavlja našu zajednicu i smatramo da je Vijeće taj aktiv- ni legitimni subjekt koji treba podnijeti kaznenu prijavu protiv RTV Novi Sad. U Srbiji postoje antidiskriminacijski zakoni iz čega proizlazi i pravo na sudsku zaštitu. Mi zahtijevamo ono što je zakonom propi- sano, jer još ne ostvarujemo ona prava ko- ja ostvaruju ostale nacionalne manjine i trebamo tražiti sudsku zaštitu da se prekine diskriminacija. Hrvatsko nacionalno vijeće treba se pridružiti ovom postupku i ojačati poziciju tuženih«, kazao je Bela Ivković, s čime se složio i Lazo Vojnić Hajduk, napo- minjući kako sve ustanove namijenjene javnoj uporabi, pa prema tome i RTV No- vi Sad, svima moraju biti dostupne na jed- naki način.

»Diskriminacija je ograničavanje prava, pravna nejednakost. Diskriminacija po bi- lo kojoj osnovi vrijeđa ljudsko dostojan- stvo čije su komponente: čast, ugled, osob- ni integritet i slično. Takva povreda prava uživa sudsku zaštitu, kako kroz zahtjev da se prestane s povredom prava, tako i kroz zahtjev za nadoknadu štete. Zakon o zašti- ti prava i sloboda nacionalnih manjina u članku 1. stavka 2. govori o tome i kaže: 'Ovim Zakonom se uređuje i zaštita nacio- nálnih manjina od svakog oblika diskrimi- nacije u ostvarivanju prava i sloboda«, ka-

zao je Lazo Vojnić Hajduk i istaknuo, kako je činjenica da Hrvati u Vojvodini nemaju prog-ram na hrvatskom jeziku, a sva nasto- janja od strane predstavnika hrvatske za- jednice vodstvo Televizije Novi Sad želi izbjegavati i to je – diskriminacija.

PRAVNA ILI POLITIČKA POZADI- NA?: Odvjetnik iz Sombora Stipan Peka- nović je iznio mišljenje kako je dobro što cjelokupan korpus hrvatske manjinske za- jednice pruža moralnu podršku tuženim novinarima, kao i nastojanjima za ostvari- vanjem prava na informiranje na hrvat-

kratkim vremenskom periodu suočavamo s akcijama koje su usmjerene protiv intere- sa hrvatske zajednice u Srbiji i Crnoj Gori. Pokraj toga što su tuženi novinari koji se bave novinarstvom na hrvatskom jeziku, do danas naša zajednica ne ostvaruje pravo na informiranje na materinjem jeziku na državnoj televiziji. Uz to, priznato je Bu- njevačko nacionalno vijeće, što opet za po- sljedicu ima i pokušaj uvođenja bunje- vačkog dijalekta u osnovne škole u Suboti- ci i to kao 'bunjevačkog jezika'«, kazao je Petar Kuntić.

Odvjetnici zahtijevaju ono što je zakonom propisano: detalj sa sastanka

skom jeziku na državnoj televiziji, a napo- menuo je i kako je veleposlanik Hrvatske u Beogradu *Tonči Staničić* u intervjuu za be- ogradski *Danas* rekao da Hrvati u Vojvodi- ni glede svojih prava traže ono što i sve druge manjine imaju.

Prema mišljenju odvjetnika Pere Ga- brića, u tužbi RTV Novi Sad postoje for- malni nedostaci, te će se ovakva tužba po njegovome mišljenju odbaciti u skladu sa Zakonom o parničnom postupku.

AKCIJE PROTIV INTERESA HRVAT- SKE ZAJEDNICE: Petar Kuntić je re- kao, kako je upoznat s razmišljanjem stru- ke i kako je siguran da će se ovaj spor s RTV Novi Sad dobiti, ali je istaknuo da je problem s RTV Novi Sad sigurno politički problem.

»Zapitajmo se je li čudno što se u veoma

Na koncu sastanka Lazo Vojnić Hajduk je kazao da će dr. Slobodan Beljanski prav- no zastupati tužene novinare u sudskom procesu, a primjereno razmatranjima od- vjetnika na ovome sastanku o pravnim mo- gućnostima za ostvarivanje prava hrvatske zajednice na informiranje na materinjem jeziku na državnoj televiziji, kao i pravnih temelja i osnova za podnošenje kaznene prijave protiv RTV Novi Sad, Izvršni od- bor HNV-a će podnijeti kaznenu prijavu protiv RTS Novi Sad zbog povrede ravno- pravnosti građana, narušavanja ugleda no- vinara koji se bave novinarstvom na hrvat- skom jeziku i tražiti sudsku zaštitu od dis- kriminacije zbog ograničenja i nejednako- sti prava u primanju informacija na progra- mima RTV Novi Sad.

RTV Novi Sad između RTS-a i javnog servisa

Novac samo za plaće, programi na ledu

Loša materijalna situacija na RTV Novi Sad prelama se izgleda najviše tamo gdje bi se najmanje trebala prelomiti, a to je na programima nacionalnih manjina. Prošloga su tjedna o sudbini RTV Novi Sad razgovarali dužnosnici Izvršnog vijeća APV, a u ime predsjednika svih nacionalnih manjinskih vijeća Ana Tomanova-Makanova, s ravnateljem RTS-a Aleksandrom Tijanićem.

»Još 19. prosinca prošle godine predsjednici vojvođanskih nacionalnih vijeća su pokrajinskom tajniku za informiranje Miloradu Đuriću skrenuli pažnju na to da je financijska situacija u RTV Novi Sad katastrofalna i da se ova kuća iz dana u dan urušava«, rekla je za novosadski »Dnevnik« Ana Tomanova-Makanova, i dodala da je još tada traženo da se o problemima i budućem statusu ove vojvođanske medijske kuće razgovara i s ravnateljem RTS-a.

»Emisije koje se emitiraju na jezicima nacionalnih manjina na programima Radija i Televizije imaju iznimno važnu ulogu, ne samo u informativnom segmentu već i kao nositelji kulturnog, obrazovnog, jezičnog i nacionalnog identiteta. Sve ovo prezentirano je i ravnatelju RTS-a Aleksandru Tijaniću, a skrenuli smo mu pažnju i na to da je pokrivenost kvalitetnim signalom radijskog i TV programa na teritoriju Vojvodine svega 33 posto. Nedostatak novca odražava se svakodnevno i na pro-

grame radija i televizije, pa je zato što se ne isplaćuju dnevnice i honorari za vanjske suradnike onemogućena i proizvodnja nekih emisija i praćenje kulturnih događaja i festivala. Ukinut je zabavni program, više ne postoje ni igrani, dječji i umjetnički program na jezicima nacionalnih manjina«, rekla je Ana Tomanova-Makanova.

Bez odgovora: Ana Tomanova-Makanova

Ona ističe kako se i Tijanić složio da se diobna bilanca između RTS-a Beograd i RTV Novi Sad mora što prije obaviti, kako

bi ove dvije medijske kuće po Zakonu o radiodifuziji mogle prerasti u javne servise i kao takve biti obvezne slušateljima i gledateljima prezentirati i obrazovne, i kulturne, i informativne, i dječje, i dokumentarne programe na jezicima nacionalnih manjina.«

O onome što je dogovoreno Ana Tomanova-Makanova za »Hrvatsku riječ« kaže: »Generalni direktor RTS-a inicirao je da se što prije sastavi programsko vijeće RTV Novi Sad, zatim detaljna analiza cjelokupnog programa i onog koji se emitira na jezicima nacionalnih manjina i da se s time upozna Upravni odbor RTS-a. Osim toga, još nije riješen problem emitiranja emisije na hrvatskom jeziku.« Ona također navodi kako od Tijanića nije uspjela dobiti odgovor na pitanje – zašto je za RTV Novi Sad planirano da ove godine dobije istu sumu novca kao i prošle godine.

»Za RTS je u ovoj godini planirano izdvajanje 2,5 milijarde dinara iz proračuna, a za RTV Novi Sad je namijenjeno 18,6 posto od te sume, što je nominalno isto kao i prošle godine, a to znači da će se iz ovog novca moći pokriti samo plaće zaposlenika, ali da nema novca za produkciju i proizvodnju programa. Tijanić je rekao kako je i za RTS ovo što dobiva malo, ali da se oni, kao dobri menadžeri, snalaze, i dodatni novac osiguravaju sa strane«, rekla je Ana Tomanova-Makanova. ■

Nezavisno udruženje novinara Vojvodine o jednoj presudi

Zaprepašteni sudskom odlukom

Ne nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) priopćilo je da je zaprepašteno odlukom Općinskog suda u Kikindi da kazni bivšeg urednika »Kikindskih novina« Željka Bodrožića i nakladnika tog lista »Kikindski informativni centar« (KIC).

Kako se navodi u priopćenju, a prenosi ga Beta, sud je odlučio da Bodrožić i KIC isplate 120.000 dinara povjesničaru i publicistu iz Beograda Jovanu Pejnu koji ih je tužio za »pretrpljene duševne bolove zbog povrede časti, ugleda i dostojanstva«.

Presuda je donesena zbog teksta »Riječ ima fašist« koji je Bodrožić napisao povodom Pejinovih stavova iznesenih tijekom emisije »Otkopčano« Televizije Novi Sad. »Ova presuda će svakako ući u anale sramnih presuda koje naši sudovi, s dugom tra-

dicijom, izriču političkim protivnicima. Osuđen je onaj, tko je ukazivao na pojave retrogradnih ideologija, a ne onaj koji promovira ideje, koje pozivaju na nasilje prema drugom i drugačijem«, navodi se u priopćenju.

NDNV podsjeća da je Pejin u toj emisiji iznio čitav niz stavova koji su bili u funkciji širenja nacionalne i vjerske netrpeljivosti, ali i koji su sadržali elemente rasizma.

Navodi se da je Pejin izravno vrijeđao vojvođanske nacionalne manjine i da je iznio i niz grubih uvreda na račun političkih neistomišljenika, koristeći »ulični žargon«. Bodrožić se u svom tekstu, koji je objavljen listopada 2003. godine, osvrnuo na tvrdnje Pejina iznesene na javnoj televiziji (da je Baranja pod hrvatskom okupacijom,

da su Slovaci, Rumunji i, prije svega, Mađari u Vojvodini kolonisti, odnosno da su u X. stoljeću došli skupa s Rusima na ove prostore, gdje su Srbi tada već bili nastanjeni. Po Pejnu Hrvata uopće i nema u Vojvodini, već su sve to Bunjevci, a Mađari su velikim dijelom Slaveni. Ovu činjenicu potkrijepio je tvrdnjom da Mađari upravo zbog toga, što su u stvari Srbi, imaju »tako lijepo slavensko lice«).

Zbog toga Pejinova nastupa na TV Novi Sad svojevremeno je javno reagirao i predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazo Vojnić Hajduk.

Željko Bodrožić je, u izjavi za »Hrvatsku riječ« potvrdio da je Okružnom sudu u Zrenjaninu uložio žalbu na presudu. ■

Slaven Bačić, urednik Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca

Nastavak dijeljenja Hrvata na sjeveru Bačke

»Sve u svemu projekt 'bunjevačkog' jezika jest rafinirana metoda denacionalizacije Hrvata u Bačkoj, koja za cilj ima devastiranje školskog sustava na hrvatskom jeziku, kao ne samo jednog od najvažnijeg segmenta manjinskih prava, nego i temelja nacionalnog opstanka Hrvata na sjeveru Bačke«

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Prošloga petka, 25. veljače, predsjednicima i premijerima Srbije i Hrvatske upućeno je otvoreno pismo pedeset uglednih Hrvata bunjevačkog podrijetla, u povodu najavljenoga uvođenja tzv. bunjevačkog jezika u obrazovni sustav u Vojvodini. U otvorenom pismu se zahtijeva da se prekine s neskrivenim manipulacijama koje za cilj imaju odnarođivanje hrvatskog autohtonog stanovništva u Vojvodini i podsjeća se da se hrvatstvo Bunjevaca osporava jedino u Srbiji, iako oni žive u još tri zemlje – Hrvatskoj, Mađarskoj i Bosni i Hercegovini.

Osim na navedene adrese, otvoreno pismo je upućeno i na još desetak mjerodavnih ministarstava i drugih nadležnih državnih tijela na razini Vojvodine, Srbije i Hrvatske.

To je povod za razgovor sa Slavenom Bačićem, jednim od inicijatora ovoga otvorenog pisma.

HR: Jedan ste od inicijatora Otvorenog pisma koje je potpisalo pedeset uglednih, kako u pismu piše, »pripadnika bunjevačkoga roda« iz Srbije, Mađarske i Hrvatske. Što Vas je motiviralo da to učinite?

Pa vidite, još je u prošlom broju »Hrvatske riječi« ukazano da određene strukture u društvu, na žalost, u posljednjih godinu dana ponovno koriste različite sredstva radi poticanja slabljenja brojčano inače već slabe hrvatske zajednice u Vojvodini. To se radi na raznim poljima, uz rabljenje metoda koji su dijelom viđeni za Miloševićeva režima i njegovih trabanata tijekom 1990-ih godina. Najeklatantniji primjer takve državne politike jest najavljeno uvođenje »bunjevačkog« jezika u škole, što bi se u praksi zapravo odnosilo na subotičko područje, kao centar hrvatske zajednice u Srbiji. Dakle, tek što smo počeli manjinsko školstvo na hrvatskome jeziku, koje, mora se priznati ne ide lako među ostalim i zato što ga nije bilo više od četiri desetljeća kada je ukinuto, ono se nastoji obesmisлити kroz igranje na kartu živog regionalnog naziva dijelova jednog naroda koji preko 300 godina praktički živi u dijaspori. Sve u svemu projekt »bunjevačkog« jezika jest rafinirana metoda denacionalizacije Hrvata u Bačkoj, koja za cilj ima devastiranje školskog sustava na hrvatskom jeziku, kao ne samo jednog od najvažnijeg segmenta manjinskih prava, nego i temelja nacionalnog opstanka Hrvata na sjeveru Bačke.

HR: Potpisnici su pojedinci a ne institucije. Kako to?

Upravo sam htio objasniti da je naglasak ove inicijative na velikom broju uglavnom uglednih pojedinaca, među kojima su svakako i čelnici različitih hrvatskih institucija. Imena koja su podržala ovo pismo, međutim, nisu samo iz Vojvodine. Pedeset bunjevačkih Hrvata potpisnika Otvorenoga pisma upućenog vladama Srbije, Hrvatske i Vojvodine, kao i predsjednicima Srbije i Hrvatske, koji se ovdje pojavljuju kao potpisnici, žele podsjetiti neupućene ali i one koji se prave neupućeni, da su svi oni rodом iz Bačke, bilo iz njezinog današnjeg vojvođanskog ili mađarskog dijela, da je svima njima neprijeporno hrvatstvo Bunjevacu, ali da se ono jedino osporava u Srbiji, među ostalim i kroz pitanje jezika. Potpisnici su, dakle, ponajviše ugledne osobe ili čelnici većeg broja hrvatskih institucija u Srbiji i Mađarskoj, no želio bih naglasiti još nekoliko stvari: prvo, potpisnika ovoga pisma ima nekoliko stotina, a spomenutih pedeset su tek nekakav odabir među tim imenima, drugo, mnoge su hrvatske institucije pomogle u prikupljanju ovih potpisa, prije svih subotička i somborska podružnica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, i treće, svi zainteresirani i dalje mogu dati svoj potpis na više mjesta: u prostorijama DSHV-a, u HNV-u, HKUD-u »Vladimir Nator« u Somboru, u HUK »Lajčo Budanović« iz Male Bosne.

HR: U svakoj zemlji postoji definiranje kategorije »nacionalna manjina«. Kako je to riješeno međunarodnim dokumentima a kako u pravu Srbije i Crne Gore?

Nacionalne manjine različito definiraju teoretičari, međunarodni dokumenti ili unutrašnje pravo. No, premda općeprihvaćene jasne definicije na ovome planu ne postoje, ipak je uglavnom neprijeporno što su nacionalne manjine a što su etničke skupine. Za nacionalne manjine je bitno da žive izvan matične države svoga naroda, dok etničke skupine nemaju svoju matičnu zemlju, već se po nekim značajkama svoga identiteta (kulturološke, jezične, vjerske itd.) razlikuju od većine stanovništva u svojoj zemlji (najpoznatiji je primjer Roma, ali u ovu skupinu ulaze i Katalonci, Baski, Korzikanci itd.). Naš zakonodavac, međutim, ne pravi ovu razliku već ih sve naziva nacionalnim manjinama.

Unutarnja zakonodavstva međutim često

idu i dalje, pa poimence nabrajaju nacionalne manjine. Takav je npr. slučaj s Hrvatstvom, čiji propisi izrekom nabrajaju tko se smatra nacionalnom manjinom, dok u zakonodavstvu naše zemlje toga nema, već je ta mogućnost načelno otvorena za sve.

HR: Da li se prema ovim kriterijima može govoriti o postojanju zasebne nacionalne manjine Bunjevci, ukoliko bunjevački Hrvati »polazu pravo« na isto kulturno nasljeđe i kulturne odrednice kao i »samo Bunjevci«?

Iz te apsurdne zakonske definicije nacionalne manjine i taksativne neodređenosti manjina, proizlazi i apsurdna mogućnost relativno većeg broj opcija na ovome planu. Jedna od njih jest i pravno omogućavanje konstituiranja Bunjevacu ne-Hrvata, dakle specifičnosti koja postoji samo u jed-

dunavlju uzimaju tek ono što odgovara njihovoj političkoj projekciji, dok teško mogu smatrati svojim npr. *Tomu Vereša* ili *Antu Sekulića*. Dakle, riječ je o izrazitom subjektivizmu radi političkih ciljeva.

HR: Kakve su posljedice toga, u pravnom, političkom i kulturnom smislu, što je država priznala kao zasebnu nacionalnu manjinu Bunjevce?

Da je to paradoks, pokazuje i povod za ovo Otvoreno pismo, koje je razlogom našeg današnjeg razgovora, a to je pokušaj stvaranja novog jezika, od dijalekta jednoga naroda a uz pomoć drugog »rivalskog« naroda. No, iz tog subjektivnog pravnog priznavanja jedne objektivno subetničke skupine za nacionalnu manjinu, njihovi predstavnici zahtijevaju manjinska prava, kojima vlasti udovoljavaju.

noj od četiri zemlje u kojima Bunjevci žive (Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Mađarska, Srbija).

Dakle, pravno Bunjevci mogu postojati kao nacionalna manjina u Srbiji, no mislim da je pitanje njihova kulturna naslijeđa i njihovih kulturnih odrednica već prijepono. Naime, oni iz svega objektivnog kulturnog naslijeđa u cijelom ugarskome Po-

No, da odgovorim na Vaše pitanje, politički, to je nastavak dijeljenja Hrvata na sjeveru Bačke radi njihova lakšega asimiliranja, kako je to i navedeno u Otvorenom pismu, dok se u kulturološkom smislu stvaraju apsurdne situacije, poput te da Bunjevci ne-Hrvati kao svoj standard rabe srpski jezik, subjektivno određuju svoje kulturne odrednice itd.

HR: Ima li ovakvih primjera još u svijetu?

Pa dovoljno je već vidjeti što ima u Srbiji. Zahvaljujući spomenutom manjinskom zakonu iz 2001. godine, osim nacionalnoga vijeća Bunjevaca ne-Hrvata imamo još i nacionalna vijeća Aškalija ne-Roma te Vlaha ne-Rumunja.

Kada je riječ o svijetu, postoje različiti oblici negiranja manjinskih prava. Uzmi samo primjere Bugarske ili Grčke koje još uvijek ne priznaju postojanje turske manjine, već ih službeno smatraju Bugari - ma ili Grcima tek druge vjeroispovijedi. Kada je riječ o Francuzima, ostavljajući po strani što oni također ne priznaju postojanje nacionalnih manjina u njih, slučaj jezika etničkih Nijemaca iz Alsaca i Lorraine dosta podsjeća na naš slučaj. Naime, Francuzi smatraju da je jezik koji koristi etničko njemačko stanovništvo iz Alsaca i Lorraine nije njemački jezik već zaseban

HR: Postojanje neke nacionalne zajednice uključuje i spremnost određenog broja građana da se izjasne o svom nacionalnom identitetu. Gdje su granice toga i znači li to da država treba svakoj skupini koja se izjasni na određeni način omogućiti konstituiranje kao zasebne zajednice s određenim nacionalnim pravima, kao na primjer Vojvodani, Jugoslaveni, Lale, Šumadinci?

Pa, teško da se slučaj Bunjevaca može smatrati nacionalnim identitetom, već tek etničkim, premda je strogo gledano objektivno u pitanju subetnički identitet. Ostavljajući, međutim, po strani ostale čimbenike koji uvjetuju postojanje neke etničke i nacionalne skupine, koji su u krajnjoj liniji ipak irelevantni za pitanje identiteta Bunjevaca ne-Hrvata, ono što ključno determinira samu njihovu egzistenciju jest državna potpora tome projektu.

jezik, u kojem, eto ima i različitih utjecaja s njemačke i francuske strane. Apsurdno je, ali ništa manje nego slučaj bunjevačkog jezika.

No, ni mi nismo jedinstveni kada je riječ o Hrvatima. Poznato je da se u Mađarskoj Hrvati također skrivaju pod različitim imenima, osim Šokaca i Bunjevaca, tu su i Bošnjaci i Raci. Isto tako u Rumunjskoj postoje Karaševski Hrvati ili Karaševci, kojima mnogi srpski krugovi osporavaju pripadnost hrvatskom narodu, već ih smatraju Srbima katoličke vjere.

Njega je stvorila Miloševićeva politika, ona ga je pothranjivala i podupirala, s njegovim odlaskom ona je bitno smanjena. Najnovijom promjenom vlasti ovo se pitanje ponovno jasno podupire, istina u ponešto izmijenjenim okolnostima.

Slobodan sam usporediti egzistencijalnost državne potpore ovom projektu sa šovinizmom. U svim modernim društvima postoji određen postotak šovinizma, obično oko pet posto, negdje više negdje manje. No, dok god su oni na marginama, država stvar uglavnom uspješno kontrolira. Kada,

međutim, šovinizam postane dio državne politike, onda nastaju prilično ozbiljni problemi.

Mislím da je takav slučaj i s »bunjevačkim« jezikom i Bunjevcima: da nema proaktivne državne potpore cijelome tome projektu, ne samo da bi fenomen kvantitativno bio skromniji, već bi nedostajalo resursa za njegovo forsiranje.

HR: Bunjevci sebe percipiraju kao »državotvorni« narod i tvrde da ime je matična država Srbija. Što znači ta kategorija »državotvorni« i kako je to spojivo sa statusom nacionalne manjine?

Dobro ste primijetili da su te dvije kategorije logički posve suprotni pojmovi. Apсурdnost toga vidi se i na ovome planu: dok je »državotvornost« arhaična jezično-politička tvorevina, »nacionalne manjine« su proizvod najnovijega doba. Već i ovo samo za sebe dosta govori o zastupnicima ovih ideja.

HR: Što govore povijesni dokumenti o podrijetlu Bunjevaca i znanstvene potvrde pripadnosti Bunjevaca hrvatskom narodu?

Pa vidite, ovdje najprije treba praviti razliku između etnogeneze i nacionalne svijesti. Dok se za ovo prvo nastoji otići što dublje u prošlost, dotle je ovo drugo proizvod novoga doba – građanskoga društva. Prvi poznati spomen bunjevačkog imena je tek XVI. stoljeća, pa je onda teško utvrđivati etnogenezu ove skupine. Prije bi se moglo govoriti o pojavi imena za dio jedne vlaške skupine, i onda raspravljati o etnogenezi Vlaha, o kojoj ima nekoliko teorija. No, kada je riječ o Bunjevcima, oni se najčešće dovode u vezu s miješanjem vlaščkog i hrvatskog stanovništva. Posve je drugo pitanje formiranje nacionalne svijesti u Bunjevaca. Za razliku od Bunjevaca u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, koji su se prirodno utopili u hrvatsku naciju, u odnosu na Bunjevce u bivšoj Ugarskoj, situacija je bila posve drukčija. Bunjevci u Ugarskoj živjeli su u enklavama izvan matice, izvan glavnih političkih tokova (kakav je prije svega bio Ilirski pokret), nisu sudjelovali u standardizaciji hrvatskog književnog jezika premda im je govorni bio zajednički s većinom Hrvata, bili su izvan domašaja hrvatskih županija gdje se ova standardizacija ukorjenjivala u puku. Dodaju li se tome, s jedne strane, stalne ten-

dencije domicilnih država da potiču regionalnu svijest Bunjevaca i sprječavaju njihovo inkorporiranje u hrvatsku naciju, a s druge strane, prirodnu težnju većine pojedinaca da će osobni probitak biti lakši ako se utopi u većinu, jasno je zašto smo tu smo gdje smo.

HR: Ali, kako je onda moguće da se do danas pojavljuju »teorije« o zasebnom narodu Bunjevci-
ma?

Zavisi gdje! U prošlosti su takve teorije zastupali mađarski i srpski znanstvenici, dok su Mađari takva stajališta danas napustili i neprijeporno smatraju Bunjevce Hrvatima.

Jedan od posljednjih najtvrdokornijih mađarskih zastupnika teze o Bunjevcima kao zasebnom narodu jest bio Bernardin Unyi, inače rodom iz Bača. On je bio ideolog mađarskoga fašizma za pitanje Bunjevaca i Šokaca, a za vrijeme Drugog svjetskog rata je i napisao knjigu o tome. Vrlo je zanimljivo da se današnji pobornici ideje o Bunjevcima kao zasebnom narodu ponajviše pozivaju na ovog autora, koji je inače nakon Drugog svjetskog rata optirao u Mađarsku.

HR: Kako tumačite činjenicu neosjetljivosti pokrajinske vlasti za ovo pitanje, a po logici stvari bi oni prije svega, trebali biti osjetljivi na nacionalno manjinska pitanja?

Naravno da se slažem da je to ne samo hipotetički točno, već da se i u praksi se pokazalo niz puta točnim, ali da to ipak nije uvijek tako.

Međutim, onda bi najprije trebalo nastaviti i priču o Unyiju. Upravo je Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje poduprlo za vrijeme vlade DOS-a prijevod Unyjeve knjige na srpski jezik. I sada opet isto to tajništvo forsira uvođenje »bunjevačkog« jezika. Ja, naravno, ne znam, tko u tom tajništvu gura prijevod jedne knjige Horthyjevog ideologa za Bunjevce i Šokce na srpski jezik, kao što ne znam ni tko forsira kidanje hrvatskog jezika, ali je očigledno da netko iz tog ministarstva radi dobro na problemu denacionalizacije Hrvata odnosno forsiranju podjela na Bunjevce i Hrvate.

No, to na žalost, nije usamljeni slučaj ograničavanja manjinskih prava od strane pokrajinskih tijela. Priča o TV Novi Sad, kao servisu svojodobno ustanovljenom

upravo ponajviše radi manjinskih zajednica dobro Vam je poznata. Manje je poznat slučaj da i neka druga pokrajinska tijela ne komuniciraju dovoljno s predstavnicima Hrvata po pitanju službene upotrebe hrvatskog jezika, koje je ipak par excellence manjinsko pitanje – pa imamo situaciju da se skupštinski prevodilac, članovi pododбора za utvrđivanje istovjetnosti tekstova propisa za hrvatski jezik kao i sudski tumači za hrvatski jezik biraju i imenuju bez da su izvršene makar prethodne konzultacije o tome pitanju.

Dakle, svakako bi trebalo još raditi na tome planu, ali pitanje je koliko je autentična želja ne samo pokrajinskih tijela već ponekad i naših predstavnika da se nešto odlučujuće učini na tome planu.

HR: Što znači za djecu odgoj u »bunjevačkom duhu« i uvođenje »bunjevačkog jezika« u škole u suvremenom društvu?

Mislim da ni ljudima koji su to smislili i koji to provode nije sasvim jasno. Ali je za-

to neprijeporno da bi taj bunjevački duh i bunjevački jezik bio svakako ne samo hrvatski nego i antihrvatski, i u tome se iscrpljuje njegova temeljna svrha. ■

Pismo se i dalje potpisuje

Osim imena 50 bunjevačkih Hrvata potpisanih uz pismo upućeno najvišim državnim tijelima Srbije, Hrvatske i Vojvodine, Otvoreno pismo potpisali su nakon njegova upućivanja još i Lajčo Perušić, prof. iz Zagreba, Nevenka Fabian Vidaković, rođ. Dulić, iz Zagreba, Marija Zaić Kubatović iz Siska, Andrija Cvijin, liječnik specijalista fiziolog u mirovini iz Zagreba, Ivan Balažević, slikar iz Novog Vinodolskog, Zvonimir Cvijin, dipl. ing. elektrotehnike iz Zagreba, Ana Dulić, rođ. Balažević, umirovljenica iz Crikvenice, Igor Skenderović i Jasna Skenderović, rođ. Jegić, iz Zagreba i mnogi drugi ne samo iz Hrvatske, nego i iz Subotice, Male Bosne i drugih mjesta u kojima žive bunjevački Hrvati.

Održana treća sjednica Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«

Tjednik kvalitetan, poslovanje racionalno

Za direktora NIU »Hrvatska riječ« jednoglasno predložen dosadašnji vršitelj dužnosti

*Zvonimir Perušić * Poslovanje uspješno, proširenje djelatnosti u planu **

*Poboljšati afirmaciju »Hrvatske riječi« kroz institucije hrvatske zajednice **

Na javni oglas za direktora ustanove pristigla samo jedna prijava, za odgovornog urednika niti jedna

Piše: Dušica Dulić

Prošloga su petka, 25. veljače, na trećoj sjednici Upravnog odbora jednoglasno usvojeni izvješće o prošlogodišnjem poslovanju, plan i program rada Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«, te je dana podrška Zvonimiru Perušiću za kandidaturu za mjesto direktora NIU »Hrvatska riječ«.

SKROMNO, ALI NAPREDNO: Podnoseći izvješće o poslovanju u 2004. v. d. direktora i odgovornog urednika Zvonimir Perušić istaknuo je kako se Ustanova u promatranom periodu financirala najvećim dijelom iz dotacije Skupštine AP Vojvodine, te donacija, a manjim dijelom iz vlastitih prihoda. Da bi dobila mogućnost za uvećanje vlastitih prihoda, Ustanova je podnijela zamolbu Skupštini AP Vojvodine za davanje suglasnosti na proširenje djelatnosti na profitabilnije sfere poslovanja. Realizacija toga programa je u zastoju, a sve zbog nesuglasica s RTV Novi Sad. Od ukupno 27 sistematiziranih radnih mjesta tijekom 2004. godine popunjeno je bilo ukupno 12 radnih mjesta, ali su vremenom pojedina radna mjesta ispražnjena zbog unutarnje racionalizacije, te je kraj godine dočekan sa ukupno 9 uposlenika. Za uspješno funkcioniranje Ustanove neophodno je zaposliti još osoba, što se prvenstveno odnosi na referenta distribucije, te na urednike novih izdanja.

Perušić je rekao kako oko trećine troškova Ustanove čine proizvodni troškovi, neophodni za realizaciju tjednika s vrlo skromnim performansama (na najjeftinijem papiru i samo u jednoj boji). Nešto malo veći je udio plaća. Ustanova ima samo 9 uposlenika, što je rekordno mali broj za ustanove ovoga tipa, s obzirom na obujam posla. Po njegovim riječima, po značaju se izdvaja i udio naknada za autorske honorare.

»Ovaj trošak je neophodan ukoliko želimo zadržati postojeći broj dopisnika i kvalitetu tekstova. Pri tome, značajno je naglasiti kako je za »Hrvatsku riječ« u protekloj godini pisao veći broj vrlo priznatih novinarskih imena«, istaknuo je Zvonimir Perušić.

Dodao je i kako je ova ustanova sa skromnim financijskim sredstvima i uz minimalan broj uposlenika uspjela pokrenuti i podlistak namijenjen djeci, »Hrcko«, što je uvjetovalo maksimalnu opterećenost

raspoloživih kadrova, a imalo za posljedicu i uvećanje troškova.

Godina 2004. završena je s ostvarenom poslovnom dobiti, a iskazana je i potreba za širom akcijom u hrvatskoj zajednici kako bi se aktivnije i uspješnije radilo na distribuciji jedinog tjednika na hrvatskom jeziku u SiCG.

OBOGATITI DJELATNOST: Jednoglasno je usvojen i plan i program rada i poslovanja Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« za 2005. godinu, kojega je također predočio v. d. direktora Zvonimir Perušić.

ponuda, pri čemu će kriteriji za odabir ponuđača biti kombinacija cijene, kvalitete tiska i rokova isporuke.

Radi obavljanja djelatnosti za koje je i osnovana, Ustanova ima u planu i proširenje djelatnosti. Ovo se prvenstveno odnosi na planirana nova izdanja – dječji list »Hrcko«, koji bi tijekom 2005. godine trebao postati mjesečni podlistak tjednika »Hrvatska riječ«, a čiji će prvi ovogodišnji broj, ukupno šesti, iz tiska izaći za Uskrs 2005. godine, te periodika za znanost, kulturu i umjetnost, koja je u nadležnosti Nakladničkog vijeća NIU »Hrvatska riječ«. U

Nastavlja se započeto: sa sjednice Upravnog odbora

Komentirajući gospodarsku aktivnost u SiCG, Perušić je kazao kako nije realno planirati veliko poboljšanje rezultata poslovanja u odnosu na 2004. godinu.

»Osnovni proizvod Ustanove i dalje je tjednik »Hrvatska riječ«, pa će iz tiska tijekom 2005. godine izaći 51 broj, u ustaljenom obujmu od 68 stranica, zadržavajući postojeću kvalitetu tiska, te razvijajući je, u skladu s razvojem materijalnog stanja Ustanove«, istaknuo je Perušić. Na sjednici Upravnog odbora najavio je i da će se tijekom travnja 2005. godine raspisati tender za tiskanje lista, što je zakonska obveza, a na taj način će se odabrati najbolja

nadležnosti Nakladničkog vijeća je i pokretanje izdavanja knjiga u okviru Ustanove, za što je u tijeku osiguravanje sredstava od strane Skupštine AP Vojvodine, odnosno resornog tajništva, kao i od Ministarstva za kulturu Republike Srbije. Za pokretanje nakladničke djelatnosti Nakladničko vijeće je sastavilo zaseban plan i program rada, što je prosljeđeno nadležnim tijelima APV na razmatranje.

Planira se i proširenje djelatnosti i na radio i televizijske aktivnosti, a nakon rješavanja spora s RTV Novi Sad, odnosno RTS-om. Budući da je pokretanje TV programa na državnoj televiziji, za koji od

Održana sjednica Nadzornog odbora NIU »Hrvatska riječ«

Usvojen završni račun Ustanove

Nadzorni odbor NIU »Hrvatska riječ« usvojio je izvješće o financijskom poslovanju Ustanove, koje je načinjeno shodno Zakonu o računovodstvu i reviziji, te ga je prosljedio Upravnom odboru na usvajanje. Članovi Nadzornog odbora su zaključili kako su knjigovodstvena i administrativna dokumentacija vođene sukladno zakonskim propisima.

Na sjednici Nadzornog odbora, koja je održana u petak 25. veljače, a na kojoj su odlučivali predsjednica Nadzornog odbora *Antonija Čota* i član *Bela Ivković*, ocijenjeno je kako se dokumentacija NIU »Hrvatska riječ« odlaže i čuva prema propisima o sređivanju i čuvanju arhivske građe i registratorskog materijala, a da su kod nabavki robe i materijala poštovani propisi o javnim nabavkama. Također je zaključeno kako je završni račun (bilanca stanja, uspjeha i statistički pomoćni obrazac) načinjen prema obrascima za druge pravne osobe, što proizlazi iz oblika registracije Ustanove, te je shodno tome iskazana dobit sukladna propisima premda se iz spomenutih izvješća vidi kako se radi o dotiranoj ustanovi.

Nadzorni odbor je zaključio i da su nematerijalni troškovi Ustanove izrazito mali, što govori o domaćinskom poslovanju ustanove.

Na sjednici je konstatirana odluka zaposlenika u NIU »Hrvatska riječ« da se Hrvatskom nacionalnom vijeću kao novi član Nadzornog odbora Ustanove iz reda zaposlenika predloži *Zdenka Sudarević*, pošto je prethodna članica *Zorica Tikvicki* u međuvremenu otišla iz Ustanove.

Hrvatskog nacionalnog vijeća je zadužena NIU »Hrvatska riječ«, izvan ovlasti Ustanove, uposlenici će do rješenja toga problema provoditi pripreme za početak rada TV redakcije, odnosno, okupljat će se i obučavati potencijalni novinari TV redakcije, kako bi u momentu kada se politički pregovori završe u korist hrvatske zajednice, TV redakcija bila kadrovski spremna realizirati produkciju programa.

U tom smislu nastaviti će se i u 2005. godini produkcija TV tjednika na subotičkoj lokalnoj YU ECO televiziji. Perušić je najavio i kako će se u prvoj polovici 2005. godine pokrenuti pregovori i s predstavnicima TV Spektra u Somboru, kako bi se razmotrile mogućnosti realiziranja programa na hrvatskom jeziku i na toj televiziji, odnosno reemitiranja programa koji bi se trebao emitirati na državnoj televiziji.

Prema aktualnom Zakonu o javnom informiranju, NIU »Hrvatska riječ« bi do svibnja 2005. godine trebala završiti proces privatizacije. Međutim, kako je to u suprotnosti sa Zakonom o ostvarivanju prava i sloboda nacionalnih manjina, proces privatizacije Ustanove nije započeo, kao što taj proces nisu započele niti druge srodne ustanove na jezicima nacionalnih manjina, tako da cijeli postupak miruje, a instrukcija od nadležnih tijela države za sada nema. Iz medija se, dodao je Perušić, saznaje da je rok za privatizaciju u međuvremenu produljen za godinu dana.

Govoreći o financijskom poslovanju u 2005. godini, Perušić je najavio i da će NIU »Hrvatska riječ« i ove godine nastojati osigurati sredstva za rad sudjelujući na raspisanim natječajima i u Srbiji i Crnoj Gori, ali i u Republici Hrvatskoj, ako ih bude bilo.

»Manji dio sredstava Ustanova osigurava vlastitim prihodima, koje nastojimo uvećati, što je u uvjetima sadašnje gospodarske stagnacije veoma teško kad je u pitanju izdavačka djelatnost uopće, a osobito

izdavačka djelatnost na jezicima nacionalnih manjina. S obzirom na specifičnost manjinskih medija, nemamo namjeru uvećavati cijene proizvoda u idućem periodu, mada trenutačne cijene ne pokrivaju niti veći dio troškova proizvodnje«, kazao je Perušić.

Od ukupno 30 sistematiziranih radnih

Član UO *Kalman Kuntić* ukazao je na opravdanost razvijanja vlastite produkcije za elektronske medije, te su se članovi Upravnog odbora usuglasili kako bi Hrvatsko nacionalno vijeće trebalo napraviti strategiju razvoja za medije na hrvatskom (tisak, radio i televizija), i da se treba pristupiti i edukaciji novih novinara.

Tjednik ne bi trebao biti samo servis za praćenje događaja koje organiziraju hrvatske institucije, već bi te institucije trebale više poraditi na afirmiranju »Hrvatske riječi« u vlastitim okruženjima, istaknuo je Žigmanov u raspravi. Ukazano je i na problem opstrukcije u prodaji lista.

PODRŠKA JEDINOM KANDIDATU:

Jednoglasno je usvojeno i izvješće o radu direktora Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« *Zvonimira Perušića* u 2004. godini, te je razmotrena jedna jedina prijava pristigla na javni oglas u postupku izbora direktora Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«. Prijava *Zvonimira Perušića* je razmotrena i prihvaćena od strane članova Upravnog odbora, te će biti upućena na potvrdu HNV-u. Budući da se na javni oglas za odgovornog urednika tjednika nitko nije prijavio, Upravni odbor predložit će HNV-u da na toj dužnosti kao vršitelj dužnosti produži mandat aktualnom v. d. uredniku *Zvonimiru Perušiću*, te da se u roku od šest mjeseci raspiše novi natječaj za tu dužnost.

Pri kraju treće sjednice Upravnog odbora

Privatizacija manjinskih ustanova odložena

mjesta za 2005. godinu broj uposlenika planira se povećati sa 9 na 12, te se planira uložiti i u opremu za rad.

Član Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ« *Tomislav Žigmanov* istaknuo je na sjednici poslije podnošenja izvješća o prošlogodišnjem radu ustanove i planu za 2005. kako je uočljiv rast i razvoj ove medijske kuće, te ozbiljnost i racionalnost u poslovanju.

ra NIU »Hrvatska riječ« bilo je riječi o uspješno organiziranom Drugom Hrkovom maskenbalu, problemu osiguravanja sredstava za nakladu knjiga, a predsjednik Upravnog odbora *mr. Mato Groznica* najavio je promociju »Hrvatske riječi« u Vinokovcima 16. travnja, te ukazao na pozitivan trend sve veće zastupljenosti tekstova dopisnika iz Srijema u jedinom tjedniku na hrvatskom jeziku. ■

U Beogradu održana obnoviteljska sjednica Skupštine »Republike Srpske Krajine«

Oživjele stare ambicije

*Za Krajišnike hrvatska »okupacija« RSK samo privremena * Srbi u Hrvatskoj beogradski skup smatraju pokušajem izazivanja nove nesreće * Krajišnicima podršku obećali radikali **

Hrvatski političari osudili nove fantazije o »Velikoj Srbiji«, srbijanski političari bez posebnih komentara

Piše: Dušica Dulić

U beogradskom Domu sindikata 26. veljače održana je »obnoviteljska sjednica« Skupštine »Republike Srpske Krajine«, na kojoj je sastavljena »vlada RSK u progonstvu«, a za njezina predsjednika je izabran *Milorad Buha* iz Belog Manastira, te šest ministara bez ovlasti, čija imena nisu priopćena. Milorad Buha je, ovom odlukom, zamijenio posljednjeg krajiškog premijera *Milana Babića*, koji je sredinom prošle godine u Hagu osuđen na 13 godina zatvora.

»OBNOVITELJSKA SJEDNICA«: »Srbi iz 'Republike Srpske Krajine' nikada neće prihvatiti etničko čišćenje kao metodu rješavanja političkog pitanja, u ovom slučaju srpskog pitanja u Krajini«, kaže se u priopćenju podijeljenom novinarima nakon skupa zatvorenog za javnost.

Prije početka sjednice predsjednik nekadašnje Skupštine »Republike Srpske Krajine« *Rajko Ležajić* rekao je novinarima da je riječ o »prvom izvanrednom zasjedanju u progonstvu«, na koje su pozvani zastupnici koji su izabrani na »redovitim parlamentarnim izborima« godine 1993. Od tadašnja 82 zastupnika skupu se, inače, odazvalo njih 40-ak.

Na novinarsko pitanje jesu li organizatori »obnoviteljske sjednice« kontaktirali s predstavnicima srpske manjine u Hrvatskoj Ležajić je odgovorio: »Ne, s njima nismo u vezi. Oni su predstavnici srpske manjine, a mi smo predstavnici srpskog naroda.«

Na »obnoviteljskoj sjednici« prihvaćena je i rezolucija u kojoj se, među ostalim, ističe da »okupacija nije pravno, već privremeno stanje«, te se »izražava uvjerenje da se srpsko nacionalno pitanje i opstanak Srba može ostvariti samo prekidom takve okupacije i osiguranjem sigurnosti i slobodnog odlučivanja svih koji su do okupacije 'RSK' živjeli na tom teritoriju«.

»Također, smatramo da Hrvatska ne može i ne smije postati sastavni dio europskih integracija, a da pritom bude stvorena

Ponovno isti »zaštitnici naroda«: sa skupa u Beogradu

etničkim čišćenjem nad srpskim narodom. Srbi nikad, pa ni danas ne traže ono što im ne pripada, već samo pravo na samoopredjeljenje, pravo koje imaju svi narodi Europe i svijeta«, kaže se u tekstu rezolucije.

KRIVCI ZA EGZODUS: Subotnje formiranje »vlade Republike Srpske Krajine u progonstvu« u Beogradu neće pomoći Srbima u Hrvatskoj, izjavio je istoga dana

predsjednik Srpskog nacionalnog vijeća u Hrvatskoj i saborski zastupnik *Milorad Pupovac* za Televiziju B92.

»To su isti oni ljudi koji su 1995. godine odbili pregovarati o statusu srpskog naroda s međunarodnom zajednicom i hrvatskom Vladom, isti oni ljudi koji su svojom politikom uzrokovali egzodus srpskog naroda«, kazao je Pupovac dodajući da je skup

»Republika Srpska Krajina« u ratu

Republika Srpska Krajina formirana je 1991. godine, odvajanjem od Republike Hrvatske. Tome je prethodila Deklaracija srpskog sabora u Srbu od 25. srpnja 1990. i odluka o plebiscitu cjelokupnog srpskog naroda s područja avnojevske Hrvatske, polazeći od međunarodnog proklamiranog prava naroda na samoopredjeljenje, ne sporeći to pravo drugima.

Pokušaj hrvatske policije da silom spriječi plebiscit srpskog naroda 17. kolovoza 1990. označio je početak oružane borbe Srba u Hrvatskoj (»balvan revolucije«) za opstanak na tim prostorima. Tako je stvorena SAO Krajina. U istočnom dijelu Hrvatske stvorena je Istočna Slavonija, Baranja i Zapadni Srijem.

Na odluku hrvatskog Sabora od 21. veljače 1991. da na njoj ne važe savezni zakoni, općine SAO Krajine su odgovorile izdvajanjem iz Republike Hrvatske. Bio je to uvod u krvavi rat, koji će uslijediti u ljeto te godine.

Dok je srpsko-hrvatski krvavi obračun još trajao, Ustavotvor-

na skupština je u Kninu 19. prosinca 1991. usvojila Ustav i proglasila Republiku Srpsku Krajinu. Za prvog predsjednika izabran je kninski zubar Milan Babić, koji je na toj dužnosti ostao do kraja veljače 1992. Poslije toga, za predsjednika RSK izabran je *Goran Hadžić* i na tom mjestu ostao do prosinca 1993. kada čelnik Krajine postaje Milan Martić.

Republiku Srpsku Krajinu činile su Sjeverna Dalmacija, Lika, Kordun, Banija, zapadna Slavonija, istočna Slavonija, Baranja i zapadni Srijem. Ukupno je bilo 28 općina. Mada je bila pod zaštitom UN, RSK je imala i svoju vojsku, policiju i druge ustanove koje čine državu. Početkom svibnja 1995. u akciji Hrvatske vojske »Bljesak« izgubljena je zapadna Slavonija, a tri mjeseca kasnije »Oluja« je »oduvala« i južni dio Krajine. Poslije toga, sve institucije RSK su premještene u Vukovar i one su funkcionirale sve dok se i taj dio nije 1998. mirno reintegrirao u Hrvatsku. ■

koji su u subotu u Beogradu organizirali nekadašnji zastupnici Skupštine »Republike Srpske Krajine«, pokušaj »stvaranja pomutnje i nametanja nečega što donosi samo nesreću«.

kako to mi ovdje vidimo i doživljavamo. Takve igre vatrom mogu imati ozbiljne posljedice kojih mnogi nisu ni svjesni, a koje opet na svojoj koži može osjetiti ovdašnje stanovništvo bilo da se radi o Hrvat-

stvo manjinskog srpskog naroda u Hrvatskoj negativno se izjasnilo o beogradskom skupu i na sve što se toga dana moglo čuti iz usta pokretača pobune u Hrvatskoj. Slično razmišljaju i sami ljudi koji žive u Podunavlju naglašavajući da im je dosta brige takvih pojedinaca koji su iz rata izišli punih džepova i sada nakon 10 godina života u Srbiji žele ponovno biti njihovi zaštitnici.

»Smiješno je da sada oni odande vode neku politiku. Ako misle da ima nepravde prema Srbima u Hrvatskoj, zašto ne dođu ovamo i političkim putem pokušaju ostvariti te planove. Međutim, ti se ljudi ne brinu niti za Srbe u SiCG, niti pomažu njihov organizirani povratak u svoje domove. Vodili su radikalnu politiku i u vrijeme rata i treba vidjeti kolika je i njihova krivnja za egzodus Srba u vrijeme Oluje i poslije.

Ovo je tendenciozno smišljen plan grupe ljudi koji ovakvim postupcima dolijevaju ulje na vatru. To nikako nije dobro za položaj naše manjine u Hrvatskoj naročito sada kada je dostignut neki stupanj tolerancije« – dodaje prvi čovjek SDSS-a i saborski zastupnik *dr. Vojislav Stanimirović*.

PODRŠKA RADIKALA: U Domu sindikata je bio i jedan od dužnosnika Srpske radikalne stranke, *Dragan Todorović*, koji je novinarima kazao da nije došao na »obnoviteljsku sjednicu«, ali da njegova stranka daje »moralnu podršku Srbima da se vrate na okupirana područja, a kad srpski radikali dođu na vlast pružat će i drukčiju podršku«.

Generalni tajnik Srpske radikalne stranke *Aleksandar Vučić* izjavio je da će skupština i vlada Republike Srpske Krajine (RSK) u egzilu imati punu podršku te stranke »sve

Prizivanje prošlih vremena: Krajina tijekom rata

»Nadam se da ih ovoga puta nitko neće poslušati«, kazao je Pupovac za središnji dnevnik Radio-televizije Srbije, dodajući da su okupljeni u subotu tražili isto ono što su odbijali prije deset godina, a što je moglo spriječiti nesreću izbjeglih Srba iz Hrvatske.

»S aspekta države se osnivanje neke 'vlade RSK u progonstvu' ne vidi na način

tima ili Srbima«, kaže predsjednik Zajednice povratnika Hrvatske *Josip Kompanović* i dodaje kako osobno poznaje tog predsjednika te »vlade u progonstvu« Milorada Buha iz Beloga Manastira i za kojega kaže da svojim četničkim opredjeljenjima nikada ne može prežaliti tu paradržavu RSK koja je pokušavala djelovati u vrijeme okupacije dijelova hrvatskih teritorija. I vod-

Ideja nije realna, ali je živa: jedan od rezultata 'obrane' ognjišta

dok radi u korist svog naroda».

Vučić je priopćio i da je vijest o formiranju skupštine i vlade RSK u egzilu naišla na »nepodijeljeno oduševljenje svih srpskih rodoljuba« u haškom zatvoru Ševeningen.

»Predsjednik RSK Milan Martić i lider radikala Vojislav Šešelj uputili su svim zastupnicima, predsjedniku parlamenta, premijeru i ministrima, srdačne pozdrave i podršku«, naveo je on.

REAGIRANJA POLITIČKIH DUŽNOSNIKA: Savjetnik za unutarnju politiku srbijanskog premijera Vojislava Koštica Mišo Đurković, bio je prvi srbijanski

dužnosnik koji je reagirao na taj događaj, s danom zakašnjenja.

Rekao je da su, sa stanovišta države, potpuno neformalne sve aktivnosti vezane za rješavanje pitanja povratka izbjeglica i političkih prava Srba u Hrvatskoj koje su izvan sporazuma koje su potpisali SiCG i Hrvatska. Komentirajući subotnju »obnoviteljsku sjednicu« Skupštine »Republike Srpske Krajine«, on je u izjavi agenciji Tanjug podsjetio da su odnosi SiCG i Hrvatske regulirani nizom međudržavnih sporazuma između nekadašnje SR Jugoslavije, odnosno SiCG, i Republike Hrvatske, počevši od Sporazuma o normalizaciji od-

nosa iz 1995. godine, sve do Sporazuma o manjinama, koji je potpisan krajem prošle godine.

Što se tiče političkih dužnosnika u Hrvatskoj, premijer Ivo Sanader izjavio je medijima, da je »velika Srbija« doživjela definitivni poraz prije deset godina pa više nema šansi za bilo kakvu realizaciju takvih fantazija.

»Riječ je o grupici ljudi koji misle da je 'velika Srbija' aktualna. 'Velika Srbija' je doživjela poraz, i to definitivni poraz prije deset godina, i sigurno da nema nikakvih šansi više za bilo kakvu realizaciju takvih fantazija«, izjavio je premijer Sanader za Dnevnik Hrvatske televizije.

Premijer Sanader je rekao i kako je riječ je o ljudima koji nisu shvatili što je politički realitet.

»Politički realitet je da je Hrvatska pobijedila u nametnutom ratu i da smo apsolutno i definitivno, što se Hrvatske tiče, završili s idejom velikosrpskih osvajača«, rekao je, ističući da te ljude ne treba shvaćati ozbiljno.

»Što se Hrvatske tiče, za nas je to završeno u Oluji, onoj veličanstvenoj Oluji kada smo pobijedili i oslobodili zemlju«, istaknuo je predsjednik Vlade Ivo Sanader. »To su provokacije koje nemaju nikakvih izgleda za bilo kakvo političko razmatranje, ali nas ipak trebaju podsjetiti da ideja 'velike Srbije' nije mrtva i da još postoje neki njezini zagovornici, ali bez ikakvih realnih izgleda da oživi«, rekao je o aktualnom događaju predsjednik Hrvatskog sabora Vladimir Šeks.

Do datuma za početak pregovora s EU nepuna dva tjedna

Stanje ozbiljno, akcije udvostručene

Premijer Ivo Sanader izjavio je, gostujući na Hrvatskom radiju, kako je umjereni realist i drži da će pregovori s EU početi kako je i planirano, te procijenio da bi za 10-ak dana trebao biti riješen prijedor što znači puna suradnja Hrvatske s Haškim sudom.

»Hrvatska se zauzima za interpretaciju da puna suradnja znači da poduzima sve da riješi posljednji otvoreni slučaj, da loci generala Antu Gotovinu, da on ode u Haag i suoči se s optužnicom«, rekao je premijer Sanader. »Prijedor će, možda, biti riješen do 10. ožujka«, najavio je Sanader, te dodao »Informacije svih mjerdavnih službi govore da Gotovina nije u Hrvatskoj«.

Premijer je ponovno pozvao generala

Gotovinu da svoju optužnicu i ulogu u Domovinskom ratu rasvijetli pred Haškim sudom. Upitan za zamrzavanje Gotovine ne imovine, Sanader je potvrdio da je u Vladu stiglo pismo Državnog odvjetništva, temeljeno na Zakonu o međunarodnim restriktivnim mjerama, te da je za provedbu toga zakona formirana međuresorna skupina. Naveo je kako ta skupina razmišlja i o zamrzavanju mirovine generala Gotovine. Premijer je kazao kako nije znao za navodnu kriminalnu prošlost generala Gotovine u Francuskoj o kojoj pišu mediji i dodao da ne želi ulaziti u te procese jer je to pitanje francuskih vlasti. Proteklog je vikenda predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić telefonom obavijestio hašku tužiteljicu Carlu del

Ponte kako se »nije došlo na trag Anti Gotovini«, te je za medije izjavio »Prije je rađeno kao da ima vremena na pretek, a sada vremena više nema i zato su akcije svih koji su uključeni u posao najmanje udvostručene. Tko ne bude obavio sve što po zakonu bude morao, snosit će posljedice. Bilo je zloupotreba, imali smo pomagače bjeguncima, sve to mora biti procesuirano«.

Ministrica vanjskih poslova i europskih integracija Kolida Grabar-Kitarović izjavi la je kako je trenutačno stanje u vezi s početkom pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji možda najozbiljnije do sada, premda se slično stanje ponavljalo prije svake važne odluke.

Održana Međunarodna konferencija o regionalizmu u Novom Sadu

U Europu uz pomoć prijatelja

U Novom Sadu je 1. i 2. ožujka održana Međunarodna konferencija o regionalizmu, s temom »Položaj regionalne demokracije u Europi«. Organizator konferencije Skupština Vojvodine u suradnji sa Skupštinom europskih regija (AER), okupila je predstavnike Misije OESS-a u SiCG, Ujedinjenih naroda, Kongresa regionalnih i lokalnih vlasti u Europi (CLRAE), Venecijanske komisije, kao i mnogobrojne eksperte.

U uvodnoj riječi predsjednik Skupštine Vojvodine *Bojan Kostreš*, ukazao je na spremnost Vojvodine da se prilagodi suvremenoj dobi u kojem su tijela vlasti efikasna i dobro upućena u

raznovrsne teme, ne sputavajući procese, najprije u ekonomiji, a onda u društvu kao cjelini. Regionalizam i supsidijarnost (značaj sudjelovanja pojedinca u radu vlade kroz lokalne vlasti) su i rješenje i putokaz. »Lokalne samouprave, zaokružene u logičnu i funkcionalnu regiju, mogu riješiti najveći dio funkcija vlasti u državi i na taj način, središnja vlast, rasterećena mnoštva problema svakodnevnog života, može imati prostora za suštinsku djelatnost kojom se treba baviti, a to je – strategija i ciljevi razvoja društva«, kazao je Kostreš u uvodnoj riječi.

Predsjedavajući na Konferenciji generalni tajnik AER-a *Klaus Klipp* izrazio je težnju AER-a da regionalizacija bude prihvaćena ne samo u EU već i izvan nje. Na dvodnevnoj konferenciji pod sloganom »U Europu uz pomoć prijatelja« razgovaralo se o važnosti i značaju decentralizacije države za pojedinca i društvo u cjelini, zatim o modelima, načinima, financiranju i strukturi regionalizacije, koje definira Ustav države, kao i o iskustvima drugih regija u EU, kao i spremnosti značajnih europskih institucija i tijela da pomognu razvoju regionalizacije kod nas.

Da podsjetimo, Vojvodina je već četiri godine ravnopravna članica Skupštine europskih regija, najvećeg tijela ovog tipa u svijetu, koja broji preko 300 regija i blizu 400 milijuna stanovnika, a što se tiče položaja Vojvodine u SiCG ona se još uvijek nalazi u vremenu Miloševića kada se, »zahvaljujući« promjeni Ustava, vratila nekoliko desetljeća unazad. Takozvanim Omnibus Zakonom Vojvodina se neznatno približila suvremenoj Europi, čiji je ona prirodni dio kao i obrnuto.

D. Popov

Regionalizam i supsidijarnost kao rješenje i putokaz

Četvrti sajam medija

Šarolikost medijskog neba

U Novom Sadu je 2. ožujka otvoren četvrti po redu sajam medija. U Master centru Novosadskog sajma u tri dana predstaviti će se mnogobrojne Radio i TV postaje, novine i novinske agencije, marketinške kuće, PR agencije, glazbene i TV produkcije i ostale firme koje nude audio i video opremu, ali će se održavati i radne diskusije s najvažnijim temama koje se tiču medija. Predstavnici organizatora nadaju se i vjeruju da će ovom manifestacijom ukazati publici na šarolikost medijskog neba kod nas.

Četvrti sajam medija otvorio je *Dragan Kojadinović*, ministar za kulturu i medije u Vladi Republike Srbije. Kojadinović je ukazao na spremnost Ministarstva za razgovor s predstavnicima medija s ciljem iznalaženja najboljih rješenja, kao i da bi se u idućem periodu postavili dobri temelji za razvoj i položaj medija u Srbiji. Najavio je skorašnji početak primjene Zakona o radiodifuziji i sređivanje kaosa u eteru koji otežava rad svih medija. Što se tiče položaja medija na tržištu, mi smo još uvijek, kao i u drugim stvarima, u takozvanom kamenom dobu, a bez pravog tržišta neće biti ni pravih medija, rekao je Kojadinović i izrazio optimizam u

Novi Zakon o radiodifuziji sređivanje kaosa u eteru

rješavanju mnogobrojnih problema koji vladaju u medijima u Srbiji danas.

D. P. O.

»Hrvatski iseljenički zbornik« 2005., Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 2005.

Autohtone manjine i europska unija

Europska budućnost manjinskog statusa hrvatskih autohtonih manjina logično se pojavljuje kao bitno pitanje. Ono se zasad pomalo najjasnije može izvoditi ne samo iz Okvirne konvencije Vijeća Europe o zaštiti nacionalnih manjina nego još više iz Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima

Piše: Vesna Kukavica

Hrvatske autohtone manjine iz europskih zemalja, pogotovo one koje su već dio Europske unije, dobile su značajan prostor u ovogodišnjem »Hrvatskom iseljeničkom zborniku«. Naime, krajem veljače objelodanjen je »Hrvatski iseljenički zbornik« 2005. koji sadrži 32 samostalna autorska priloga raspoređena u 8 tematskih cjelina na 320 stranica, a u nakladi Hrvatske matice iseljenika.

Odabrani su prilozi iz dvadesetak zemalja svijeta, koje su pisali mlađi stručnjaci i publicisti koji prate iseljeničništvo.

MAĐARSKA: Hrvatska manjina u Mađarskoj, unatoč teritorijalnoj raspršenosti, izvrsno je organizirana pa tako osim školstva, radija, televizije i nacionalnoga kazališta ima i vlastito nakladničko poduzeće »Croatica«, koje je za samo pet godina izvelo nakladnički pothvat koji obuhvaća više od 70 knjiga – opisuje u Zborniku *mr. Sanja Vulić* iz Zavoda za jezik HAZU. Autorica pažnju usmjerava na ediciju »Hrvatski pisci u Mađarskoj«. Pod okriljem »Croaticae« utemeljen je i pokrenut časopis za kulturu i društvena pitanja pod nazivom »Pogledi«. Slijedeći znakove vremena »Croatica« počinje objavljivati i CD-ove (nosaoce zvuka) koji promiču hrvatsku kulturnu baštinu. Među knjigama tiskanim u tom poduzeću ima mnoštvo različitih školskih knjiga i priručnika. Za hrvatsku manjinu tiskane su školske knjige za potrebe nastave hrvatskoga jezika i književnosti, za glazbeni odgoj, hrvatski narodni pis i vjeronauk – pojašnjava u zborniku *mr. Vulić*. Budući da »Croatica« želi prerašiti u nakladničko središte za sve manjinske zajednice u Mađarskoj, već od 2000. počinju se tiskati školske knjige za predstavnike drugih nacionalnih manjina. Nadamo se ipak da zbog opsežnosti posla neće biti zanemareno nakladništvo beletristike, periodike, znanstvenih knjiga i zbornika na hrvatskom jeziku.

Najveći kroatistički skup 2004. izvan granica Hrvatske održan je u Pečuhu od 9. do 11. prosinaca u Mađarskoj, opisuje profesorica *Ivana Ujević*. Interes za hrvatski jezik u iseljeničstvu ubrzano se mijenja u

procesu integracije Hrvata i građana hrvatskoga podrijetla u domicilna društva. Međunarodni kroatistički znanstveni skup, sedmi po redu, održan je u organizaciji Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu. Okupio je oko sedamdesetak izlagača, iz desetaka europskih zemalja: od Ukrajine, Poljske, Mađarske, Hrvatske, Makedonije, Srbije i Crne Gore, Bosne i Hercegovine,

Kulturno središte vojvođanskih Hrvata: Subotica

Italije, Austrije... Interes za hrvatski jezik u iseljeničstvu prisutan je kroz prošlost i sadašnjost na svim kontinentima. Tako su Hrvatski studiji (»Association for Croatian Studies« – ACS) u SAD-u prisutni četvrt stoljeća u okviru »American Association for the Advancement Of Slavic Studies« (AAASS). U Kanadi djeluju desetljeće i pol na Sveučilištu Waterloo, dok su na suprotnoj strani planete u Australiji ove godine također zabilježili dvadesetu obljetnicu djelovanja u okviru sidnejskog Sveučilišta Macquarie, izdvađa u svom tekstu *prof. Ujević*.

AUSTRIJA: Prije pola stoljeća potpisan je Državni ugovor o uspostavi neovisne i demokratske Austrije pa je ta obljeljetnička tema uvrštena u novi broj Matičinog Hrvatskog iseljeničkog zbornika i to u obradi povjesničara iz Instituta »Ivo Pilar« Sveučilišta iz Zagreba *mr. Željka Holjevca*. Naime, sedmim člankom Ugovora definirana su prava slovenske i hrvatske manjine u Austriji. U vremenu koje je slijedilo Gradišćanski Hrvati u Austriji su se polako etablirali u duhu Državnog ugovora, iako je bilo različitih poteškoća oko provođenja svih elemenata navedene odredbe, piše Holjevac. Pristupanjem Austrije Europskoj uniji i nedavnim proširenjem Unije na Mađarsku i Slovačku, gdje obitavaju manji gradišćanskohrvatski ogranci, postavlja se na dnevni red pitanje perspektive manjinskog statusa Gradišćanskih Hrvata u ujedinjenoj Europi, zapaža Holjevac. Poglavlje »Znaci vremena« ima 4 stručna članka posvećena Hrvatskoj i tako željenoj zvijezdi Europske unije. *Dr. Željko Tanjić* s Bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu piše o »Kulturalnim korijenima europskih integracija«, znanstvena novakinja Instituta za migracije i narodnosti *mr. Marina Perić* istražuje »Status Hrvata u Sloveniji«, dok *mr. Sanja Vulić* prikazuje »Djelatnost 'Croaticae'« – nakladničkoga poduzeća Hrvata u Mađarskoj. Nacionalne manjine ne spadaju u područja izravne nadležnosti Europske unije nego su više prepuštene nacionalnim zakonodavstvima država članica, iako se poštivanje prava manjina izrijeckom nalazi među kriterijima za pristup novih država Europskoj uniji, npr. Republike Hrvatske. Stoga europska budućnost manjinskog statusa hrvatskih autohtonih manjina logično se pojavljuje kao bitno pitanje. Ono se zasad pomalo najjasnije može izvoditi ne samo iz Okvirne konvencije Vijeća Europe o zaštiti nacionalnih manjina nego još više iz Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima.

SLOVENIJA: Status Hrvata u Sloveniji izaziva niz dvojbi u mjerodavnim institucijama, piše *mr. Marina Perić*. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2002. go-

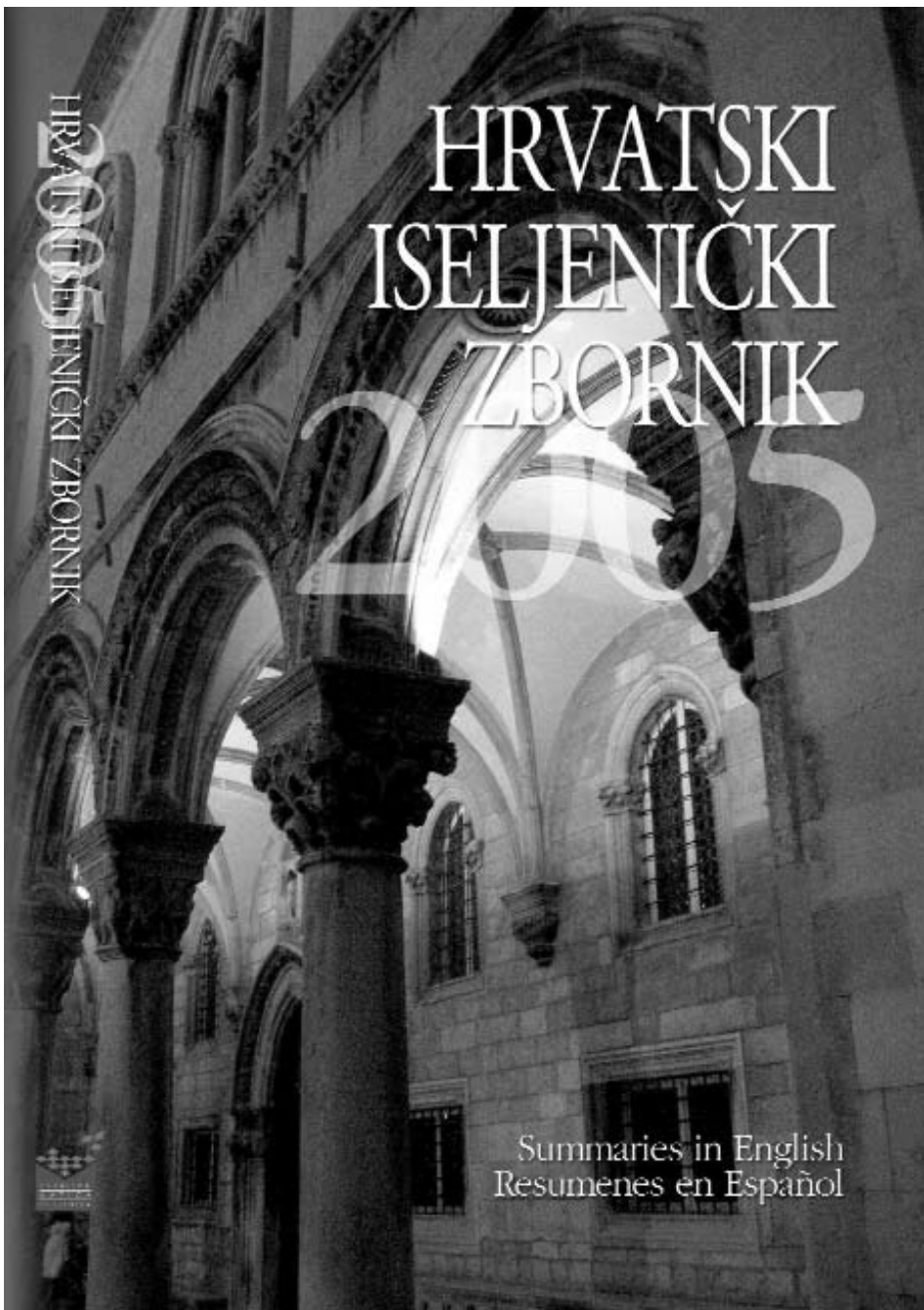
dine u Sloveniji je bilo 35.642 Hrvata, što je znatno manje nego u odnosu na 1991. godinu kad ih je bilo 52.876. To pripisujemo činjenici da se većina Hrvata izjasnilo kao slovenski državljani. Hrvati, iako pripadaju najbrojnijoj skupini neslovenaca u Sloveniji, nisu priznati kao nacionalna manjina, a time su i zakinuti u mnogim pravima koja su zakonima pripisana za manjine. Iako se nakon osamostaljenja dviju Republika Hrvati osnivaju i okupljaju unutar vlastitih društava prakticirajući svoj etnički identitet, u članstvu tih društava nedostaje pripadnika mlađih generacija. Dolazi i do gubljenja materinjeg jezika, budući da je nastava hrvatskog jezika kao obveznog u petim razredima osnovne škole ukinuta još 1992. godine. Unutar obitelji djeca samo s roditeljima pričaju materinji jezik dok s braćom i prijateljima pričaju slovenski. Također su djeca više orijentirana prema slovenskoj nego hrvatskoj kulturi. Analizirajući položaj Hrvata u Sloveniji unutar slovenskog društva, te unutar vlastite iseljeničke skupine zaključujemo da je Hrvate u Sloveniji već zahvatio proces asimilacije. Kako bi se očuvao etnički identitet Hrvata u Sloveniji potrebna je pomoć, suradnja i razumijevanje kako matične zemlje Hrvatske tako i države u kojoj žive – Slovenije.

VOJVODINA: Pregled najnovije književne produkcije Hrvata u Bačkoj i Srijemu napisala je također mr. Sanja Vulić. Vojvodanski su Hrvati baštinici bogate kulturne povijesti, a svojim su djelima često pridonosili razvoju hrvatske kulture u cijeloj – sti – naglašava u zborniku dr. Tomislav Žigmanov. Danas Hrvata ima u većem broju u općinama Subotica, Sombor i Novi Sad, a najbogatiji društveni život očituju u Subotici, koja se može nazvati njihovim kulturnim središtem. Veći dio ih živi u seoskim naseljima, među kojima su najpoznatiji Tavankut, Đurđin, Bački Monoštor, Sonta, Golubinci, Slankamen, Bački Breg, Vajska i Bođani tako da su uvelike zadržali tradicijsku kulturu, napose folklor.

Od sredine druge polovice XX. stoljeća broj Hrvata je u Vojvodini u stalnom i rapidnom opadanju. Tako je Vojvodini prema popisu stanovništva iz 1971. živjelo 120.303 Hrvata, dok je dvadeset godina kasnije, prema popisu iz 1991., bilo tek 74.808. I za posljednjih je jedanaest godina broj Hrvata u Vojvodini smanjen za više od 18 tisuća. Naime, prema rezultatima popisa stanovništva iz travnja 2002., od ukupno 70.602 Hrvata koji žive na području Srbije (0,9 posto), tek ih 56.546 živi u Vojvodini (2,78 posto). To znači da im je broj za samo 30 godina više nego prepolovljen, a što je rezultat izloženosti snažnim asimilacijskim politikama. Nakon uvodnog dijela, u kojem se ukratko iznose najznačajnije povijesne, socio-kulturne i de-

mografske značajke Hrvata u Vojvodini, Žigmanov prikazuje povijest novinstva na hrvatskom jeziku nakon II. svjetskog rata, ističući noseću značajku – diskontinuitetu u trajanju. Posebna se pozornost, uz elementarne informacije, posvećuje svakoj

uređivačke politike i osnovne ocjene vriednosti »Zvonika«, autor svestrano tematizira i pitanje njegova značaja za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, potanko obrađujući višestruku i veliku važnost ovog katoličkog lista. Na koncu, autor iznosi

realiziranoj medijskog inicijativi, počevši od poslijeratne »Hrvatske riječi«, zatim preko lista »Bačko klasje« s konca sedamdesetih, do onih vezanih za devedesete godine XX. stoljeća: »Glas ravnice«, »Žig«, »Zvonik«, »Zov Srijema«, »Miroljub« i ponovno »Hrvatske riječi«. U središnjem dijelu radnje piše se o Katoličkom mjesecniku »Zvonik«, koji je 2004. godine obilježio 10 godina kontinuiranog izlaženja. Osim povijesti nastanka, koncepta

osnovne podatke i o tri aktualna medijska projekta: tjednika »Hrvatska riječ«, radijskog programa na Radio Subotici, te televizijskoj emisiji »TV divani«, uz kratki prikaz uređivačka politike i problema u radu.

Ukratko, tematske cjeline »Hrvatskog iseljeničkog zbornika« 2005. prate procese integracije iseljeničtva i matičnoga naroda na hrvatskom, engleskom i španjolskom jeziku. ■

VIJESTI

Sredstva iz Susjedskog fonda EU

Susjedski program je za sada jedini otvoreni fond Europske unije za čija sredstva imaju pravo konkurirati subotičke institucije i organizacije. Programi su usmjereni ka smanjivanju postojećih razlika u stupnju razvoja regije na vanjskim granicama Europske unije, unapređenju kontakata između lokalnih zajednica i jačanju kulturne, socijalne i ekonomske suradnje.

»Na raspolaganju je 2 milijuna eura za kandidate iz cijele Vojvodine i grada Beograda kojima je jedan od kriterija za sudjelovanje u ovom javnom pozivu

suradnja u projektu s bar jednim partnerom s mađarske strane. Općina Subotica će nastojati zainteresirati upoznati sa svim kriterijima, pomoći oko pisanja projekata i povezivanja sa sličnim institucijama iz Mađarske« rekao je tim povodom član Općinskog vijeća zadužen za međunarodnu i regionalnu suradnju *Dejan Zvekić*. Aplikacije za ovaj javni poziv predaju se do kraja travnja. Savjetovanje o temi »Predstavljanje Interreg IIIa programa Europske unije –

Dejan Zvekić

Susjedski program prekogranične suradnje SiCG-Mađarska« održat će se u petak 4. ožujka u Velikoj vijećnici Gradske kuće s početkom u 12 sati, s namjerom upoznavanja Subotičana s novim projektnim mogućnostima povezivanja sa sličnim tvrtkama iz tri mađarske županije.

Seminar za učitelje i odgojitelje na hrvatskom jeziku

Unizu seminara koje organizira Hrvatsko akademsko društvo s ciljem edukacije učitelja i odgojitelja na hrvatskom jeziku u Subotici je prošlog tjedna 25. i 26. veljače u prostorijama dječjeg vrtića »Marija Petković« održan zadnji, četvrti u nizu, seminar ovakvog tipa. Tema seminara je bila »Ikavica kao književni jezik«, a predavanja i vježbe vodio je *mr. Petar Vuković*, profesor na Fi-

loškom fakultetu u Zagrebu. Na seminaru je bilo nazočno dvadesetak sudionika. Sudionici ovog i prijašnjih seminara ističu kako su im ovako stečena znanja i iskustva od velike pomoći u pedagoškom radu.

Natječaj Fondacije »Put k znanju«

Upravni odbor fondacije »Put k znanju« donio je Odluku o raspisivanju natječaja za dodjeljivanje stipendije iz sredstava ovog Fonda u visini od ukupno 400.000 dinara mladim talentima, učenicima i studentima subotičke općine radi sufinanciranja prijava za natjecanje, sudjelovanja na znanstvenim skupovima gdje kandidat ima prezentaciju, stipendiranje znanstvenih istraživanja te podizanje razine mentorskog i timskog rada u području umjetnosti i znanosti. Neophodni obrazac i više podataka zainteresirani mogu dobiti u Predsjedništvu Skupštine Općine, na prvom katu kod administratorice Fondacije *Klare Siveri*. Natječaj je otvoren do 14. ožujka.

Putovima Tibora Sekelja

Utorak je putovima subotičkog putopisca *Tibora Sekelja* krenula dvočlana ekspedicija Planinarskog društva »Pauk« sve do Akonkagve, najvišeg vrha Anda u Južnoj Americi, smještenom na 6.995 m nadmorske visine. Ekspedicija će trajati 45 dana, a Subotičanin *Josip File* sam vrh Anda osvajati će 15 dana i na njega postaviti zastavu subotičke općine koju mu je danas uz želje za sretnim i uspješnim put, uručio *Géza Kucsera*. Bit će to više od planinarenja, jer će osvajač vrha skupa sa snimateljem *Stipanom Milodanovićem* putujući kroz nekoliko južnoameričkih zemalja snimiti film o putopiscu Tiboru Sekelju koji bi se mogao završiti do kraja srpnja, te najvjerojatnije pogledati u okviru ovogodišnjeg Filmskog festivala na Paliću. Općina je financijski pomogla kako ovaj put Subotičana ka vrhu Anda, tako i nedavni put jedne druge subotičke ekspedicije na vrhove Himalaja.

Povećanje cijena cestarina

Republička direkcija za ceste predložila je povećanje cestarina za 50 posto. Na relaciji Beograd – Subotica za vozila domaćih registarskih oznaka I. kategorije plaćat će se 150 dinara, druge kategorije 230, treće 460 i četvrte kategorije 930 dinara. Ako se prema ili od Subotice ide do naplatne postaje Sirig, cijene su nešto više. Nove cestarine će stupiti na snagu najvjerojatnije tijekom sljedećeg mjeseca. Prema zahtjevu kreditora izgradnje cesta, Svjetske i europske banke, cestarine za domaća i strana vozila moraju biti izjednačene do 2007. godine.

O tržištu nekretnina s Nevenom Bibićem, vlasnikom agencije »NBA«

Euro(pske) cijene stanova i kuća

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Poslije ratnih i inflacijskih godina, koje smo proživjeli u posljednjem desetljeću prošloga stoljeća i »nevidenog« obezvređivanja vrijednosti svih vrsta nekretnina oličenog u njihovim najnižim tržišnim cijenama, europske integracije i uvođenje jedinstvene valute donijele su, uz demokratske promjene koje su uslijedile i na našim prostorima, znakoviti skok na tržištu nekretnina. Vrijednost stambenog četvornog metra porasla je nekoliko puta, dostižući na pojedinim lokacijama i prave europske cijene za određene nekretnine. O aktualnoj situaciji na subotičkom tržištu nekretnina za kraći razgovor i stručno mišljenje zamolili smo *Nevena Bibića*, vlasnika agencije »NBA«, koji se ovim poslom bavio među prvim u ovom gradu.

Posredovanjem pri kupoprodaji nekretnina bavim se još od 1992. godine, i tijekom svih ovih godina u ovom dinamičnom poslu prošao sam nekoliko perioda u kojima su se cijene i vrijednost svih vrsta nekretnina znakovito mijenjale dole-gore. No, najveća promjena na ovim prostorima došla je zamjenom njemačkih maraka i uvođenjem eura kao jedinstvenog novčanog sredstva. Umjesto proklamiranog odnosa 1:2, odnos na tržištu nekretnina se ubrzo pretvorio u 1:1, što praktički znači da nešto što je prije vrijedilo 30.000 njemačkih maraka danas vrijedi 30.000 eura i da je jednostavno postalo duplo skuplje.

► Koliko danas košta četvorni metar stana u Subotici?

Ovisno o lokacijama i gradskim zonama cijene su vrlo raznovrsne i kreću se od 700 – 1.000 eura, ovisno o uređenosti, za stanove (starogradnja) u strogom centru tzv. ekstra A zona, dok cijena za stanove u novogradnji varira od 500 – 650 eura ovisno o lokaciji, primjerice je li stan na .Prozivki ili je u naseljima Radijalac ili Tokio.

Odnos ponude i potražnje

Na tržištu prodaje nekretnina uvjerljivo vladaju kuće u odnosu 90 posto ukupne ponude, dok ostalih 10 posto otpada na stanove i placeve.

► Što se najviše traži i najbolje prolazi na tržištu?

Najbolje cijene postižu male stambene cjeline, pogotovo one u okolici »Elektro-vojvodine«, jer se u tom kraju nalazi Ekonomski fakultet i menza, kao i relativna blizina strogog centra grada. Kupovina takvih objekata znači i mogućnost određenog prihoda iznajmljivanjem ili pak višegodišnje uštede plaćanja stanarine od

Danas se u okolini Subotice mogu naći solidne dvosobne ili trosobne kuće sa solidnom okućnicom za nekih 7-8.000 eura što je, primjerice cijena jedne bolje garaže na Radijalcu. Disproporcija je izražena u nezainteresiranosti mladih za ostankom na selu i želji za nastanjivanjem u gradu.

► Kakva je cijena placeva?

Kao i kod svih ostalih nekretnina u prvom redu cijenu diktira njihova lokacija koja se

Cijene udvostručene: Neven Bibić

strane roditelja kupaca. Nevjerojatno zvuči primjer da su garsonjere u tzv. »umirovljeničkim« zgradama godinama koštale nekoliko tisuća maraka, a danas su dostigle vrijednost dvadeset i više tisuća eura.

► Kakva je situacija kada su u pitanju kuće?

Najzamršenija je situacija prilikom kupoprodaje kuća u današnje vrijeme i mogu kazati da kuće »idu« paušalno. Pojašnjeno rečeno, prodavač kuće može tražiti i 100.000 eura i da je na koncu proda za 50.000 eura, čak postoje primjeri da su neke »otišle« i za trostruko manju cijenu od prvobitno tražene. Najbolje i najtraženije lokacije su Kertvaroš i Novi Grad, a posebice Kertvaroš koji posjeduje specifičnu »mikro klimu« zbog znatno većih placeva i okućnica.

► Za razliku od gradskih, kuće u prigradskim naseljima imaju nerealno niže cijene?

na najboljim lokacijama penje i do 50 eura po četvornom metru. Naravno, sve ovisi je li određeno zemljište predviđeno za kolektivnu ili individualnu gradnju. Upravo zbog svega navedenog najčešće se kupuju stare kuće na dobrom mjestu, koje se odmah ruše i na njihovom placu se zidaju nove zgrade od par tisuća četvornih metara stambeno-poslovnih prostora.

► Na koncu, kako dolazi do financijske realizacije kupovine određene željene nekretnine – kreditima ili gotovim novcem?

Mogućnošću podizanja stambenih i namjenskih kredita, pogotovo kada neke veće tvrtke daju svojim uposlenicima višegodišnji period vraćanja, najlakše je doći do veće sume za kupovinu određene nekretnine. Naravno, i dalje se kupuje za »cash«, ali je njega danas najmanje i zato su najčešće »pogodbe« oko cijena, koje najčešće idu u korist budućih kupaca. ■

Predsjednik Općine Sombor potpisao
protokol o međuetničkoj toleranciji

Regionalna inicijativa

SOMBOR – Predsjednik Općine Sombor *Jovan Slavković* potpisao je Protokol o međuetničkoj toleranciji u ovoj općini, koncipiran u Centru za regionalizam u Novom Sadu, a dosad je na ovaj dokument potpise već stavilo oko stotinu predstavnika nevladinih i lokalnih vlasti iz oko 50 gradova iz velikog broja zemalja, među kojima su: Hrvatska, Mađarska, BiH, Bugarska i Srbija i Crna Gora.

»Ovim Protokolom je izražena volja građana da se prema europskim standardima demokracije i vladavine prava njihov svakodnevni život učini boljim«, izjavio je prof. dr. *Jovan Komšić* iz Centra za regionalizam na skupu u Somboru.

Otvarajući okrugli stol o međuetničkoj toleranciji i asocijaciji multietničkih gradova, dr. Slavković je izjavio da je multinacionalnost jedno od najvećih bogatstava ovog kraja i opredjeljenje da se ono očuva ključno je opredjeljenje u nastojanju za uključivanje u euro-atlantske i regionalne integracije. Dr. *Gojko Mišković* je u ime nevladine organizacije »Otvoreni licej« definirao model diplomacije gradova kao jednog od najefektnijih i najkonkretnijih oblika inicijative i suradnje.

A. Raič

»Korona« održala godišnju skupštinu

U radu se poštuje zakon

SOMBOR – Članovi udruženja glazbenih umjetnika i izvođača »Korona« Sombor su 16. veljače u »Enigmatskom klubu« održali svoju godišnju skupštinu, drugu od osnivanja. Članovima ovog udruženja je omogućeno da rade prema zakonu, da stjecanjem licence za rad reguliraju svoj odnos s poslodavcima ugovorom. Nakon polaganja glazbenih ispita licencu posjeduje 65 članova »Korone«.

Predsjednik udruženja *Đura Parčetić* demantirao je zlonamjerne priče pojedinaca iz konkurentskih udruženja glazbenih izvođača činjenicom i potvrdom nadležnih organa da je u potpunosti poštivana zakonska regulativa prilikom osnivanja »Korone« i da ova udruga funkcionira prema svim važećim propisima. Gost skupštine bio je *Stipan Jaramazović*, predsjednik »Udruge glazbenih umjetnika i izvođača« iz Subotice, koji je prenio iskustva iz rada ove udruge.

Z. G.

Osnovan Regionalni centar za međunarodne
poslijediplomske studije Europske unije

Sombor na obrazovnoj mapi Europe

SOMBOR – Nakon višemjesečnih razgovora i pregovora između *Jovana Slavkovića*, predsjednika Općine Sombor i *Negoslava Ostojića*, izvršnog direktora Europskog centra za mir i razvoj (ECPD) Sveučilišta za mir Ujedinjenih naroda, 1. ožujka u ovom gradu, duge nastavne tradicije, formiran je Regionalni centar za međunarodne poslijediplomske studije, u čijem je sastavu i specijalizirani Ured za Europsku uniju, prvi te vrste u zemlji.

Regionalni centar će organizirati međunarodne nastavne programe, istraživačke projekte i konzultativne programe iz oblasti ekonomskog i socijalnog razvoja, financija i bankarstva, međunarodnih odnosa, diplomacije, poduzetništva, menadžmenta, poljoprivrede, biokemijskih, medicinskih i pravnih znanosti, razvoja ljudskih i prirodnih resursa i tehnološkog razvoja.

U sljedećoj školskoj i akademskoj 2005/2006. godini u Somboru će se organizirati i magistarske studije menadžmenta na smjerovima strateškog menadžmenta malih i srednjih poduzeća, financijskog menadžmenta, urbanog i ekološkog menadžmenta i zdravstvenog i sportskog menadžmenta. Postojat će i magistarski studij prava Europske unije i međunarodnog poslovnog prava, ekonomske diplomacije, obiteljske medicine, prevencije bolesti ovisnosti, pripreme, planiranja evaluacije i upravljanja projektima.

Kada je pak riječ o Uredu za Europsku uniju, on će organizirati integralne aktivnosti u Zapadnobačkom okrugu sa sjedištem u Somboru (četiri općine) u vezi s lokalnim uvjetima potrebnim za pristupanje pregovorima i prijemu SiCG u Europsku uniju.

A. R.

Od jeseni odjel Poljoprivrednog fakulteta i u
Somboru

Osniva se Farmerski smjer

SOMBOR – Prema najnovijem dogovoru mjerodavnih u Skupštini Općine Sombor i prvih ljudi Dekanata Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu već ove jeseni u Somboru će početi rad odjel Poljoprivrednog fakulteta za kojim već duže vrijeme postoji potreba. Prema priopćenju prof. dr. *Milana Krajinovića*, dekana Poljoprivrednog fakulteta, u Somboru će biti otvoren tzv. Farmerski smjer, koji će osposobljavati ljude za rad na privatnim, obiteljskim i tržišno orijentiranim farmama na kojima do izražaja treba doći adekvatno stručno znanje. Pogodnost je što u ovom gradu već postoji Srednja poljoprivredna škola sa stogodišnjom tradicijom i Prehrambena industrija »Panonka« u kojoj bi se mogli finalizirati farmerski proizvodi.

A. R.

Petero predstavnika Mreže mladih Subotice u posjetu Osijeku

Razmjena umjetničkih sadržaja

OSIJEK – Proteklog vikenda petero predstavnika Mreže mladih Subotice bili su gosti Agencije za informiranje AGI koja već peti tjedan nastavlja sa serijom kulturnih događanja, pod skupnim nazivom Osijek grad preporoda. Preporod je simbolički započeo si- ječnja ove godine kada je bijelom bojom prekriven natpis »Osijek grad smrti«, te je umjesto toga crvenom bojom ispisano »Osijek grad preporoda«.

Ovaj projekt satkan je od aktivizma, kulture i informiranja, a održava se u Sunčanom klubu Osijek i Kiwi ateljeu.

»U sklopu posljednjeg dešavanja pod nazivom Bara Kulture 05 mladi su u četvrtak uživali u Kiwi ateljeu gdje je bila projekcija aktivističkih filmova, što je uvodni serijal selekcije za 12 kandidata koji će na kraju proći jednu kvalitetnu obuku. Večer nazvana Kulturna veselica uslijedila je u petak, a bila je slušaonica Satana Panonskog, nakon toga svirao je bend pod nazivom Kiwi koji vježba u klubu, poslije toga su nastupili reperi, a potom su mladi slušali tehno glazbu. U subotu se održavala Kreativna aktivna u sklopu koje su mladi umjetnici oslikavali Kiwi atelje, a održavao se i okrugli stol pod nazivom 'Kako smo srušili Slobu' gdje je pričao *Robertino Knjur*, objašnjava domaćin, predsjednik Agencije za informiranje *Emanuel Starčević*.

Mreži mladih Subotice značajna je pomoć osiječke Agencije za informiranje kako bi razvili strategiju za mlade na području Subotice, a radi se i na konkretnoj suradnji, te je pri završetku projekt razmjene umjetničkih sadržaja dvaju gradova. Izaslanstvo Mreže mladih Subotice imalo je prigodu gostovati izravno na radio Osijeku, gdje je slušateljstvo upoznato s radom subotičke mreže omladinskih udruga, a predstavila se i udruga KroV koja je usmjerena omladini hrvatske manjine u Vojvodini, a nalazi se u inkubatoru udruga Agencije za informiranje.

Ovi osiječki kulturni događaji potpomognuti su i od strane raznih poduzetnika, a ispred prostorija Sunčanog kluba nalazi se grafit na kojem je naslikan broj žiro-računa ove agencije, kako bi ljudi dobre volje, te lokalni političari županije i grada mogli uplatiti koju kunu za mlade. Ovaj grad službeno ima dva kluba mladih, a do ulaska u Europsku uniju trebat će imati desetak klubova mladih, što bi trebao biti pokušaj da se mladi u Hrvatskoj sklone s ulice i pruži im se adekvatan program.

Olga Perušić

Aktualnosti u poljoprivredi

RUMA – U četvrtak 17. veljače u prostorijama HKPD »Matija Gubec« u Rumi održana je redovita tribina, odnosno predavanje za poljodjelce na temu suvremenih dostignuća u oblasti poljodjelstva, posebice u uzgoju kukuruza i povrtlarskih kultura, a bilo je riječi i o novim metodama i sredstvima u zaštiti bilja. Kao i prethodnih godina i ovo predavanje realizirano je u suradnji s Institutom za ratarstvo i povrtlarstvo u Novom Sadu, s kojima HKPD »Matija Gubec« već godinama neguje veoma uspješnu i plodotvornu suradnju. I ove godine predavači su bili najeminentniji stručnjaci novosadskog Instituta i to: *dr. Đorđe Jocković*, stručnjak za kukuruz, *dr. Đura Gvozdenović*, stručnjak za povrtlarske kulture i *dipl. ing. Dušan Glušac*, stručnjak za oblast zaštite bilja. Na tribini je bio nazočan i veliki broj poljodjelaca.

N. Jurca

Vinkovački Sajam pčelarstva od 12. do 13. ožujka Izlažu i Somborci

SOMBOR – U Sportskom centru »Lenija« u Vinkovcima 12. i 13. ožujka pčelarske udruge Vukovarsko-srijemske županije organiziraju II. pčelarski sajam opreme i pčelarskih proizvoda, jednu od najvećih manifestacija te vrste u Republici Hrvatskoj, na kojoj izlažu i veći broj odgajivača pčela iz Sombora. U pripremama vinkovačkog sajma od početka aktivno sudjeluje i somborski odvjetnik *Stipan Pečanović*, predsjednik Svjetskog sajma pčelarstva i Svjetske pčelarske burze. Za odlazak u Vinkovce Udruga pčelara »Bačka« iz Sombora organizira autobusni prijevoz.

A. R.

radio slobodna evropa

i informativno-politički tjednik

Hrvatska riječ

nagrađuju slušatelje i čitatelje

Popunite anketni listić čime objasnite
/dan i datum/
i pošaljite osobno ili poštom
uredništvo "Hrvatske riječi" na adresu
Trg cara Jovana Nenada 16/II
24000 Srebrenica
najkasnije do /dan i datum/
Nakon završetka
u uredništvu "Hrvatske riječi"
imena nagrađenih
bit će objavjena
u broju od /dan i datum/

25 paketa

fm tranzistor, mini bateriju - privezak za ključeve, komplet kemijskih olovaka i CD
s dokumentarnim televizijskim serijalom **SVJEDOCI RASPADA**
koji je producirao Radio Slobodna Europa.

25 paketa

su držačem za mobilni telefon, mini baterija, komplet olovaka i CD **SVJEDOCI RASPADA**

Informativne programe Radija Slobodna Evropa možete čuti svakodnevno
u 9:30, 14:00, 18:00, 22:00 i 24:00 sata. Na području Vojvodine
emitiraju ih Radio Subotica / FM 91.5; Radio 021 / FM 92;
Radio Sombor / FM 90.9; Radio Srem / FM 102.7.

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

Zaokružite jedno ili više slova ispred ponuđenog odgovora ili ponudite vaš odgovor

1. Radio Slobodna Evropa slušam

- ☐ svakodnevno
☐ nekoliko puta tjedno
☐ ponekad
☐ nikad

4. Radio Slobodna Evropa slušam zbog

- ☐ objektivnost
☐ profesionalne prezentacije
☐ tematske raznovrsnosti
☐

5. U programima koje emitira Radio Slobodna Evropa ma više mi smeta:

2. Najčešće s vama razgovor u terminima

- ☐ 09:30
☐ 14:00
☐ 18:00
☐ 22:00
☐ 24:00

6. U programima koje emitira Radio Slobodna Evropa pažnju m privlače

- ☐ aktualnost
☐ aktualnost
☐ vijesti iz svijeta
☐ vijesti iz susjednih zemalja
☐ teme iz svakodnevnog života
☐ kultura
☐ zdravlje i zabava
☐ sport
☐

3. Radio Slobodna Evropa slušam

- ☐ na vašim lokalnim radio postajama Radio 021
Radio Subotica Radio Sombor Radio Srem
☐ na središnjim radio postajama /
☐ preko satelita
☐ preko interneta
☐ nemam mogućnosti da čujem RSE

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ ANKETNI LISTIĆ

Proizvodnja i gajenje passiflore

Samozatajni cvjećar

Ivica Kramer s mladicama

OSIJEK – Ivica Kramer iz Osijeka, umirovljeni policijski službenik, posljednjih se 5–6 godina bavi proizvodnjom i gajenjem cvijeća Passiflora, poznatijeg u nas kao Gospodinova kruna. Smatra da je među malobrojnima u Hrvatskoj koji se bave ovom vrstom cvijeća mada se biljke u lončanicama mogu naći u cvjećarnama i u velikim trgovačkim lancima, ali pretpostavlja da se radi o uvozu, najčešće iz Nizozemske.

BILJKE VERANDI I BALKONA: »Već godinama uzgajam Passifloru i to čak nekoliko tipova, Passiflora caerulea – modro-bijele boje cvijeta, Passiflora capsularis – vanilija boje, Passiflora caiserin Eugenie – grimizne boje i Passiflora purple Hase – purpurne boje no primijetio sam da baš i nisu sobne biljke, osim ako je soba velika, svijetla i prozračna« kaže Ivica. »Prije bih rekao da su biljke staklenika, ostakljenih verandi i balkona, pa čak i balkona i vrta na sunčanoj strani. Tijekom godina stekao sam iskustvo i primijetio da biljke odlično napreduju na sunčanoj strani uz redovito polijevanje i prehranu, ali bez dušinih pripravaka. Biljke u sjenovitom dijelu vrta ili balkona, slabije će napredovati, silit će se i neće izbaciti pupove i cvjetove. Najbolje je iza biljke razapeti žičanu mrežu, pošto je penjačica, i ona će već u drugoj godini pokriti 2 do 3 četvorna metra, a svake će naredne godine biti još bujnija. U jesen, biljku treba orezati škarama i spremiti je na hladno, u zatvoren prostor gdje

temperature ni zimi neće padati ispod 5 stupnjeva a već u ožujku ili travnju, u zavisnosti od vanjskih temperatura, iznijeti je ponovno u vrt ili na balkon.

ŠTO JE TO PASSIFLORA: Passiflore su višegodišnje zeljaste biljke, penjačice ili puzavice, čije stabljike mogu narasti i do 10 m. Na njima su naizmjenično smješteni prstasti listovi trodijelni ili petodijelni, sitno nazubljeni. U pazuhima listova razvijaju se jednostavne vitice kojima se biljka prihvata za podlogu. Cvjetovi su pojedinačni, promjera 6 – 8 cm. na kraćim ili dužim stabljikama i sastoje se od 5 latica čaške i 5 latica vjenčića a koje se međusobno smjenjuju. Latice čaške su duguljasti, jajasti i zašiljeni listovi, nešto duži od latica vjenčića, a pri dnu su srasli u kratku cijev. Unutar latica nalazi se vjenčić nitastih listića ili kruna, unutar koje se nalazi 5 prašnika i 3 tučka. Pradomovina su im Brazil i Peru, odakle su koncem 17. stoljeća donijete u Europu.

Kristova kruna: simbol Isusovih muka

Danas je raširena u tropskim predjelima Amerike, Afrike i Australije i obuhvaća više od 400 vrsta. Zbog neobičnog oblika cvjetova, španjolski misionari u Južnoj Americi nazvali su je Kristovom krunom, jer izgledom i građom cvijet podsjeća na Krista na križu, te su Passifloru smatrali simbolom Isusovih muka.

Indijanci Sjeverne Amerike smatrali su je eliksirom života, te su je stavljali u vodu za piće, a mnogi je i danas smatraju

ljekovitom biljkom. Kažu da djeluje protiv nesаницe, nervoze i razdražljivosti a neki tvrde da pomaže kod epilepsije i tetanusa. Potiče cirkulaciju, smiruje kašalj i olakšava disanje. Uzima se najčešće kao napitak, čaj od Passiflore.

PROIZVODNJA IZ SJEMENE I REZNICA: Ivica Kramer proizvodi Passifloru iz sjemena i iz reznica i kaže da je i sjemena kvalitetniji prijenos genetskih osobina biljke, dok se iz reznica, posebice ako se skidaju s rodnih grana, dobije biljka koja će već iste godine izbaciti pupove i cvjetove.

Ja jednogodišnje biljke ne nosim na tržnicu, jer one će i uz najbolju njegu dati tek 4 – 5 cvjetova, tijekom vegetacije od lipnja do listopada. Dvogodišnje i trogodišnje biljke će već u ožujku pokazati pupove a u lipnju i srpnju bit će pune cvijeta. No za Passifloru je karakteristično da cvijet traje samo 24 sata. Zanimljivo je da Ivica utrži više biljki u Zagrebu i

Dalmaciji, čak do Dubrovnika nego u Osijeku i Slavoniji. Imam dvije klupe u Osijeku na Gajevom trgu i u Donjem gradu, a pošto mi je supruga Zagrepčanka, imamo i klupu na Kvaternikovom trgu. Prodajem po 50 kuna komad, mada lončanice u cvjećarnama i trgovačkim lancima stoje i do dva puta više. Mislim da je to na obostranu korist, i moju i mojih kupaca, kaže Ivica Kramer.

Slavko Žebić

Jedan pogled na položaj Hrvata u Vojvodini (12.)

Kadrovi nisu problem

*I pokraj korektne medijske kampanje mnogi roditelji Hrvati nisu upisali svoju djecu u hrvatski odjel *
Za to postoje brojni razlozi: od pasivnog odnosa prosvjetnih vlasti i upravnih struktura škola, zatim nedovoljne informiranosti, brige o budućnosti svog djeteta, bojaznosti od razdvajanja, apstinencije u hrvatskom jeziku, nedovoljne sinkroniziranosti hrvatske zajednice i slično*

Piše: Tomislav Žigmanov

Već treću godinu obrazovanje na materinjem jeziku: odjel na hrvatskom jeziku u Subotici

Do ulaska obrazovanja na hrvatskom jeziku u državni odgojno-obrazovni sustav postojale su dvije školske ustanove na kojima se predavalo i učilo na hrvatskom književnom jeziku. Riječ je o crkvenoškolskim ustanovama čiji rad država dugo nije priznavala, što znači da je obrazovanje na hrvatskom u Vojvodini do 2002. bilo u »ilegali«. Prva je katolička klasična gimnazija »Paulinum« u Subotici, kojoj je tek u 3. mjesecu 2004. priznato pravo javnosti, gdje se na srednjoškolskoj razini, za dvadesetak učenika u svakom razredu, stječu osnovna znanja za buduće svećenička zvanja. Druga je »Teološko-katehetski institut«, višeskol-ska ustanova Subotičke biskupije, koja tijekom 8 semestara obrazuje katehete, to jest vjeroučitelje.

Institut je utemeljen 1993. godine od strane subotičkog biskupa Ivana Pénzesa, a nastava se odvija na hrvatskom i mađarskom jeziku, s tim da odjeli na oba jezika postoje u Novom Sadu, a u Subotici na hrvatskom, dok je u Totovom selu nastava na mađarskom jeziku. Kako je ovo vjerskoškolska ustanova, ona nije isključivo nacionalna, premda je u svojoj polovici službeni jezik općenja hrvatski. No, polaznici nisu samo Hrvati katolici, nego ima i grkokatolika (Rusina i Ukrajinaca), zatim pripadnika protestantskih zajednica (Slo-

vaka), te desetak polaznika koji su članovi Srpske pravoslavne crkve. Do sada su dvije generacije studenata TKI-a odslušala predavanja, a dvije je trenutačno pohađaju, jer je upis na Teološko-katehetski institut svake druge kalendarske godine. U sve četiri generacije u oba odjeljenja, znači i u Novom Sadu i u Subotici, na hrvatskom jeziku je upisano oko 150 studenata. No, mora se ukazati na činjenicu da ova škola nema pravo javnosti, to jest njezine svjedodžbe službena država ne priznaje, osim što ih prosvjetne vlasti toleriraju, budući da vlasnici ove diplome mogu predavati vjeronauk u školama. Ove škole također nemaju ni sustavno riješeno pitanje financiranja. Prva se izdržava o trošku Subotičke biskupije, dok je druga usmjerena i na financijska sredstva od raznih katoličkih dobrotvornih organizacija iz svijeta.

DOBIVENA SUGLASNOST: Temeljem uredbe Vlade Republike Srbije, od školske 2001./2002. godine, kao što je poznato, počela je vjerska nastava u osnovnim i srednjim školama u Srbiji. Tako je po prvi puta neformalno i neslužbeno u škole ušao i hrvatski jezik, jer su Hrvati drugi po brojniosti katolički narod u SR Jugoslaviji. Nastava iz ovoga predmeta se izvodi na hrvatskom jeziku zbog proste činjenice što ne postoji srpska katolička terminologija. Naravno, na temelju se ovoga ne može go-

voriti o počecima postojanja nekakvog obrazovanja na hrvatskom jeziku, već samo o predavanju jednog predmeta, koji još i danas ima status fakultativnog.

Nakon razgovora početkom 2002. godine s predstavnicima pokrajinskih vlasti u Vojvodini, gdje je hrvatska zajednica iznijela zahtjev da želi početi obrazovanje na hrvatskom i to postupno, s prvim razredom osnovne škole, dobila se suglasnost i počinju pripreme, a glavni koordinatorskih aktivnosti je Hrvatsko akademsko društvo – HAD. Tako je na osnovi njihove inicijative Izvršni odbor općine Subotica obavijestio sve osnovne škole glede tog pitanja, dostavio uputstvo za upis te je započelo izjašnjavanje roditelja.

KOREKTNJA KAMPANJA, SLAB ODZIV: I pokraj korektne medijske kampanje mnogi roditelji Hrvati nisu upisali svoju djecu u hrvatski odjel. Za to postoje brojni razlozi: od pasivnog odnosa prosvjetnih vlasti i upravnih struktura škola, zatim nedovoljne informiranosti, brige o budućnosti svog djeteta, bojaznosti od razdvajanja, apstinencije u hrvatskom jeziku, nedovoljne sinkroniziranosti hrvatske zajednice i slično.

I pokraj svih prepreka prijavljeno je odnosno izjašnjeno dostatan broj za 4 odjela na hrvatskom jeziku u Đurđinu, Tavankutu i dvije škole u Subotici. Slično se dogodilo i iduće godine, prilikom upisa u prvi razred druge generacije učenika na hrvatskom jeziku – upisana su djeca u 4 odjeljenja prvih razreda u 4 osnovne škole. Ovome treba dodati da se u jednom broju škola u somborskoj i apatinskoj općini izučava i predmet »Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture«.

Što se tiče kadrova za rad tu do sada nije bilo većih problema – postoji minimalni broj zainteresiranih učitelj(ic)a, premda postoji problem neadekvatnih škola: nijedna učiteljica nije, naime, završila obrazovanje na hrvatskom.

Nastavit će se

Priča o Hrvatima – novi vijek (37.)

Oslobađanja od osmanlijske vlasti

Nakon pobjede nad Osmanlijama Jan Sobjeski pisao je supruzi: »Čitav neprijateljski logor skupa s topništvom i neprocjenjivim blagom pao je u naše ruke, a neprijatelj se nalazi u potpunom neredu u bijegu, pokrivši leševima prilaze rovovima...Naši su otehi deve, mazge, goveda i ovce sakupljene oko logora...Veliki vezir (Kara Mustafa) spasio se ne jednom konju s jednim odijelom uz gubitak svoga dragocjenoga blaga, čiji sam nasljednik postao ja...

Piše: Zdenko Samaržija

Potkraj kolovoza 1683. godine osmanlijska vojska predvođena Kara-Mustafom stigla je do Beča i opsjela ga. Kada se već činilo da će Osmanlije osvojiti Beč, opkoljenom je gradu u pomoć stigla poljska vojska predvođena Janom Sobjeskim. Poljaci su dva puta porazili Osmanlije i tako zauvijek uklonili opasnost od njih iz Srednje Europe. Time je propao posljednji pokušaj Osmanlija da osvoje Beč.

Taj su poraz iskoristile kršćanske države i uz papino posredovanje sklopile savez nazvan Sveta liga, u koji su ušle Habsburška Monarhija, Poljska i Mletačka Republika. Cilj Svete lige bilo je potiskivanje Osmanlija iz Europe.

RAT ZA OSLOBOĐENJE

SLAVONIJE: Uslijedio je niz poraza osmanlijske vojske u Podunavlju, čime je počelo i oslobađanje hrvatskih zemalja od osmanlijske vlasti. Već 1683. godine oslobođene su Virovitica i Slatina, a kada je 1686. godine oslobođen Budim i većina Ugarske, stvoreni su uvjeti za oslobađanje hrvatskih područja.

Godine 1687. oslobođeni su Osijek i Valpovo, a u oslobađanju Požege osobito se istaknula narodna vojska pod vodstvom fra Luke Ibrišimovića. Oslobođenjem Broda i Gradiške cijelo je područje između Save, Drave i Dunava bilo oslobođeno od osmanlijske vlasti. Osmanlijsko Carstvo pretrpjelo je težak udarac i u Podunavlju jer je carska vojska koju je vodio Eugen Savojski oslobodila Beograd.

LIKE I KRBAVE: Godine 1689. krajiška je vojska krenula iz Senja u oslobađanje

Like i Krbave. Vođa otpora u Lici bio je svećenik Marko Mesić, čije su se čete pridružile krajiškoj vojsci. Lika i Krbava

kojim su potisnuli habsburšku vojsku do Dunava. Pri povlačenju se, zajedno s austrijskom vojskom, povuklo i nekoliko desetaka tisuća Srba. Oni će naseliti Slavoniju i Srijem te promijeniti nacionalni sastav stanovništva tih područja.

Sukobi su sljedećih godina uglavnom vođeni na rijeci Uni, gdje su učestali pljačkaški pohodi s jedne i druge strane. Princ Eugen Savojski prodro je u Bosnu, a pri povlačenju iz Sarajeva s vojskom je poveo nekoliko desetaka tisuća katolika, koji su se nakon toga naselili u Slavoniji, Srijemu, Erdelju i južnoj Ugarskoj. Odlučujuća se bitka vodila 1697. godine kod Sente na Tisi, u kojoj je carska vojska pobijedila brojčano nadmoćniju osmanlijsku vojsku. Nakon te bitke obje su strane, iscrpljene dugotrajnim ratovanjem, počele razmišljati o potpisivanju primirja.

Eugen Savojski

oslobođene su tijekom lipnja i srpnja 1689. godine. Istodobno s tim akcijama pod vodstvom Mletačke Republike trajalo je oslobađanje Dalmacije od osmanlijske vlasti. Iskoristivši slabljenje Osmanlijskog Carstva, carska je vojska 1691. godine krenula iz Beograda u oslobađanje balkanskih zemalja. Uspješno je prodrila kroz Srbiju i Makedoniju do Albanije nastojeći opkoliti Bosnu i Hercegovinu. Međutim, jačanje Habsburške Monarhije nije odgovaralo Francuskoj, koja joj je objavila rat. To su Osmanlije iskoristile za protunapad

Rat u Dalmaciji

Nakon stvaranja Svete lige, Mletačka Republika započela je napadati osmanlijske posade u dalmatinskom zaleđu. Koristeći se porazima Osmanlija u Ugarskoj, Mletačka je Republika 1686. godine oslobodila Sinj, a dvije godine nakon toga i Knin. Oslobođenjem tih područja uklonjena je opasnost za dalmatinske gradove. Osim toga, pojam Dalmacije proširio se i na oslobođeno zaleđe, na kojemu će se učvrstiti mletačka vlast.

Piše: Alojzije Stantić

Didine pripovitke – Veksla (II. dio)

Uzajmljivanje novaca

Trgovac naveliko, a još više bankar jedva je čeko da mu kogod ište novaca na zajam, jel mu je iz tog »gospodskog« posla hasna bila kamata

Nisu svi ljudi jednako nadareni, naši su stari često tirali (ponavljali): »Nije svako jednakom kašikom vadio iz zdile mudrosti«, tako nisu ni jednako spritni el znalci u gazdovanju. Bilo je i zemljodilaca koji su se privarili u šacovanju (ocini od oka) izmed potrebe i onog koliko imaju, pa su alvatnije (komotnije) trošili novce el ranu za živinu. Ko nije znao unaprid dobro izračunat pa od veliki novaca: od prodatog josaga, ukljukani gusaka el ranjenika nije metnio na stranu da mu dotečne za sijanje i odranjivanja prolićni usiva, recimo nadničarima za kopanje kuruza, taj je lako zapo u nevolju i ni mu je priostalo ništa drugo neg ište novaca na zajam.

Naši ljudi su ritko uzajmljivali novce jedni drugima, jel većina i nije imala tušta gotovine, bogatstvo njim je bilo najviše u josagu i usivima. Kad su bili u velikoj nuždi za novcima, najčešće su ji uzajmljivali od trgovca naveliko el bankara, oni su uvijek imali i dobro znali baratat s novcima. Salašari su većinom trgovcima naveliko prodavali ranjenike (tovljenike), ukljukane (utovljene) guske, perje i višak pileža (peradi), a najviše žito posli vršidbe. Takoreć svako je imo svog trgovca el mlinara, godinama je s njim radio, naviko se na njeg, jel su svi oni manje više plaćali skoro u paru istu cinu.

DOBRO UPUĆENI: Zemljodilci su jedni drugima samo na vašarima prodavali višak krupne živine, najviše marve, a katkad ždribe el izrađenog konja i po di koju ovcu. Prasice nisu prodavali, nji su uranili (utovili), a i kad se trevalo da su krmače naprasile više prasica neg koliko će mu doteć rane, dotični se dao na glas i prodo ji salašaru koji se bavio naveliko gojenjem (tovljenjem) ranjenika.

Zemljodilci su većinom dobro bili upućeni u svoj poso, znali su baratat i s novcima koji su njim prolazili kroz ruke, al nisu bili upućeni u njima zamršeno baratanje s tušta novaca, s kakima su

Salaš prid proliće

baratali trgovci naveliko i bankari. U toj razliki (ne)znanja zemljodilci su katkad rđavo prošli kad su uzajmljivali novce, o tom se na veliko pripovidalo, zato su se i klonili uzimanja zajma od taki ljudi. Naučili su da u tom poslu nema milosti.

ZEMLJODILCI I NOVCI: Naši stari su zdravo pazili na buđelar (novčanik), da ga ne isprazne. Starali su se da u njemu bude makar toliko novaca da mogu izać na kraj s kakom nenadanom i naglom potriebom: smrt u obitelji, čast (svatovi), katkad i štajer (porez na nasliđe), ako se satare (dotraje) štogod od sernaja (oprema zemljodilaca) brez kojeg ne mož bit el kaka druga potriba. Nikad se nisu falili koliko imadu novaca. O svojim novcima prid svitom nisu pripovidali, od stari su naučili da novce triba strogo čuvat, pa i sakrivat, ne bil doznali bečari i kojekake dotiranice (skitnice) koji se kadgod nisu glibili (ustručavali) da na silu orobe čovika. Novce su najviše čuvali jel se unaprid nikad ne zna kako će ponet (rodit) litina, pa ako ona omane, da mogu kako-tako priživit do slidećeg roda.

ZAJAM NOVACA: Trgovac naveliko, a još više bankar jedva je čeko da mu kogod ište novaca na zajam, jel mu je iz tog »gospodskog« posla hasna bila kamata. Dešavalo se s prolića da je koji zemljodilac zapo kaku nevolju, ni mu je dotešlo novaca da poplaća sve već spominjane

prolićne potrebe. Veće novce nije mogo uzajmit od salašara, oni su većinom bili knap (oskudni) s novcima, a ko ji je i imo nerado ji davo na zajam. Potribitom za novce nije priostalo ništa drugo već da se obrati svom trgovcu naveliko koji mu je pomogo, al najčešće ga uputio na bankara koji radi samo s novcima.

Zemljodilcima su lako uzajmili novce, jel su zemljom, litinom na njoj i josagom bili cigurni da će dug vratit na vrime, a ako se to ne desi, virovnik će imat otkaleg da ga naplati. Ko na priliku: osridnjem gazdi s pedesetak lanaca zemlje kad je tribalo manje novaca katkad je uzajmio i njegov trgovac, al kad su kome tribali veći novci, recimo koliko vridi pet-šest pa i više lanaca zemlje, onda se takog zajma privatio samo bankar.

Kod većeg zajma virovnik el njegov prokator (odvitnik) je najpre u grunbuhu (zemljišnici, zemljišno-knjižni sud) provirio jel je dužnikova zemlja brez tere-ta, da nije intabulirana. Kad se uvirio da je zemlja brez tereta, s dužnikom je udivanio zajam: koliko novaca, kamatu i dan vraćanja. Da bi se ociguro da će mu dužnik novce vratit na vrime, virovnik je obično u zalag zahtivo da mu dužnik potpiše vekslu (minicu) i da mu za zajam intabulira svu el dio zemlje, dobrim više neg zajam, da vridnost zemlje i salaša alvatno pokrije dug i troškove, ako dođe do prinudne naplate. ■

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Sveti Augustin

s pravom kaže:

»Ljubi i čini

što hoćeš«,

zapravo ljubi

i sigurno ćeš

činiti čudesa.

Ili, ljubi i

sigurno ćeš

postati zdrav,

osmišljen,

radostan i

uspješan

čovjek.

Pokušaj to

odmah i vidjet

ćeš istinitost

tih riječi

Pravednost je besmrtna

Sjećanje i zadatak – Marko Vukov (1938.-1995.)

Bio je početak ožujka. Čista Srijeda – dan pokore i posta. Početak Korizme. Drugi dan, četvrtak, tužna vijest: umro je vlč. *Franjo Davčik*. Sprovod, sjećanje, molitva... sljedeće godine tako isto. Čista Srijeda – drugi dan – početak Korizme, tužan događaj, umro mi je otac. Nakon toga, sada je tomu deset godina. Čista Srijeda, drugi dan, četvrtak, stiže tužna vijest: umro je naš svećenik vlč. *Marko Vukov*. Nakon nekoliko godina tako isto nakon čiste srijede – početak Korizme, bio je točno 3. ožujka, umrla mi je mama. Nekako ta Korizma i ti počeci u mene su ušli kao osobito vrijeme uranjanja u otajstvo Muke i Smrti. Kako su svi ovi dragi ljudi bili kršćani, i to kvalitetni, za mene je Korizma postala sveto vrijeme sjećanja. Sada bih htio izdvojiti osobito jednu osobnost i veličinu, a to je sjećanje na vlč. Marka Vukova, koji je umro prije deset godina 2. ožujka 1995. godine.

ČOVJEK KAO ZNAK: Prošlo je deset godina kako je jedan od najvrjednijih svećenika hrvatske zajednice umro. Sahrana je bila tiho i veličanstveno priznanje njegovoj duhovnoj veličini, dosljednosti, uspravnoj savjesti i čovjeku hrabrih i dalekovidnih planova i pogleda. Otišao je od nas i znatno osiromašio Crkvu, Narod i nas svećenike. Začetnik je mnogih inicijativa među nama i nosilac dalekovidnih planova, a nadasve nam nedostaje njegova kritička prisutnost i beskompromisna jasnoća u stavovima. Nedostaje nam i kao ljudima, i kao svećenicima njegova jasna riječ, dobrohotna kritika i hrabrost koja nas je okupljala oko njega i ulijevala snage biti uspravan i ići naprijed. Bio je osoba na kojoj se ispunilo proroštvo starca *Simeona* iz života *Isusova*: ovaj će biti postavljen za znak protivljenja mnogima... Marko je prošao kroz život kao znak. Imao je štovatelje, i to iskrene. Imao je i one koji su ga osporavali i koji su mu osporavali ono kako je mislio, pa čak i ono što je mislio. Radi toga je trpio i prošao je među nama, a da i sam nije znao da se sva ta protivljenja »talože u srcu« koje je onda toga ožujksoga dana stalo. Počiva sada Marko u miru Božjemu. Volio bih vjerovati da njegovo srce među nama, svećenicima Hrvatima, i sada kuca. Marko je bio uspravan, bio je hrabar, bio je znak i bio je putokaz u mnogim pitanjima. Sada, na desetu godišnjicu dobro je toga se sjetiti i obnoviti spomen, ali i uspomenu i pomalo kritički zapitati sebe, a u viziji rada za Narod, koliko je Marko ostao s nama?

Pravednost je besmrtna. Pisac biblijske Knjige mudrosti kaže: »Znati Boga savršena je pravednost.« Biblijska riječ »znati« ili »poznavati« je isto što i biti s nekim jedno, udružiti se u ljubavi i sjediniti se u životu. Tko poznaje Boga ne može biti nepravedan. Tada Bog djeluje u njemu i on djeluje u Božjoj snazi. Naravno da se to ne događa ako čovjek samo razumski zna da Bog postoji. Naš kulturološki i filozofski pojam spoznaje je prepoznavanje nečega što je objektivno izvan nas, što je različito od nas, što je, stoga, odvojeno od nas. Biblijski »spoznati« znači nekoga uvući u sebe, s nekim postati jedno. Iz toga zaključujemo da biblijski »poznavati Boga« znači isto što i ljubiti ga ili samo onaj tko ljubi Boga – poznaje ga. Stoga ujedno zaključujemo da je ljubav smisao života jer ljubav je Bog, jer ljubiti, naime, znači sjediniti se s Bogom ili Boga poznavati. Zato je spašen onaj koji ljubi. Sveti *Augustin* s pravom kaže: »Ljubi i čini što hoćeš«, zapravo ljubi i sigurno ćeš činiti čudesa. Ili, ljubi i sigurno ćeš postati zdrav, osmišljen, radostan i uspješan čovjek. Pokušaj to odmah i vidjet ćeš istinitost tih riječi. Spusti ovu spoznaju iz uma u srce i tako će ona postati praktična, provest će se u djelo i tek tada će ti postati jasno da je blažen čovjek koji poznaje Boga. Sveto pismo također u Knjizi mudrosti kaže: »Poznavati snagu Božju korijen je besmrtnosti.« Čuvajmo se da ne shvatimo krivo riječ »poznavati«. Riječ poznavati ovdje znači sjediniti se, usvojiti, uvući u sebe, asimilirati Božju snagu. Prema tome, tko poznaje Božju snagu, taj je ima i taj je velik kao Bog, što znači i da je besmrtn kao Bog. Ta spoznaja snage Božje je korijen iz kojega izrasta besmrtni život. Potrebno je tu snagu gledati iz stvorenog svijeta, iz veličanstvenosti svemira, iz silovitih energija koje posjeduje priroda, iz fascinantnosti čovjeka kao stvorenja, jer tada ćemo spoznati praktičnu Božju snagu, tada ćemo je na neki način dodirivati i tako ćemo postati besmrtni. Ili, treba Božju snagu dodirivati u Isusu raspetom na križu. Neizreciva Božja snaga objavljuje se upravo u ljudskoj slabosti. Dok na križu Isus umire, on je besmrtn, on uskrisava i nas oživljava.

BAŠTINA SVIH NAS: Ovakvo razmišljanje o desetoj obljetnici Markove smrti nas podsjeća na vrednote koje su osobito resile ovoga čovjeka i svećenika: pravednost

i ljubav. Marko je to čudesno znao spojiti u sebi i to je njegova najveća oporuka. Pravednost, ali nošena ljubavlju, prema svima, a najviše, kako piše apostol *Pavao* »svojima u vjeri«. I sada, nakon deset godina, doživljavam veličanstveni sprovod. To je bio »glas naroda«, što misli o svojim svećenicima. Taj se prizor do sada još nije ponovio. Ostaje taj prizor i kao poruka i kao zadatak. Neki su tada »stajali podalje«, kao na Isusovom sprovodu, i promatrali što se događa. Izgleda da smo »prišli bliže«. Dobro je, da Markova baština postane baština svih nas.

Nebo Isus opisuje kao gledanje Boga, nebo znači biti tamo gdje je on, zajedno s njime, u kraljevstvu Božjem, sjediti s njime za istim stolom, biti sudac mnogih plemena i ljudi. Tamo je beskraja radost, tamo je njegova i naša slava, zajedno s anđelima. Ili, nebo je život u izobilju, to znači gledati Isusovu slavu i slavu Očevu. To znači biti ispunjen Duhom Božjim, biti sav ljubljen, uronjen u Božju nježnost, to je uživanje što nas Bog voli i uživanje što sami napokon bez zapreka, smijemo voljeti i spoznavati Boga. Ili, nebo je konačno savršena spoznaja Boga, bez posredstva i »ogledala«, kako kaže sv. *Pavao*.

Neka, dakle, naš Marko bude promatrač toga »ogledala« i počiva u miru, a mi ćemo nastojati slijediti ono što nam je ostavio kao sjećanje i zadatak.

I ponovno je ožujak, i Korizma je, i vrijeme sjećanja i vrijeme pokore. Neka nas blagoslovi Bog u tom sjećanju i u radu! Neka nam progovori on sam u pjesmi Noć:

*U dušama zamračenim krvlju
Dizala se magla uspomena.
Iza mrtvog kralja, ostale su riječi
obećanja
I nisu dale mira ubojicama
– još neke sitnice da se onemoguću prijevara -
i tako je, zbog straha vladara,
sin tesara dobio počast kralja.
Raskinut zastor ne skriva više
Svetinju u hramu
I srce je Božje otvoreno predan-
jem
A ljudsko ogoljeno izdajom i
strahom.
Rasplinuše se nade tijela i poret-
ka
I nije više važno tko je s lijeva,
a tko prvi s desna.
Drage uspomene tek traju
Kraj napuštenih mreža.
Samo su srca majke i sina
Naslućivala tajnu novog početka.
Marko Vukov*

Nova izdanja knjiga na hrvatskom jeziku u subotičkim knjižarama

Kako doći do literature na materinjem jeziku?

*Svojom ponudom interesantna se pokazala samo knjižara »Danilo Kiš« *
Razlika među cijenama, gdje su hrvatska izdanja dvostruko i više skuplja,
također čini njihovu zastupljenost mnogo manjom*

Ukoliko ste građanin Subotice i imate želju pročitati knjigu na hrvatskom jeziku tiskanu primjerice prošle godine, a pritom ne poznajete nikoga tko bi vam takvo što mogao pozajmiti ili posredovati u dobavljanju, što ćete učiniti? Sasvim logičan odgovor bi glasio – otići do knjižare, potom birati, izabrati i kupiti. Sasvim jednostavno, ali...

Prošloga tjedna smo posjetili subotičke knjižare s ciljem da potražimo nova izdanja literature tiskane na hrvatskom jeziku. Svojom ponudom interesantnom se pokazala samo knjižara »Danilo Kiš«.

DOSTUPNOST LITERATURE: S obzirom na institucionalnu uspostavu školovanja na hrvatskom jeziku trebalo bi nastojati u traženju svih mogućnosti razvijanja ovog jezika pa i kroz dostupnu literaturu koja bi se mogla naći u knjižarama. Nepostojanje velike jezične barijere između hrvatskog i srpskog jezika, kao između, primjerice, mađarskog i srpskog jezika, čini da život hrvatske manjinske zajednice iz aspekta uvida u literarne tokove ipak ne bude u velikoj mjeri ugrožen.

Po riječima uposlenika knjižare »Danilo Kiš«, u njihovoj ponudi moguće je naći niz knjiga iz različitih oblasti. Postoje, kako kažu, dva uvoznika preko kojih nabavljaju knjige iz Hrvatske. Za sada je to tek početak, ali smatraju da je značajno što uspijevaju u tome. U ponudi teorijske literature izabrali smo nezaobilazni udžbenik *Apšenov »Repetitorij više matematike«*, »Kraljevstvo Slavena« *Marka Orbinija* iz biblioteke »Povijest hrvatskih političkih ideja« (Golden marketing i Narodne novine, 1999.), »Hrvatski svadbeni običaji« *Zorice Vitez* (Golden marketing i Tehnička knjiga, 2003.), iz oblasti glazbe knjigu *prof. Siniše Leopolda »Tambura u Hrvata«* (Golden marketing, 1995.) te knjigu *Bartola Zmajića »Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog*

nazivlja« (Golden marketing i Tehnička knjiga, 1996.).

U oblasti književnosti u ovoj knjižari možete pronaći naslove »Kao da smo otac i kći« *Julijane Matanović* (Profil, 2004.), »Čarobna prodavaonica igračaka« *Angele Carter* (Profil, 2003.), »Iskaz oca McGreevyja« *Briana O'Dohertyja* (Profil, 2003.) ili ispovijest bivšeg američkog predsjednika *Billa Clintona »Moj život«* (Ljevak, 2004.). Uskoro će se u ponudi

također čini njihovu zastupljenost mnogo manjom. Tako primjerice za hrvatsko izdanje novog romana dobitnice Bookerove nagrade, *Margaret Atwood*, koje nosi naziv »Gazela i kosac«, potrebno je izdvojiti skoro 1.300 dinara, dok ista knjiga prevedenog naslova »Antilopa i kosac« u izdanju srpskog nakladnika »Laguna« na srpskom jeziku košta 500 dinara.

Posebnu kategoriju izdanja čine djela aktualnih hrvatskih pisaca koja na hrvat-

naći i rječnici stranih jezika, a postoji i skromna ponuda dječjih knjiga i slikovnica. Iako prodaja hrvatskih izdanja ide nešto sporije, po riječima uposlenika, ona se ipak prodaju.

POTREBE TRŽIŠTA: Na tržištu postoje i područja u kojima nema adekvatne zamjene literaturi na hrvatskom jeziku tj. tržište stručnih knjiga koje se ne mogu nabaviti, primjerice iz oblasti medicine. Tržište takvih izdanja je razvijenije u većim sveučilišnim gradovima kao što su Beograd i Novi Sad, gdje je samim time i trgovinska mreža razvijenija te postoje i uvoznici. Razlike među cijenama, gdje su hrvatska izdanja dvostruko i više skuplja,

skom jeziku objavljuju srbijanske nakladničke kuće (»Rende«, »Samizdat B92«, »Reč«) s ciljem oživljavanja ex-jugoslavenskog kulturnog prostora. Tako su romani *Vedrane Rudan »Uho, grlo, nož«* i »Ljubav na posljednji pogled«, u nakladi beogradske kuće »Rende«, bili najprodavaniji među knjigama na hrvatskom jeziku u knjižari »Danilo Kiš«.

Stvaranje jasnijeg prisustva hrvatskog jezika u Subotici bitan je čimbenik kreiranja šire i sadržajnije kulturne klime, u kojoj knjiga još uvijek predstavlja bitnu kategoriju.

Davor Bašić Palković

Koncert za orgulje u Franjevačkoj crkvi

U okviru predviđenih koncerata u Bazilici svete Terezije i Franjevačkoj crkvi za 2005. godinu, 24. veljače, u Franjevačkoj crkvi održan je koncert za orgulje. Nastupio je mladi orguljaš iz Segedina *Kuzma Levente*. Na programu su bila djela *J. S. Bacha*, *Max Regera* i *S. Francka*. Iako je u crkvi bilo vrlo hladno, publika je ipak mogla uživati u ovom koncertu, a to je pokazala toplim pljeskom kojim je na kraju koncerta pozdravila nastup mladog glazbenika.

lika je ipak mogla uživati u ovom koncertu, a to je pokazala toplim pljeskom kojim je na kraju koncerta pozdravila nastup mladog glazbenika.

A. P.

Još jedno priznanje »Šokadiji«

Ana Miličić, članica KPZH »Šokadija« iz Sonte, predstavljala je ovu udrugu na 22. tradicionalnoj »Šokačkoj zabavi« KUD-a Vranovci – Bukovlje, održanoj 26. veljače u hotelu »Park« u Slavonskom Brodu. Na predstavljanju narodnih nošnji bila je obučena u ruho koje su starije žene »nosile« u crkvu u vrijeme korizme, a u svojoj starosnoj kategoriji dobila je priznanje za najljepšu nošnju. Po povratku, vidno umorna, ali sretna, rekla nam je: »Bilo je prelijepo. Preko 300 zvanica je bilo obučeno u narodne nošnje, pa možete zamisliti kakav je to bio vatromet boja. Pravi blagdan za oči. Ponosna sam na ovu nagradu, to je još jedno lijepo priznanje, kako za mene osobno, tako i za moju 'Šokadiju'«.

I. A.

Spomen na Marka Vukova u Subotici

U povodu 10. obljetnice preminuća svećenika i kulturnog radnika *Marka Vukova* (1938.- 1995.) u ponedjeljak 7. ožujka u 18 sati u franjevačkoj crkvi služit će se Sveta misa zadušnica, dok će u 19 sati u prostorijama Gradske knjižnice biti održano predavanje na kome će govoriti *mr. Lazar Ivan Krmpotić* i *s. Marija od presvetog Srca*. Stihove *Marka Vukova* recitirat će *Zlata Lacić* i *Josipa Ivanković* uz glazbenu pratnju komornog orkestra »Musica chorda« iz Đurđina pod ravnanjem *Nele Skenderović*. Organizatori programa su »Pučka kasina 1878« i »Matica hrvatska« iz Subotice.

»Bez svlaka mraka« u 20:17

Recital »Bez svlaka mraka« autora *Tomislava Žigmanova* i *Hrvoja Tikvičkog* održat će se u ponedjeljak 7. ožujka u dvorištu HKC »Bunjevačko kolo« s početkom u 20 sati i 17 minuta. U programu sudjeluju glumac *Vlatko Dulić* i saksofonist *Géza Kucsera ml.* Organizator programa je Hrvatsko akademsko društvo.

Općinska smotra recitatora

Općinsko natjecanje recitatora održat će se danas 4. ožujka u Domu učenika u Subotici. Na smotri će nastupiti 11 sudionika na hrvatskom jeziku.

Nepoznati Meštrovićev opus

Osmi po redu memorijal *Ive Kerdića* osmišljen kao triennale hrvatskoga medaljerstva i male plastike, otvoren 24. veljače u vukovarskome Gradskom muzeju, trodijelna je izložba s namjerom predstavljanja tradicionalnih, ali i suvremenih dometa u izradi medalja. Osim skupne izložbe, čiji izbor potpisuje kustosica Gliptoteke HAZU iz Zagreba *Vesna Mažuran Subotić*, triennale donosi i prikaz dijela medaljerskoga opusa *Ivana Meštrovića* na staloga u Americi te manju retrospektivu vukovarskoga kipara i medaljera *Brane Crlenjaka*.

Kako ističu u vukovarskome muzeju, posebno je važan prilog američkoga Hrvata *Michaela Milkovicha*, koji je muzejima u Zagrebu, Splitu i Vukovaru darovao svoju zbirku Meštrovićevih medalja. Dio darovanih medalja, koje je Meštrović napravio tijekom svoga američkoga boravka, točnije one iz zbirke vukovarskoga muzeja, na trijenalnoj izložbi čine posebnu skupinu. Meštrović, kako navodi *dr. Ivan Mirnik* u popratnome katalogu, nije se smatrao medaljerom, no ono malo medalja što je stvorio, a koje su prepoznatljive po njegovu karakterističnome stilu, zaslužuju posebnu pozornost.

Bibliografije i bibliografska praksa kod podunavskih Hrvata

Nekontinuirana nastojanja

*Za razliku od Hrvata u drugim krajevima, bunjevački i šokački Hrvati u ugarskom Podunavlju znatno kasnije pristupaju radu na bibliografskoj obradi vlastitoga književnog i uopće kulturnog naslijeđa * Do danas nije sačinjena jedna cjelovita, obuhvatna i kritički obrađena bibliografija koja bi za predmet imala tiskovine podunavskih Hrvata*

Piše: Tomislav Žigmanov

Sam pojam bibliografija svoj korijen duguje dvjema starogrčkim riječima: prva je »biblion« i znači knjiga, a druga je »grapho« u značenju pišem. Na temelju toga se onda i izvodi osnovno značenje ovog, danas često rabljenog, pojma: bibliografija, naime, predstavlja popis obrađene knjiške građe. Istina, tradicionalni su predmet bibliografije knjige i druga tiskana građa, no u novije vrijeme obrađuje se i neknjižna građa (npr. filmovi, kompakti diskovi /CD/ itd.).

Bunjevačko-šokačka bibliografija
Ivana Kujundžića

VRSTE BIBLIOGRAFIJA: Važnim nam se čini napomenuti da osim poslova oko istraživanja i prikupljanja takove građe, rad na bibliografiji pretpostavlja i njezin odabir prema unaprijed određenim kriterijima, zatim iznošenje osnovnih podataka o knjizi ili drugom tiskanom djelu, a gdjekad se susreće i praksa detaljnijeg opisa svake bibliografske jedinice. Sve to skupa se onda sabira i strukturiira putem klasifikacije u jednu predmetno suvislu cjelinu, što se onda najčešće objavljuje u vidu knjige, premda nisu nepoznate ni one bibliografije ob-

javljene u serijskim publikacijama, zatim kao nesamostalni prilozi u nekoj knjizi ili časopisi, a u novije vrijeme često se objavljuju i u obliku elektroničkih publikacija (na kompaktnom disku, kao mrežno dostupne datoteke i sl.).

Dosadašnja bibliografska praksa kazuje kako postoje vrlo različite bibliografije, a među sobom se najčešće dijele kako obzirom na predmet, tako i po pitanju obuhvata građe i načina obradbe. S obzirom na sadržaj obuhvaćene građe, razlikuju se opće bibliografije, koje onda uključuju svu građu bez obzira na njezin sadržaj, vrstu, mjesto i vrijeme nastanka, i specijalne bibliografije, gdje je građa ograničena određenom temom, jezikom i sl. Prema, pak, kriteriju mjesta nastanka građe, bibliografije se dijele na međunarodne, nacionalne, regionalne i mjesne, to jest zavičajne. S obzirom na način na koji navode građu, bibliografije mogu biti popisne – ovdje se o građi navode samo osnovni podaci, zatim opisne – ovdje se građa detaljnije opisuje, analitičke – opis prati i kratka analiza sadržaja, te kritičke, gdje opis građe prati i vrijednosna ocjena o sadržaju koji se obrađuje. Također, tijekom povijesti ustalila se i praksa pravljenja tzv. osobnih bibliografija, koje onda sadržavaju popis radova neke osoba i/ili radova o njoj.

POVIJESNA ZAKAŠNJELOST: Za razliku od Hrvata u drugim krajevima, ali i Srba i Mađara s kojima su živjeli u istom zemljopisnom prostoru, bunjevački i šokački Hrvati u ugarskom Podunavlju kao istočni rubni dijelovi hrvatskoga naroda znatno kasnije pristupaju radu na bibliografskoj obradi vlastitoga književnog i uopće kulturnog naslijeđa. I dok je to počelo u Hrvatskoj još sredinom XIX. stoljeća – Ivan Kukuljević Sakcinski 1860. u Zagrebu izdaje svoju Bibliografiju hrvatsku, ovdje se takva praksa počinje zasnivati tek sredinom prve polovice XX. stoljeća.

To je iz razloga što je tek u to vrijeme ovdje došlo do snažnijeg i svestranijeg, sustavnog i znanstveno utemeljenog pristupa u istraživanjima povijesti regionalne književnosti, kulturne baštine i povijesti podunavskih Hrvata. Nije nevažna ni činjenica što su se ova pionirska nastojanja

odvijala izvan prikladnih znanstvenih, prosvjetnih ili bibliotečnih institucija, u često nepovoljnim društvenim i političkim prilikama, a bila su djelo nekoliko učenih pojedinaca (M. Evetović, J. Andrić, P. Pekić, A. Šokčić, I. Prčić...).

Lazar Merković: Cjelovita bibliografija
prvih 35 godina »Rukoveti«

Kako, međutim, sve do danas nisu izgrađeni sukladni institucionalni okviri u sferi znanosti i visokoškolske prosvjete, niti postoji ustrojena profesionalna naklada i skrb glede knjiga, biva razumljivim zašto su, osim činjenice zakašnjelosti, i malobrojne bibliografije kod podunavskih Hrvata djelo samoprijegorna rada pojedinaca. Osnovna, pak, značajka nakon sedamdesetak godina takva, pa još i nekontinuirana, nastojanja na bibliografskome planu kazuju da do danas nije sačinjena jedna cjelovita, obuhvatna i kritički obrađena bibliografija koja bi za predmet imala tiskovine podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca.

PIONIRSKI KORACI: Prvi ozbiljniji bibliografski rad kod ovdašnjih Hrvata za- tičemo na izradi bibliografije pojedinca – riječ je o cjelovitoj bibliografiji biskupa i narodnog preporoditelja *Ivana Antunovića*, koja je djelo književnog i kulturnog povje- sničara dr. Matije Evetovića, a objavljena je u njegovoj knjizi *Život i rad biskupa*

Bibliografski je obrađeno prvih 12 godina obnovljene »Subotičke Danice«

Ivana Antunovića narodnog preporoditelja (Subotica, 1935). Povijesno promatrano, uslijedila su zatim bibliografska nastojanja katoličkog svećenika i kulturnog djelatnika *Ivana Kujundžića*, koja su imala za cilj izradu jedne predmetno daleko obuhvatnije bibliografije: smjerale je na popis ukupne kulturne baštine podunavskih Hrvata. Prvi su njegovi rezultati objavljeni u prvom našem samostalnom bibliografskom djelu s nazivom *Prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Subotica, 1946.), koje je on objavio pod pseudoni- mom *Krešimir Bunić*.

Ova je građa, sadržinski gotovo u cijelo- sti, kasnije inkorporirana u Kujundžićevu drugu, građom puno bogatiju i opsežniju bibliografiju, objavljenu dvadesetak godi- na kasnije: *Bunjevačko-šokačka bibliogra- fija – Prilog kulturnoj povijesti bunje- vačko-šokačkih Hrvata* (Zagreb, 1969). Ona bilježi, istina ne uvijek dosljedno i cjelovito, tiskovine koje su Hrvati u sred- njem dijelu ugarskog Podunavlja objavili od druge polovice XVI. stoljeća, točnije 1683., pa do 1968. Kujundžić je u njoj za- bilježio 624 bibliografske jedinice, putem kojih su obrađene knjige, godišnjaci, peri- odika, glasila te glazbena djela, koji su ne- posredno povezani sa bunjevačkih i

šokačkim Hrvatima, premda ima ob- rađenih djela koji se tek posredno mogu ubrojiti u tako određen predmet. Pa ipak, bez obzira na moguće slabosti, koje su isti- cane, ona je do danas svojim vremenskim i količinskim obuhvatom ostala nezaobila- znim vrelom za istraživanje kulturne povi- jesti. Napominjemo još kako je Matica hr- vatska Ivanu Kujundžiću objavila i selek- tivnu bibliografiju članaka i knjiga o Bu- njevcima i Šokcima pod naslovom *Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Zagreb, 1968).

RAST BIBLIOGRAFSKE PRAKSE: Dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti *Ante Sekulić* je Kujundžićevu bibliografsku građu i to za razdoblje nakon II. svjetskog rata kritički nadopunio u svo- joj radnji *Bibliografija 1945. -1968.* (Zag- reb, 1996). Njegov je bibliografski rad za ovdašnje Hrvate značajan još i po tome što je sačinio i popis radova o preporoditelju Antunoviću, te objavio u radnji *Bibliogra- fija o Ivanu Antunoviću* (Subotica, 1990). Koncem dvadesetog stoljeća, pak, biblio- grafska nastojanja smjeraju k obradi peri- odike ili se objavljuju bibliografije istaknu- tih kulturnih, znanstvenih i književnih dje- latnika. Od periodike, najprije se pojavila bibliografija koju je sačinio književnik i prevoditelj *Lazar Merковиć* o subotičkom časopisu za književnost, umjetnost i društvena pitanja *Rukovet* (Subotica, 1990), koji je u nekim razdobljima druge polovice XX. stoljeća bio od iznimne važnosti za književnost, prije svega, subo- tičkih Hrvata. U njoj je registrirano više od 5800 bibliografskih jedinica, koje su bile objavljene u prvih 35 godišta časopisa. Drugu, pak, bibliografiju jedne periodike zajednički potpisuju *Ive Prčić mlađi* i *Bela Gabrić*, a za predmet ima obradbu svih pri- loga u 12 godišta obnovljenog crkvenog

Nova bibliografija vojvodanskih Hrvata

Prošlog tjedna, u izdanju Istraskog ogranka Društva hrvatskih književni- ka u Puli, objavljeno je bibliografsko dje- lo *Tomislava Žigmanova* »Prinosi za bi- bliografiju Hrvata u Vojvodini 1990. - 2002.«. U njoj su obrađene knjige, peri- odika, glasila i autografska izdanja voj- vodanskih Hrvata u razdoblju 1990. - 2002. Na 62 stranice, zabilježeno je 148 jedinica, a osim osnovnih bibliografskih podataka, uz svaku jedinicu donosi se i kratak opis sadržaja djela. Urednik knji- ge je *mr. sc. Boris Biletić*, a tiskana je u nakladi od 350 primjeraka.

T. Š.

narodnog kalendara *Subotička Danica* (Su- botica, 1994.).

Glede, pak, bibliografije pojedinaca, cje- lovitu i kritičku bibliografiju publiciste, urednika »Nevena« i društvenog djelatnika *Mije Mandića* (1857.-1945.) sačinili su djelatnici subotičke Gradske knjižnice *István Szentgyörgyi*, *Nevenka Bašić Palko- vić* i *Eva Bažant* (Subotica, 1987), a Lazar Merковиć potpisuje bibliografije glavnih djela pripovjedača i skupljača narodnih pripovjedača *Balinta Vujova* (Subotica, 1992.) te dramskog pisca *Matije Poljako- vića* (Subotica, 1995.). Također, objavljena je i bibliografija jezikoslovca Josipa Bu- ljevića u njegovoj knjizi *Filološki ogledi* (Subotica, 1996), *Katica Branka Katalinić* je priredila bibliografiju Ante Sekulić (Su- botica, 1998), a *Petar Marija Radelj* filo- zofskog i teološkog pisca *Tome Vereša* (Zagreb, 2000). Književnik *Milovan Miko- vić* (Subotica, 1998) je vlastitu bibliografi- ju sačinio samostalno. ■

Prinosi od šireg značaja

Ovdašnji su Hrvati davali svoj vidan pri- nos i u izradi bibliografija drugih odlični- ka i pojava, koje nisu usko povezane sa za- vičajnim temama. Među njima se posebno ističe rad Tome Vereša, koji je sačinio bibli- ografiju radova objavljenih na hrvatskom i srpskom jeziku o *Tomu Akvinskom* (Zagreb, 1981), zatim o *Jacquesu Maritainu* (Zagreb, 1990) te o *Albertu Velikom* (Zagreb, 1994).

Druga osoba koju treba spomenuti u ovo- me kontekstu je *Jasna Ivančić* (r. Ku- lešević), koja je bila suradnica u izradi Građe za bibliografiju *Ivana Meštrovića* (Zagreb, 1993), te nekoliko bibliografskih projekata Leksikografskog zavoda »Miro- slav Krleža«.

O radu dirigenta Berislava Skenderovića

Promoviranje glazbene kvalitete

*Subotička filharmonija vraćena na profesionalnu glazbenu razinu **

*Uspješna gostovanja maestra Skenderovića u Meksiku * Svaki koncert je nešto neponovljivo*

Berislav Skenderović je nakon završenog studija dirigentsku karijeru započeo u Operi u Novom Sadu, a nastavio je u Staatoperi u Münchenu, nakon čega je dirigent u Operi Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu, a potom šef-dirigent simfonijskog orkestra RTV Sarajeva. Koncem 1991. godine odlazi u Južnu Afriku, gdje je šef-dirigent filharmonijskog orkestra Cape Towna, a nakon povratka u zemlju 1997. godine preuzima umjetničko vodstvo Subotičke filharmonije i osniva Glazbeni centar Subotice, a od 2001. godine umjetnički je ravnatelj Vojvodanskih simfoničara.

Kao dirigent nastupao je u brojnim zemljama Europe, surađujući s mnogim umjetnicima svjetskog renomea, a nakon uspješnih koncerata u Ciudad de Mexico, održanih prošle godine u mjesecu studenom, Berislav Skenderović je održao koncert 11. veljače ove godine također u Meksiku, gdje je nastupio kao gost-dirigent u Chihuahu s Orquesta Filarmónica del Estado de Chihuahua.

REVITALIZACIJA RADA SUBOTIČKE FILHARMONIJE: »U Cape Townu bio sam pet godina šef-dirigent Cape Philharmonic Orchestra, a nakon povratka u Suboticu nastojao sam revitalizirati prije svega rad Subotičke filharmonije i uopće muzičkog života grada u domeni ozbiljne, klasične glazbe, u čemu sam, kako smatram, i uspio. Na inicijativu Skupštine općine oformio sam Glazbeni centar Subotice čiji sam ravnatelj. Glazbeni centar je formiran kao neprofitabilna organizacija i djeluje kao koncertna agencija u domeni klasične i jazz glazbe, a jedan od ciljeva osnivanja Centra je bila težnja obnavljanja i vraćanja na profesionalnu razinu Subotičke filharmonije. Činjenica je da sam zatekao katastrofalno stanje, što se tiče profesionalne prakse u domeni klasične glazbe u gradu. Subotička filharmonija je tavorila i djelovala u minimalnim okvirima, a izvođačka je kvaliteta bila ispod svake razine profesionalizma. Za proteklih sedam godina rada s filharmonijom, uspio sam postići profesionalnu, kvalitetnu izvođačku razinu orkestra, a takva je i razi-

na izvedbi gostiju solista koji su nastupali sa Subotičkom filharmonijom. Kvaliteta naših koncerata je na srednjoeuropskom nivou, što je i publika prepoznala, jer su naši koncerti dupke puni«, kazao je Skenderović, napominjući kako takvu težnju za uspostavljanjem standarda kvalitete, koju je gradio prema vlastitim umjetničkim standardima koji su već bili potvrđeni u Europi, nisu mogli pratiti svi glazbenici koji su sudjelovali u radu orkestra do trenutka kada preuzima umjetničko vodstvo filharmonije.

Berislav Skenderović ispred zgrade nacionalne opere Bellas Artes u Mexico Cityju

KVALITETA GLAZBENIKA JEDINO PRESUDNA: » Godinama se Subotička filharmonija iz objektivnih i subjektivnih razloga oslanjala na 'lokalne snage', ali neki od glazbenika jednostavno nisu ispunjavali profesionalne standarde izvođačke kvalitete. Jednostavno, bilo je potrebno profesionalizirati glazbenu praksu Subotičke filharmonije, u čemu se i uspjelo, i stoga me čudi što se u posljednje vrijeme javljaju određene težnje, kojima se rad Subotičke filharmonije pokušava vratiti na staro stanje, s devizom kako Subotička fil-

harmonija treba biti sastavljena isključivo od rođenih Subotičana, što je nonsens. A zbog čega? Kao rođeni Zagrepčanin, već ni ja ne zadovoljavam taj kriterij, a nije zgora spomenuti praksu profesionalnih orkestara u inozemstvu, u što sam se imao prilike i sam uvjeriti. U orkestrima koji rade u inozemstvu sjede i Nijemci i Talijani i Englezi ili Japanci i Rusi, orkestri su dakle sastavljeni najčešće od glazbenika koji dolaze iz različitih nacija, jer je jedini uvjet članstva u nekom orkestru kvaliteta glazbenika. U orkestre se glazbenici primaju

na audicijama i jedino što je presudno, to je kvaliteta glazbenika. Svrha postojanja profesionalnog orkestra jest nivo i kvaliteta izvedbe. Čak i u nacionalnim orkestrima nalaze se pripadnici drugih naroda, jer to zaslužuju kao vrsni glazbenici. Što se tiče Subotičke filharmonije, pomladio sam orkestar, a i sada nastojim uključivati u rad mlade glazbenike, a o našoj kvaliteti najbolje kazuju koncerti, aplauzi publike i tekstovi glazbenih kritičara«, kazao je Skenderović.

Rad Subotičke filharmonije financira

Skupština Općine Subotica, a ustaljena su četiri premijerna koncerta, u okviru kojih je i tradicionalni koncert u povodu Dana grada, a pokraj ta četiri koncerta Subotička filharmonija održava i tradicionalni Božićno-novogodišnji koncert u Velikoj vijećnici Gradske kuće, prošle godine osmi po redu, koji ima i jednu reprizu. Subotička filharmonija je kao filharmonijski sastav osnovana davne 1908. godine, a već na samom početku rada, godine 1912., *Béla Bartók* je nastupio sa subotičkim filharmoničarima kao solist-pijanist, a potom je godine 1913. s filharmonijskim sastavom nastupio čelista *Pablo Casas*, koji je kasnije stekao svjetski renome.

NOVI IZAZOVI: »Poslije Drugog svjetskog rata Subotička filharmonija je bila profesionalni orkestar, ali je političkim dekretom rasformirana i tako je postala Gradski orkestar i onda je taj orkestar pripojen kazalištu. Godinama se urušavao, a koncem osamdesetih godina skoro da je zamrla svaka aktivnost tog orkestra. I pokraj toga što glazbena praksa Subotičke filharmonije pod mojim umjetničkim vodstvom ponovno ispunjava visoko profesionalne standarde, iz umjetničkih razloga osjetio sam potrebu da formiram još jedan orkestar. Umjetnik se uvijek mora izražavati svojim radom i za moje umjetničko djelovanje trebalo je novih izazova. U Novom Sadu formirao sam Vojvođanske simfoničare kao reprezentativni orkestar, a po principu stagione orkestra, što znači da orkestar radi po projektima koji su u ovom slučaju financirani od strane Pokrajine. U Novom Sadu postoji Opera pri SNP-u koji ima svoj orkestar, a postoji i Akademija umjetnosti, tako da je izbor kvalitetnih glazbenika daleko veći. U okviru godišnje sezone na koncertima Vojvođanskih simfoničara ne dirigiram samo ja, nego i gostidirigenti iz cijeloga svijeta. Gostovanje u Meksiku bio je uzvratni poziv šefa-dirigenta Orquesta de Camara de Bellas Artes, nacionalnog orkestra iz Meksika *Jesus Me-*

dinae. S tim orkestrom, kao dirigent, imao sam nastup na dva koncerta prošle godine u studenome, a kako su ti koncerti bili dobro primljeni od strane publike i kritike, uslijedio je poziv za još jedan koncert u Chihuahuai, gdje sam kao dirigent nastupio s Orquesta Filarmonica del Estado de Chihuahua. Na tom koncertu repertoar je bio sastavljen od klasičnih djela *Mozarta*, *Mendelssohna*, *Beethovena*, ali i *Piazzolla*. Nakon mojih prošlogodišnjih uspješnih gostovanja u Grčkoj, Litvaniji i Meksiku, uslijedili su pozivi za ovogodišnja gosto-

Nastup s Vojvođanskim simfoničarima

vanja u Francuskoj, Rusiji, Kini, Tajlandu, SAD-u i Njemačkoj», kazao je Skenderović, a potom je iznio svoje utiske o Meksiku, gdje je stekao utisak kako Meksikanci imaju izuzetan afinitet prema umjetnosti, jer koncerti i kazališne predstave imaju veliku posjećenost, a na zgradama u Meksiku su mnogobrojni murali, što je jedna od karakteristika likovne umjetnosti u Meksiku. **EKSPRESIJA DIRIGENTA:** »Što se tiče daljnjeg rada sa Subotičkom filharmonijom očekujem da ćemo dobiti sredstva iz proračuna Općine u iznosu koji nam je dodjeljivan ranijih godina, jer prošle godine nismo mogli održati dva koncerta zbog nedostatka novca. I ove godine namjeravam nastaviti ono što smo ustanovili prethodnih godina, dakle, prije svega promovirati glazbenu kvalitetu. Bit će kao i ranijih godina atraktivnih programa i gostiju-solista, a predstoji nam mogućnost gostovanja u Osijeku», kazao je Skenderović, a na pitanje o tome – što zaista jest dirigiranje jednim orkestrom, odgovorio je kako je svaki glazbenik ima svoj instrument, a njegov 'instrument' je orkestar.

»Dirigent daje svoju osobnu projekciju djela koje se izvodi. Skladatelj je u svojoj partituri napisao sve ono što treba glazbeno izvesti, međutim, ekspresija, koju pri izvedbi tog djela izražava dirigent zajedno s orkestrom, je ono neponovljivo i ta ekspresija koja se izražava tijekom koncerta imanentna je svakom umjetniku. Zato i postoje različite interpretacije klasične glazbene literature, a od slušatelja ovisi što će sve naći u predstavljanju i izražavanju glazbenog djela za vrijeme koncerta. Kao dirigent pokušavam dokučiti primarnu ideju kompozitora, ali neumitno se tijekom analize i pokusa stvara i jedna koncepcija i ona je u interakciji s glazbenicima u orkestru, a sve to rezultira na koncertu. Koncerti već odavno ne bi postojali da nema dimenzije dirigenta koji prenosi vlastiti unutarnji doživljaj određenog djela i vlastitu energiju na sceni za vrijeme koncerta. To je nešto posve drugo od slušanja CD-a. Na koncertu se djelo tumači na različite načine i otkrivaju se razne dimenzije djela, a orkestar upravo 'kroz' dirigenta ostvaruje svoj specifičan zvuk. Svaki koncert je nešto neponovljivo i ni jedan koncert nije isti», kazao je Berislav Skenderović, ističući, kako dirigent inspirativnu komunikaciju s orkestrom može ostvariti samo nakon vlastitog dugotrajnog stvaralačkog rada.

Zvonko Sarić

XI. »Dani hrvatskog pučkog teatra« u Hercegovcu

Uzorni domaćini, prezadovoljni gosti

*Festival nema natjecateljski karakter, već želi vrednovati djelovanje hrvatskih kazalištaraca, koji čuvaju materinji jezik i snaže manjinsku nacionalnu svijest u svojim domicilnim državama **

Tijekom festivala održana je i dramska radionica, pod vodstvom poznate kazališne redateljice

Nine Kleflin, na kojoj su sudjelovali voditelji, redatelji i glumci

»D ani hrvatskog pučkog teatra«, po jedanaesti put za redom, okupili su u Hercegovcu, (Bjelovarko-bilogorska županija), članove hrvatskih glumačkih družina iz inozemstva. Riječ je o specifičnom kazališnom festivalu, koji prvenstveno ima za cilj omogućiti hrvatskim dramskim skupinama koje djeluju van Hrvatske, da svoje umijeće pokažu i u domovini matičnog naroda i jezika. Festival nema natjecateljski karakter, već želi vrednovati djelovanje hrvatskih kazalištaraca, koji čuvaju materinji jezik i snaže manjinsku nacionalnu svijest u svojim domicilnim državama.

»Dugava« - Pinkovac, Austrija

ČETIRI PREDSTAVE: Publika u Hercegovcu ove je godine vidjela 4 pučka igrokaza: domaćina iz Hercegovca i tri glumačke grupe iz inozemstva: iz Pinkovca (Austrija), Sonte (SiCG) i Skoplja (Makedonija). Posljednje dvije družine su po prvi put nastupile na ovom festivalu.

Domaćin, Pučka scena Hrvatske čitaonice Hercegovac, predstavila nam se krim-komedijom »Tihi kućni obrt«, autora *Vjekoslava Dominija*, u režiji *Ivana Bratkovića*. Vidjeli smo kako se podstanari u jednom stanu nastoje izvući iz svojih svakodnevnih financijskih problema, a zapravo upadaju u još veće, koji na koncu u potpunosti izmiču kontroli. Dramska grupa KPZH »Šokadija« prikazala nam je dramsko-satirični komad »Novi knez nije knez«. Riječ je o dramatizaciji istoimene šokačke pripovijetke iz 1944. godine, potpisane pseudonimom »Jozo«. Dramatizaciju je uradio *Ivan Andrašić*, koji je ujedno i redatelj predstave. Radnja se odvija u šokačkom selu, prikazujući sukob tradicije i novih normi, koje uspostavlja komunistički režim, te odnose u selu i u obitelji, koji iz njih proizlaze. Kazališna sekcija Zajednice Hrvata Makedonije prikazala nam je komad »Escajg«. Riječ je o komediji u kojoj se sve vrti oko obiteljskog pribora za jelo, naslijeđenog od predaka. Zbog poslovnih neuspjeha jednog svojeg člana, obitelj dolazi u iskušenje da proda taj vrijedan imetak radi spasa od financijske propasti. U posljednji čas, umješnošću svih članova obite-

li, financijski problemi se rješavaju bez prodaje escajga. Kazališna grupa »Dugava« iz Pinkovca predstavila nam se komedijom »Koliko smo, to smo«, iz pera nedavno preminuloga poznatoga gradišćanskohrvatskoga dramatičara *Augustina Blazovića*, u režiji *Brina Radakovića*. Riječ je o komediji u tri čina, s jasnom manjinsko političkom, ali ambivalentnom jezičnom porukom učiteljima da se ne brinu za hrvatsko jezično obrazovanje u gradišćanskim školama. U predstavi je izražen duh vremena s konca pedesetih i početka šezdesetih godina u Gradišću, a ne manjkaju ni ljubavna žica, niti seoska priča.

Dramska grupa KPZH »Šokadija«

KORISNA RAZMJENA ISKUSTAVA: Tijekom festivala održana je i dramska radionica, pod vodstvom poznate kazališne redateljice *Nine Kleflin*, na kojoj su sudjelovali voditelji, redatelji i glumci. Ova radionica ima za cilj podići kvalitetu rada glumačkih družina, u pogledu odabira teksta, organizacije, glume i slično.

Festival je otvorio predsjednik Hrvatske čitaonice iz Hercegovca *Branko Gazica*, uz pozdrav uzvanicima, među kojima su bili: ravnatelj HMI *Nikola Jelinčić*, veleposlanik-načelnik Odjela za

manjine, useljeničtvo iz MVP *Andrija Jakovčević*, župan Bjelovarsko-bilogorski *Damir Bajs* sa suradnicima, predsjednik općinskog vijeća Hercegovac *Dragutin Kučera*, te mnogi uglednici javne i kulturne scene.

Pokrovitelj XI. dana hrvatskog pučkog teatra bilo je Ministarstvo kulture RH i Bjelovarsko-bilogradská županija, supokrovitelj Općina Hercegovac, a organizator HMI iz Zagreba. Žitelji Hercegovca, koji žive za ovu manifestaciju, u obje večeri su ispunili dvoranu Hrvatskog doma do posljednjeg mjesta, a znali su i gla-

Pučka scena Hrvatske čitaonice Hercegovac

snim pljeskom, skandiranjem i pravim ovacijama izraziti svoje zadovoljstvo viđenim na sceni.

Gosti iz Sonte, Pinkovca i Skoplja bili su na svakom koraku okruženi velikom pozornošću, osjetili su u svakom momentu ljubav ovih ljudi prema kazalištu, ljubav prema onima, koji su im došli iz daleka prikazati kako njeguju hrvatsku tradiciju i hrvatski govor u svojim domicilnim državama. I predstavnici gostujućih udruga, izmijenili su iskustva u radu u svojim sredinama, te došli do spoznaje da je svima najveći problem financiranje, koje bi se trebalo riješiti sustavno, a ne od slučaja do slučaja.

DOJMOVI SUDIONIKA: *Ivan Bradić*, voditelj, glumac i financijer grupe iz Skoplja, oduševljen boravkom u Hercegovcu ističe: »Zahvalan sam HMI što nam je pružila priliku da se predstavimo na jednoj ovakvoj manifestaciji. U Makedoniji još uvijek nismo zakonski priznati za nacionalnu manjinu, tako da nemamo ni riješene izvore financiranja. No, mi smo formirali Zajednicu Hrvata, u kojoj nas je oko 600. Imamo svoje ljude u svim segmentima makedonske države, tako da se nadamo da ćemo u najskorije vrijeme biti priznata nacionalna manjina. Mi smo na to u potpunosti spremni. Naša kazališna trupa radi nepunu godinu, volje imamo, a ovo nam je veliki poticaj za daljnji rad, prvenstveno radi očuvanja čistoće hrvatskog govora.«

Elvira Sinković, članica trupe iz Pinkovca, ima samo riječi hvala za domaćine: »Naša kazališna skupina ima oko 120 članova i postoji 15 godina. Jako sam zadovoljna viđenim u ova tri dana kao i ostvarenim kontaktima. Svjesna sam, da u odnosu na ostale, koji imaju čistiji hrvatski govor, mi koristimo puno germanizama, no, u Gradišću je to stvarnost i ne možemo od nje pobjeći. I po kraj toga, bitno nam je da surađujemo sa hrvatskim udrugama, da što više razvijamo naše zajedništvo.«

Mato Zec, dopredsjednik »Šokadije«, ne skrivajući svoje oduševljenje zaključuje: »Prekrasna manifestacija, domaćini su zaslužili sve pohvale. Ovo je bilo nezaboravno gostovanje, a i jedno ogromno iskustvo. Ono što smo proživjeli biće nam poticaj za

još ozbiljniji rad i hvala domaćinima, HMI te redateljici Nini Kleflin, čije kritike su nam pokazale da smo na pravom putu. One će nam pomoći da unaprijedimo rad naše dramske sekcije«. Redateljica *Nina Kleflin* nam je dala stručnu ocjenu viđenih predstava: »Sve viđene predstave su značajne za nas Hrvate kazališne stvaraoce. Raduje me da kazalište živi i izvan naše domovine, da briga za očuvanje jezika kroz ovaj vid umjetnosti živi u tim grupama, da postoje entuzijasti koji ohrabruju, koji nesebično odvajaju svoje vrijeme za rad u kazalištu. Sve viđeno grije srce, ispunjava dušu i oplemenjuje nas kao umjetnike. Vidjeli smo jako dobre predstave, a mene je osobito oduševila predstava grupe iz Sonte. Imala je jednu neposrednost, originalnost, kao i jednu od najljepših kvaliteta pučkog kazališta – njegovanje i likovnog i jezičnog izraza, a vidjeli smo i niz odličnih glumačkih kreacija. Čini mi se da ova grupa ima odličan glumački potencijal, da je s njima odlično rađeno, jer su napravili i doradili svoje karaktere, scenske gegove i šale koje su izazvale buru veselja u gledalištu. Njihova najmlađa glumica, kojoj je tek šest godina, pravi je dragulj, kojega treba brusiti, jer već sad kad je gledate, imate dojam da ne glumi, već da živi na sceni. Dojam upotpunjuje dobra dikcija i čistoća šokačkog govora. Mislim da je upravo ovaj vid pučkog kazališta ona prava, elitna kultura, koja je sve rjeđa u ovom vremenu«.

M. V.

Kazališna sekcija Zajednice Hrvata u Makedoniji

Pomoć kulturno-umjetničkim društvima

Nikola Jelinčić, ravnatelj HMI, iznio je ukupan osvrt na viđeno: »U ove dvije večeri bili smo svjedoci rada hrvatskih udruga izvan domovine. Iza ovako dobrih i kvalitetnih predstava sigurno stoji puno rada i odricanja, što pokazuje zrelost nastupa. Vidjeli smo sve bogatstvo narječja hrvatskoga jezika, a grupa iz Sonte nam je donijela, da kažem, djevičanski očuvanu čistoću šokačke ikavice. To je bila prava glazba za uši i 'šokadija' treba ovu ikavicu čuvati i njome se ponositi. Upravo kroz jezik će se najviše očuvati narodna svijest. Raduje me i da se stvara veza između hrvatskih zajednica u okruženju, a mi ćemo sa svoje strane učiniti sve da im u tome maksimalno pomognemo, kako organizacijski, tako i materijalno. Vjerujem da će ove predstave doživjeti više izvođenja, jer su zaslužile da ih vidi što veći broj gledatelja. Svjesni smo da su, pogotovu ove dvije skupine, koje nam dolaze iz Vojvodine i Makedonije, kao i ostale u njihovim sredinama, u osobito teškoj materijalnoj situaciji, te im zato moramo pomoći koliko god je to moguće u okviru sredstava kojima raspolažemo, a truditi ćemo se i da im osiguramo malo više razmjena i gostovanja.«

Nastavljena korizmena okupljanja u Somboru

Predavanja o prepoznavanju Boga

*Otac Ante Knežević održao predavanje mladima na temu »Bog – partner i izazov čovjeku« **

U prepunom Hrvatskom domu tema predavanja je bila »Prorok Ilija i prepoznavanje Boga danas«

U nedjelju i ponedjeljak nastavljena su Korizmena okupljanja u organizaciji somborskog Karmela u okviru proslave stote obljetnice njegovog postojanja nastavljena su u nedjelju 27. veljače i ponedjeljak 28. veljače.

Prema utvrđenom korizmenom programu u nedjelju u 15 sati karmelićanskoj crkvi u Somboru bio je Križni put, a poslije toga sveta misa i korizmena propovijed. Gost ovoga tjedna bio je o. Ante Knežević, karmelićanin iz Zagreba, župnik remetske župe Uznesenja Marijina i duhovnik zatvorenika.

KRŠĆANSKA VJERA: Poslije sv. mise o. Knežević je održao predavanje mladima na temu: »Bog – partner i izazov čovjeku«. Otac Knežević je mladima najprije pojašnjavao razliku između religioznosti i vjere, a zatim je ukazao kako ljudi danas zbog nedostatka vjere traže nadomjestke u različitim oblicima praznovjerja ili se bježe u ovisnosti od droga ili alkohola. U govoru o kršćanskoj vjeri naglasio je da sva veličina i dostojanstvo čovjeka izvire iz činjenice da je stvoren na sliku Božju. U Bogu čovjek jedino može pronaći ispunjenje svih svojih težnji i čežnji prema riječima sv. Augustina: »Za sebe si nas stvorio i nemirno je srce naše dok se ne smiri u tebi, Bože«. Mladi se najviše zalažu za slobodu i ljubav, no moraju biti svjesni da prava sloboda uvijek mora ići skupa s odgovornošću, a prave ljubavi nema bez Boga.

U ponedjeljak, 28. veljače, pak, u Hrvatskom domu o. Ante Knežević održao je predavanje, pred oko 180 sudionika, na temu: »Prorok Ilija i prepoznavanje Boga danas«.

ČOVJEK BOŽJI: Ilija, »Čovjek Božji« bio je »vatreni revnitelj« za pravoga i jedinoga Boga. On je prorok Božjeg imena (Elijahu), iako ne spada u »biblijske proroke«; on »Čovjek Božji«, »Vatreni revnitelj za Boga Živoga«. Ilija je poznati čudotvorac: doziva sušu i kišu (1 Kr 17,1 sl.). Nadvladava mnoštvo Baalovih sljedbenika prinosom žrtve na brdu Karmelu (1 Kr 18,20-40). Umnaža kruh i ulje u Sarfati Sidonskoj (1 Kr 17,7-16); vraća u život udovičina sina (1 Kr 17,17-24), a raskrinkava

spregu nepravde i bezbožnosti (Jezabela, Baalovi svećenici, Ahab i vinograd Nabota Jizreelca...)

Karmelićanska crkva u Somboru

Ilija doživljava bogoočitovanje u kušnji i zdvajanju – prepoznaje Boga u »šapatu laganog i blagog lahora«... što je znak Isusove nenametljive prisutnosti u Euharistiji (1 Kr 19,4-14). Ilija, »Čovjek s Karmela«, duhovni nadahnutelj Karmelske karizme i svakog oblika posvećenog života i vjerničke odanosti Bogu. On je molitelj u svim prigodama (1 Kr 18,41-46; 1 Kr 18,42; 1 Kr 18,36-37), a Ilijina hrana »za dugo putovanje« očiti je znak Euharistija (1 Kr 19,6-7).

Ilija je čudesni spoj starog i novog: Stari i Novi Zavjet ga spominju: Put na Horeb i sličnost s Mojsijem na Sinaju (1 Kr 19); »Pitanje o Iliji« i Ivan Krstitelj (Mal 3,1.23-24; Mt 17,9-13 i Mk 9,9-13); Ilijin čudesni »nestanak« (ne zna mu se za grob poput Mojsija, usp. 2 Kr 2,11); »Zastupnik proroka« kod Isusova Preobraženja, uz Mojsija koji je svjedočanstvo Zakona (Mt 17,1-8; Mk 9,2-8; Lk 9,28-36).

ZNAKOVI NAŠEG VREMENA: 'Gledajući' Iliju, mi možemo prepoznavati Boga danas u znakovima našega vremena (gubimo kontakt s prirodom, otuđenost,

ekologija; gledamo djela naših ruku; imati i samo imati, potrošački mentalitet, tržišna ekonomija; faktor vremena: »nemam vremena«; »osveta prirode« -Tsunami, bolesti...; razne ovisnosti, reklame, globalizacija...). U svemu tome moramo razumjeti da bez Boga ne možemo ništa učiniti, također da moramo ostati vjerni Isusovom putu ljubavi bez obzira na sve poteškoće. Bog nam daje sve što nam je potrebno da na tom putu možemo ustrajati i da možemo činiti dobro i »biti proroci« boreći se protiv grijeha, zla i nepravde. U tome nam je osobiti izvor snage »čudesna hrana« – Euharistija.

OČIMA VJERE I SRCA: Religiozna dimenzija imanentna je čovjeku, ona ga čini bitno različitim od drugih bića i drži ga »na okupu« da bude »pri sebi« i »sa sobom«. Otac Ante Knežević zatim je naglasio da je čovjek u stalnoj »napasti« – čežnji za Božjim licem, želi vidjeti Boga, a to je u sadašnjim njegovim okolnostima moguće samo očima vjere, očima srca. Činjenica da se Bog ne da vidjeti čovjeku znači da Bog hoće biti odsutan da oslobodi prostor izgradnje čovjeka, kroz patnju, uspjeh i neuspjeh, jer to je jedini prostor koji čovjek može izgraditi. Bog hoće biti odsutan zato da uvijek može biti »Bog koji dolazi« (Otk 1,4), kojeg izabiremo ne iz straha ili interesa, nego po zovu zelje koju sve više spoznajemo. Bog hoće biti odsutan da postignemo blaženstvo »budnih slugu« (Lk 12,37). Bog sada hoće biti odsutan da se učvrstimo u vjeri Uskrsnuća, jer je to jedino dovršenje čovjeka i punina života sa živim Bogom (»Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je propovijedanje naše« (1 Kor 15,14).

Tu odsutnost je doživljavao i prorok Ilija, ali je ona na kraju urodila čudesnom Božjom prisutnošću i snagom i njegovu životu. Čovjek je Božje prebivalište. Čovjek je svrha svakog oblika Božje prisutnosti u nama i među nama. Isusovo, pak, čovječstvo je uzor našem čovječstvu.

Poslije predavanja uslijedila je plodna rasprava s mnoštvom zanimljivih pitanja.

Andrija Anišić

DVD izdanje filma »Sretno dijete« Igora Mirkovića

Osobna priča o duhu jednog vremena

Emotivni element daje još jednu od višeslojnosti ovog ostvarenja te ga za nijansu odvaja od samog dokumentarnog žanra, a činjenica da je Mirković pokraj filma, elaborirajući ovu temu, izdao i istoimenu knjigu, pokazuje da je predmet njegovog osobnog odnosa prema novovalnoj fenomenologiji vjerojatno još sadržajnije od ovdje prikazanog u sat i pol vremena.

Koncem prošle godine prvo u Hrvatskoj, a potom i u ostalim dijelovima bivše Jugoslavije, na tržištu se pojavilo DVD izdanje hrvatskog dokumentarnog filma »Sretno dijete«. U produkciji »Gerila DV Filma« i »Vizije SFT« film kao scenarist i redatelj potpisuje danas uspješni televizijski novinar Igor Mirković. U ulozi producenta našao se redatelj Rajko Grlić. Ovo je novi projekt dvojice autora poslije dokumentarnog filma »Novo, novo vrijeme« iz 2001.

Film »Sretno dijete« je prošle godine u kinima Hrvatske vidjelo 29.000 gledatelja što ga po statistikama čini najgledanijim domaćim filmom u zadnje tri godine.

JUGOSLAVENSKI »NOVI VAL«: Naslovljen po istoimenoj, nekada, među mladima popularnoj, i tada provokativnoj, čak kao šund i kič specijalno oporezovanoj pjesmi zagrebačke skupine »Prljavo kazalište«, film predstavlja ispovijest redatelja Igora Mirkovića o osobnom odrastanju, koje je bar u njegovom doživljaju obilježilo kreiranje jednog novog pravca. Nostalgично intoniran »žal za mladošću«, film »Sretno dijete« se bavi fenomenom jugoslavenskog »novog vala«, posebice

prikazivanjem njegove zagrebačke varijante, koji je autentičnošću, intenzitetom i kreativnom energijom koncem sedamdesetih i početkom osamdesetih uspio 'zaluditi' duše mnogih tinejdžera. Dokumentirajući prošlost glazbenog pokreta, Mirković se nakratko dotiče i neodvojivih tadašnjih društveno-političkih događanja – smrti Josipa Broza, nemira na Kosovu, nestašice kave, redukcije struje... Utemeljenu na glazbi zagrebačkih i beogradskih skupina (pokraj »Kazališta« tu su i »Film«, »Haustor«, »Pankrti«, »Azra«, manje poznata »Patrola«, te »Idoli«, »Električni orgazam«...), autor priču filma gradi kao mladi promatrač epicentra zbivanja, kao dio publike u značajnom gotovo kontrakturnom kretanju njegove generacije, da bi uporabio film kao dokaz o sreći njegova mladalaštva. Prije Mirkovićeve generacije posljednje generacije klinaca, koja će odrastati u socijalizmu, mladi su svoje idole uglavnom nalazili u nekim udaljenim mjestima na kojima nikada nisu bili. Autor je kao poriv za stvaranje filma iskoristio osobnu sretnu okolnost, njegovo 'sretno dijete', kome su baš ti mladalački idoli bili ljudi koje je sretao svakog dana u nekoliko kafića tada popularnih u Zagrebu, shvativši tek kasnije da je to stvar koja je njega i njegovu generaciju na neki način dugoročno i odredila.

NEKADAŠNJI HEROJI: U nastojanju da pronađe nekadašnje heroje, danas raspršene po svijetu, »sretno dijete« putuje kroz Zagreb, Ljubljano, Beč, Beograd, Budimpeštu, Pariz, Utrecht i New York te sreće: Davorina Bogovića, Darka Rundeka, Vladu Divljana, Srđana Gojkovića – Gileta i druge. Nezaobilazni tvorac Azre Johnny Štulić, pokraj svih iščekivanja, što je i prikazano u filmu, ipak ne uspijeva biti kontaktiran. Emotivni element daje još jednu od višeslojnosti ovog ostvarenja te ga za nijansu odvaja od samog dokumentarnog žanra, a činjenica da je Mirković pokraj filma, elaborirajući ovu temu, izdao i istoimenu knjigu, pokazuje da je predmet njegovog osobnog odnosa prema novoval-

noj fenomenologiji vjerojatno još sadržajnije od ovdje prikazanog u sat i pol vremena.

Kroz cijelu priču pažnja je posvećena magazinima »Polet« i »Džuboks« kao tiskanim osnovicama buđenja novog senzibiliteta, te kulturnim klupskim prostorima i koncertnim mjestima poput »Kulušića«, »Jabuke«, zagrebačkog »SC«-a i beogradskog »SKC«-a. U pričama glazbenika ne skromno bismo napomenuli i prisutnost subotičkog festivala »Omladina«, na kome su se u to vrijeme prvi puta susretale ove mlade skupine iz različitih dijelova SFRJ.

»Sretno dijete« je srbijansku premijeru imalo na prošlogodišnjem »Festu«. Prikazivan je na različitim festivalima gdje je zapaženo prošao, posebice ako se uzme u obzir da je nastao u gotovo privatnoj produkciji.

Fotografija iz filma: autor Igor Mirković

DVD izdanje Mirkovićevog dokumentarca čini atraktivnim i to što uz sam film, ono uključuje i dodatne materijale kao: ispuštene scene sa snimanja, pet integralnih spotova, čiji se dijelovi pojavljuju na filmu, intervju s protagonistima, reportažu sa zagrebačke premijere, foto-galeriju i kino-trailer.

Davor Bašić Palković

Interno glasilo studenata Hrvata iz Vojvodine i Crne Gore »HIV+«

Skroman početak studentskog glasila

*Na osam stranica skromno otiskanog materijala studenti
mogu naći različite informacije s ciljem da se unaprijedi
kvaliteta njihovog studentskog života
te ostvari bolja suradnja među njima*

Prvi broj internog glasila studenata Hrvata iz Vojvodine i Crne Gore naslovljenog akronimom Hrvati iz Vojvodine plus (+) studenti iz Crne Gore »HIV+« pojavio se 1. veljače u Zagrebu. List izlazi jednom mjesečno. Ovo ime je privremeno, a kako kažu, možda ostane i za stalno. Na osam stranica skromno otiskanog materijala studenti mogu naći različite informacije, koje imaju za cilj unapređenje kvalitete njihova studentskog života kao i ostvarivanje bolje suradnje među njima.

Glavni i odgovorni urednik »HIV+« je Tomislav Brejar, za fotografije je zadužen Miroslav Vujković Lamić a za lekturu Željka Zelić. Na prvoj stranici, obavijesti donose poziv na bavljenje sportom te raspored sportskih aktivnosti (različitih vrsta aerobika, stolnog tenisa i badmintona) u zagrebačkim studentskim domovima »Stjepan Radić«, »Cvjetno naselje«, »Dr. Ante Starčević« i »Laščina«, kao i tehničke obavijesti o radu već mašina i sl.

»Želite li postati milijunaš?« duhoviti je tekst o »sumnjivom« poslovanju djelatnice odjela prehrane SC-a u Zagrebu, koja zarađuje svoje miliju naško carstvo ne vraćajući sitan kusur, autora Tomislava Brejara. Atila Seke pripovijeda »priču o akciji kakvu je imao ovih dana«, tj. humoriistično se osvrće na svoj slučaj povređivanja glave prilikom učenja (tj. ljuljanja na stolici!). Na kraju teksta poslije sretnog epiloga i mašnice nakon kirurškog zahvata, autor sreće prijatelja koji uz histeričan smijeh komentira: »Tako ti je to kad vi DIF-ovci počnete nešto da učite«. Glasilo je objavilo i pjesmu »Mi mladi...« Mirele Stantić, kao i tekst »Seoba Hrvata Bunjevaca na prostore Bačke« koji je napisao Mario Bara. Posljednju stranicu prvog broja glasila »Humor«, ispunilo je nekoliko viceva kao i strip autora Denisa Vidića. List je tiskan uz pomoć Ive Škale koji je printao originalne primjerke, dok je Hrvatska matica iseljenika pomogla pri umnožavanju.

Klub koji okuplja studente Hrvate iz Vojvodine i Crne Gore, koji je ujedno i utemeljitelj »HIV+«, ovakvim oglašavanjem poziva nove članove, kao i nove suradnike, što osigurava svim sadašnjim i novim članovima da objavljuju svoje tekstove, ali i da se lakše organiziraju u budućim zajedničkim akcijama, tulumima, izletima i sl. Poželimo im da potraju još dugo!

Početni korak: studentski uradak

Iz knjige »Lira naiva 2004«

Tereza Ostrogonac

Bog je dao zemlju

Bog nam dao zemlju
I ravnicu ravnu
A čovik izmislio
Graničarsku tablu

Graničari stoje
I čuvaju stražu
Dovde je naša zemlja
Tako barem kažu

Svud po svitu stoje
Graničari mladi
Tko je tako smislio
Zemlju da izgradi

Bog je tako htio
Zemlju je stvorio
I zemlju je cilu
Svitom napunio

To je zemlja cila
Sa sve četiri strane
Nikad niko ne zna
Tačno kolika je

Koliko je more
Planina visoki
Bog će valjda jednom
Grihe da nam prosti

Što smo taki bili
zemlju rasparčali
I puno ratovali

Tereza Ostrogonac je rođena 1938. godine na Bikovu. Tamo je završila osnovnu školu. Sada živi u Maloj Bosni. Od 1996. godine bavi se primijenjenom umjetnošću, slika na svili, »šara« jaja svilom, čipkom, biserima, piše pjesme... Sudjelovala je na prvom susretu pjesnika »Lira naiva 2003«.

D. B. P.

The Chemical Brothers – »Push the Button«

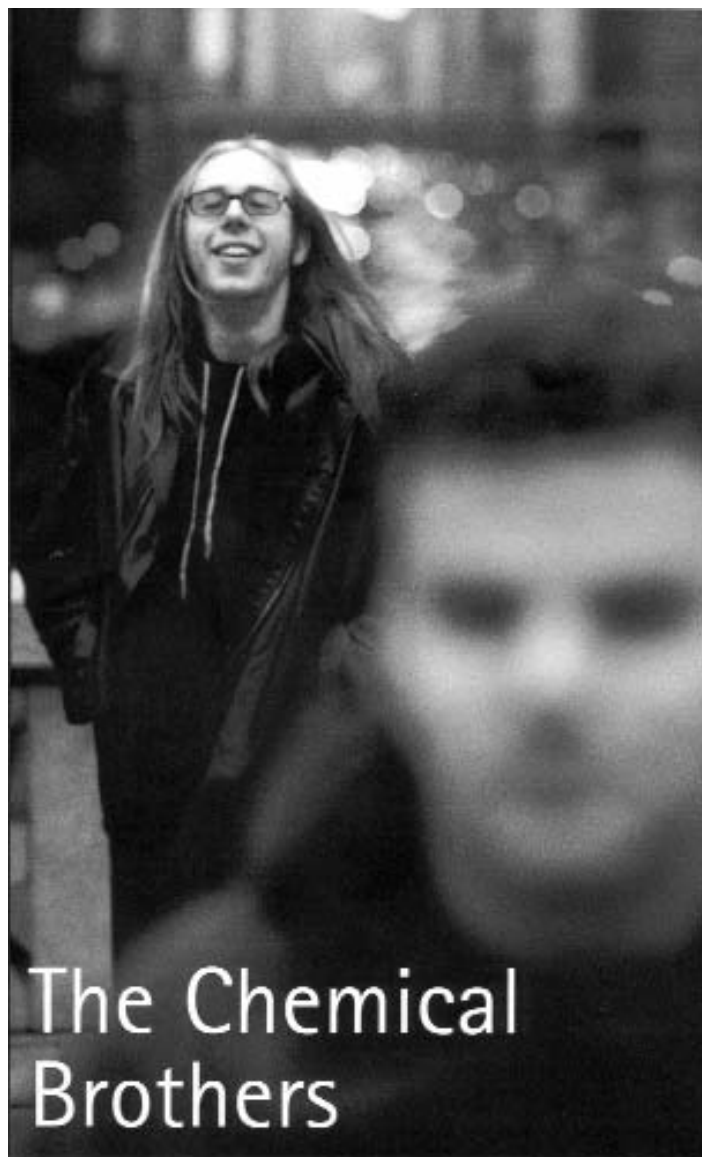
Astralwerk, 2005.

Uvijek je interesantno iščekivati novi album The Chemical Brothersa. Dvojac *Tom Rowland* i *Ed Simons* su nam i ovog puta ponudili svoju viziju moderne elektronske glazbe – njihov peti studijski uradak logični je nastavak jedinstvenog glazbenog djelovanja.

I ovog puta sve je tu – sažimanje poznatih gostiju na vokalima, povremena uporaba živih instrumenata, posebice gitara (koje ih čini inteligentnim nasljednicima rokenrola) te suptilno kombiniranje žanrova potezi su od početka servirani od »kemijske braće«.

SOFISTICIRANO KOMBINIRANJE: Album od jedanaest novih pjesama, dovoljno melodičnih da odstupa od standarda najvećeg dijela aktualne elektronske glazbe, studijskim trikovima akcije »pritiskanja gumba« (kako naslov albuma sugerira), započinje singlom koji se ovih dana može vidjeti i čuti na gotovo svim medijima – »Galvanize«, big beatom začinjenim azijskim »melosom« uz asistenciju prvog gosta *Q Tipa* iz hip hop skupine *A Tribe Called Quest*. Sljedeća »The Boxer« je sofisticirani, melodični potencijalni hit s liderom *The Charlatansa Tim Burgessom* na vokalu, dok »Believe« uvedena gitarističkom frazom uz *Kele Okerekea* iz skupine *Bloc Party* logično nastavlja disco angažman, koji kulminira funky smplovima bas gitare, breakovima karakterističnim za glazbu akcijskih filmova sedamdesetih, u numeru »Come Inside«. »Hold Tight London« donosi vokalno gostovanje *Anne-Lynne Williams* kao već prepoznatljivi psihodelični element i način tretiranja ženskog glasa u njihovim pjesama. »The Big Jump« sintetizira uvodne sekvence *Metallicine* pjesme »Whenever I May Roam« koje potom razrađuje u oštrinu novovalnih »Gang Of Four« gitara. Ništa bez gitara, reklo bi se. *Brat Mos Defa, Anwar Superstar* sljedeći je na listi suradnika – »Left Right« prava je simfonijska koračnica pokretana hip hop stihovima. »Close Your Eyes« je pop pjesmica snenih višeglasja potpomognutih akustičnim instrumentima u kojoj gostuju *Magic Numbers*, dok latino ritmika »Shake Break Bounce« predstavlja pomalo nejasan intermezzo pred hipnotičkom ljepotom »Marvo Ging«, koja se u stilskom kontinuitetu ove skupine nameće kao direktna posljedica teme i strukture numere »Private Psychedelic Reel« s jednog od prijašnjih albuma »Dig Your Own Grave«. Album zatvara »Surface To Air« sedmominutni klimaks koji se rađa iz mirnih gitarsko-sintetizatorskih pop tekstura, a dodavanjem ritmičke pozadine postaje glazbena odiseja prijatnih osjećanja.

D. B. P.

Blaž Baromić (1440.-1505.)

Blaž Baromić (Baromov sin), glagoljaški pisar i tiskar rođen je u Vrbniku poslije 1440. a preminuo poslije 1505. u Senju. Prvi podatak o njemu nalazi se u glagoljskom brevijaru koji je kao đakon počeo prepisivati. Prvu misu je služio 27. listopada 1471. u Vrbniku. U razdoblju od 1484. do 1505. bio je kanonik u Senju i pravni zastupnik senjskog biskupa i kaptola. U međuvremenu boravi 1493. u Veneciji gdje uči tiskarstvo, priređuje tekst te u tiskari *Andrije de Torresanisa da Asu-la* nadzire rezanje glagoljskih slova i tiskanje, a provodi i korekture »Brevijara« (544 lista). Knjiga sadrži kalendar, psaltir, brevijar te nekoliko misnih i obrednih obrazaca, a predstavlja treću po redu hrvatskoglagoljsku inkunabulu i ujedno drugo izdanje u kome se nalazi tradicionalan tekst »Rimskog brevijara« na staroslavenskom jeziku hrvatske redakcije. Na povratku u Senj iste godine Baromić je donio glagoljsku tiskaru i u kolovozu 1494., u društvu arhižakna *Silvestra Bedričića* i žakna *Gašpara Turčića*, izdaje »Rimski misal«, četvrtu hrvatskoglagoljsku inkunabulu. Godine 1496. tiskao je »Spovid općenu«, djelo talijanskog pisca *Michelea Carcana* poznato pod naslovom »Confessionale«, a koju je na hrvatskočakavski dijalekt glagoljskim slovima preveo *Jakov Blažiolović*.

Glagoljska slova Torresanisove i senjske tiskare različita su, jedino ih povezuje posebna Baromićeva lomljena tehnika horizontalnih ligatura, a s njegovim rukopisnim »Brevijarom« iz 1460. isti elementi i način oblikovanja glagoljskih inicijala. Baromić je prvi poznati tiskar i osnivač glagoljske tiskare na hrvatskom tlu, u kojoj je objavljen mali repertorij od 7 glagoljskih knjiga.

HRCKOVA SVEZNALICA

ZAŠTO NEKI LJUDI NEMAJU KOSE?

Tijekom godina kosa postupno slabi i opada. Kod mnogih ljudi se to dogodi brže i ranije, pa zato očelave, ali to ne znači da svi stari ljudi izgube kosu. Čelavost nastupa, kada dlake prestanu dobivati dovoljno hrane, jer se krvne žile začepi. Muškarci češće očelave nego žene.

KAKO SE MIŠEVI PROVLAČE KROZ MALE RUPE?

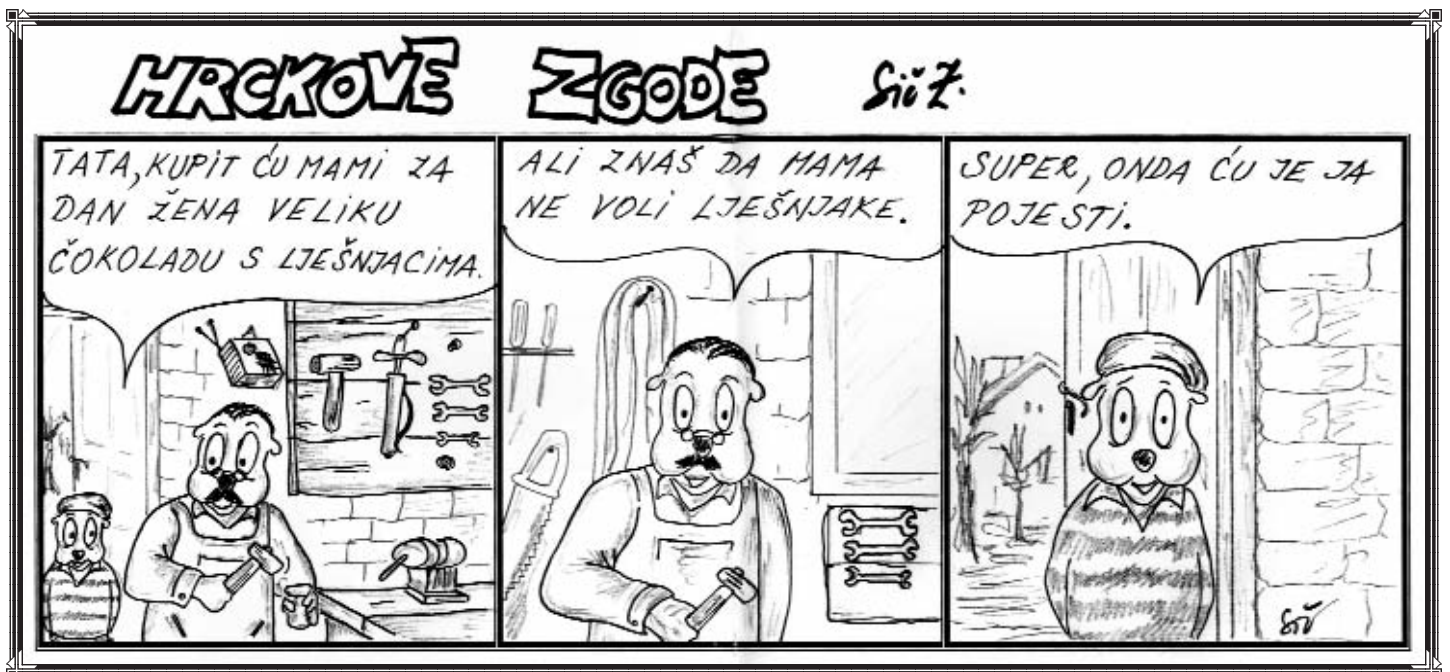
Miševi su neobično gipke životinje. Njihovi zglobovi su toliko savitljivi da se mogu mistegnuti skoro kao zmija. Takva tjelesna građa omogućava da se provlače kroz sasvim male otvore. Uostalom, oni su već i sami maleni, pa im ne treba mnogo mjesta.

KAKO ZARASTE SLOMLJENA KOST?

Iako je tvrda i čvrsta, kost je sastavljena od tkiva koje raste, a ako se slomi, može i zarasti. Kada se dogodi prijelom kosti, nju najprije liječnik namjesti da bude kao što je i bila, a onda slomljeni dio tijela obavije gipsom, da se namještena kost ne pomakne dok ne zaraste.

Priredio i ilustrirao: Zoltan Sič

MIŠJE VJENČANJE

Jednog dana u polju žita
zaljubi se mišica u miša.
Na glavici imala šeširić mali,
miš počeo zato da je hvali.
Dotjerala male uši,
stavila naušnice dvije,
pa tihim glasom upitala miša:
»Mišu moj, voliš li me?«
Miš ko' kavalir pravi
srdačno uze ruku da joj ljubi,
dugo su se cjelivali tajno,
al' mišica cipelicu izgubi.
»Nemaš nevolje«, miš tiho zbori,
»Najslađa si dušo, srce mi gori.«
Cipelu ću naći, al' to čekanje,
možemo i bez cipele na vjenčanje.
Spremio sam ambar pun zlatnog žita,
»Da l' ti mene voliš?« – miš mišicu pita.
Zbog ljubavi njihove, mišje, prave,
domaćine neke zaboljele su glave.
Ne pitajte zašto – kao da ne znate,
bolje žurite u mišje svate.
Uz dar ponesite komadić sira,
i otjerajte mačka da ih ne dira.

Ivana Mandić, III. d

OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

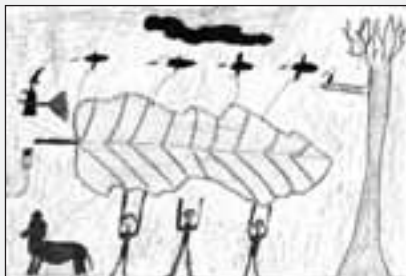
Vedran Horvacki, II. h

OŠ »Matko Vuković«, Subotica

MOJA SIMPATIJA

Moja simpatija ima lijepe oči i dugu kovrčavu kosu. Voli pričati. Ponekad se družimo, igramo se i razgovaramo. Svaki dan se vidimo. Ja se pravim da je ne vidim. A i ne idemo u isti razred.

Stefan Jakovčević, III. a, OŠ »M. Gubec«, D. Tavankut

Luka Nimčević, III. h

OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Tanja Gurinović, II. b

OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

Tina Vojnić Tunić, II. c

OŠ »Ivan Milutinović«, Subotica

Natalija Prčić, IV. c

OŠ »Matija Gubec«, Ljutovo

Andrej Jakšić, I. b

OŠ »Ivan Goran Kovačić«, Sonta

I JA IMAM ČUDVIŠTE U TORBI

Moje čudovište izgleda ovako: nema tijelo, a iz glave mu rastu noge i ruke. Ima crne velike oči. Upoznali smo se na početku školske godine. Kada sam otvorio pernicu, on se pojavio i uskočio u torbu. Tamo mi je napravio nered, pa sam ga morao izbaciti. Sada uvijek provjeravam svoju torbu da mi se slučajno ne vrati.

Marko Kujundžić, III.

OŠ »Sveti Sava«, Bikovo

I. Spoji crtom početak i kraj imena vrste glodavaca:

SVI	VERICA
DA	KOR
VJE	BRAZ
ČIN	ZAC
DIKO	BAR
ŠTA	ČILA

Pripremio: D. Runje

II. Ako se koristi osam dirki za oktavu na glasoviru, a petnaest za dvije oktave, koliko će se koristiti dirki za tri oktave?

III. Ako trebaš obilježiti 100 kuća sa sto brojeva, od kojih će prva kuća imati broj 1, a posljednja broj 100, koliko ti je za to potrebno devetica?

IV. Ako dvije kokoši snesu dva jajeta za dva dana, koliko će jaja snijeti šest kokoši za šest dana?

Vječna težnja ljudskog roda

Idealna težina

Piše: Dražen Prčić

Koliko imate kilograma? Brojka koja označava iznos vaše tjelesne težine u određenom odnosu prema tjelesnoj visini tvori tzv. BMI (Body Mass Index) indikatorsku oznaku kojom liječnici pri rutinskom pregledu karakteriziraju aktualnu težinu pacijenta. Prema tablici koja označava kriterijske podgrupe, prema ovom indeksu imamo nekoliko tjelesnih BMI vrijednosti prema kojima se može utvrditi i trenutačni uvid u potencijalno zdravstveno stanje. Ukoliko je disproporcija između visine i težine izrazito ekstremna, na primjer niska osoba ima pretjeranu težinu, dobit će se i znatno velika oznaka ovog indeksa i samim tim upozorenje da možda postoje ozbiljne naznake određenog tjelesnog oboljenja.

TABLICA IZRAČUNAVANJA BMI:

Muškarci: do 20.7 – prenizak
20.7 – 26.4 idealan
26.5 – 27.8 malo iznad normale
27.9 – 31.1 visok
31.2 – 45.4 previsok
preko 45.4 izrazito visok
Žene: do 19.1 prenizak
19.1 – 25.8 idealan
25.9 – 27.3 malo iznad normale
27.4 – 32.2 visok
32.3 – 44.8 previsok
preko 44.8 izrazito visok

IDEALNA TEŽINA: Rezultat, koji ste dobili prilikom liječničkog pregleda ili ste ga sami izračunali (putem postojećih usporednih tablica ili nekog računarskog programa), nedvojbeno vas može »oraspoložiti« ili »oneraspoložiti«. Ukoliko ste u idealnom ili malo iznad normale odjeljku ne biste trebali previše brinuti za vlastito zdravlje, naravno, samo prema ovom pokazatelju, kao što biste se trebali malo zamisliti ukoliko trenutno pripadate drugoj krajnosti pri »sekcijama«: visok, previsok, izrazito visok. Idealna težina, ukoliko ona uopće kao takva postoji, često ne mora biti posve usklađena s usporednim referencama visine i težine i već spomenuti BMI ne mora biti točan pokazatelj stanja vaše organske mase. Primjera radi postoje osobe

koje imaju znatno teži skelet ili mišićnu bazu, a njihov »kilogramski doprinos« znatno povisuje opću tjelesnu težinu, iako se ne radi o klasičnoj »debljini« izazvanoj nezdravim masnijim naslagama. Ukoliko

znatno dobro jede, a kroničnom nedostatku tjelesnih aktivnosti i rekreacije žitelja Bačke, Banata i Srijema. Jer svuda u navedenim područjima meso i mesnate predačvine dominiraju na jelovniku svake, pa

takve osobe nemaju adekvatnu tjelesnu visinu u čijoj razmjeri se nalazi njihova težina, prema ovom brzometnom testu mogao bi se dobiti neodgovarajući »tjelesni indeks«. Opet, moguće je da osobe koje imaju savršeni BMI, uslijed svoje mršavosti ili natprosječne visine, budu zavarane svojim idealnim rezultatom i ne posvete daljnju pažnju kontroliranju vlastitog zdravstvenog stanja.

PREKOMJERNA TEŽINA: Na ovim našim vojvodanskim prostorima u velikom postotku prosječnih odraslih osobe postoji određeni broj viška kilograma. Pogotovo u dugim ravničarskim zimama koje obiluju brojnim svetkovinama, na kojima se obve-

i siromašnije kuće, a sagorena energija iz brojnih šunki, slanina, kobasica, čvaraka i svih ostalih »delicija« bogatih prirodnim masnoćama ubrzo se očituje u zaustavljanju vage na »jačim« i većim brojkama.

Ali, kako živimo u vremenima dominacije stresa i raznovrsnih neuro-oboljenja, pun stomak predstavlja najbolji »antidepresiv«, osim ukoliko se u depresiju ne padne zbog prekomjerne težine. U svakom slučaju testirajte osobni BMI i kada dobijete trenutačni indeks, ukoliko smatrate da on odgovara istini vašeg zdravstvenog stanja, najbolje je da potražite savjet liječnika i konzultirate se u svezi preuzimanja određenih mjera. ■

U susret predstojećem danu žena

Govor cvijeća

Piše: Dražen Prčić

Prema ustaljenom običaju svakog 8. ožujka milijuni pripadnika muškog roda pokušavaju prigodnom pažnjom »izvaditi cjelogodišnje fleke« kod voljenih i dragih ženskih osoba. U najvećem postotku simboličnog iskazivanja emotivne naklonosti, pored raznovrsnih maštovitih i manje maštovitih darova, poglavito dominira cvijeće. Svježe ubrano, zasađeno u saksiji ili čak, u znatno rjeđim slučajevima, i vještačko...

DARIVANJE CVIJEĆEM: Pokraj već spomenutog praznika žena, cvijeće se prigodno daruje u brojnim svečanim prigodama kao što su, primjerice, čestitanja značajnih događaja poput: vjenčanja, rođenja djeteta, krštenja, rođendana i sličnih svetkovina. No, ipak najčešći povod darivanja je emotivne prirode i iskazuje se u nastojanju pojačavanja sentimentalne sveze između muškaraca i žena. Ali, da taj lijepi i mirisni atribut ne bi izazvao kontradiktorni efekt kod voljene ili drage osobe, iznimno je važno znati mjeru u određenoj situaciji.

U prvom redu važno je voditi računa o broju cvjetova koji se namjeravaju darivati. Romantično je izabrati jedan cvijet, najčešće je to ruža koja svojom ljepotom i bodljama idealno simbolizira ljubav, ali je posve neprikladno kada se »spari« tri ili, čak i pet ovih lijepih biljki u određeni buket. Znakovitost pažnje dobiva na vrijednosti, ponajviše oličenih u potrošenoj sumi novca, tek od sedam ili pak jedanaest komada, što se već smatra iznimnim znakom posebne pažnje. Primjećujete i naravno dobro znate, kako se nikako ne poklanja paran broj niti jedne vrste cvijeća, jer se, kako je to učestalo u narodnoj predaji, »upareno cvijeće« nosi isključivo na groblje. Također je važno voditi računa i o boji cvijeća koje se daruje, jer crvena boja simbolizira ljubav, dok pak žuta iskazuje određeni vid ljubomore. Ukoliko se želi izbjeći određena direktna konotacija i emotivne namjere, onda je najbolje pribjeći mješovitim buketima u kojima dominiraju »neutralne« boje poput roze, oranž ili plave. Ako ste u konkretnoj nedoumici, najbolje je potražiti savjet iskusnije osobe ili se konzultirati u cvijećari.

PRIMOPREDAJA: Prema bontonu cvijeće se uvijek treba predati barem djelomično raspakirano, a ne skriveno šarenim, ukrasnim celofanom ili papirom. Također, ovisno o situaciji i mjestu predaje, mora se povesti računa o veličini izabranog cvjetnog aranžmana. Na primjer ukoliko se s voljenom osobom nalazite negdje vani (izlazak na večeru, kino, teatar) računajte da bi ogroman buket mogao predstavljati neželjeni teret i balast u određenim situacijama. U takvim prigodama najefektnije je darivati jedan cvijet ili pak manji buket. Posve druga stvar je kada se šalju, obično, veći cvjetni aranžmani u određenim prigodama trenutačne spriječenosti dolaska ili, pak, blage stidljivosti izravnog pojavljivanja pred osobom prema kojoj se gaje određene simpatije ili emocije. U takvi slučajevima veličina buketa ili cvjetnog

ba slabijih financijskih mogućnosti, popularan je trend ostavljanja cvjetnog znaka na prigodnim mjestima poput školske ili studentske klupe, na prozoru ili vratima stana, na vjetrobranskom staklu automobila i sl.

OPREZ S CVIJEĆEM: Govor cvijeća, pokraj svoje pozitivne intonacije, ponekad može imati i negativnu posljedicu za razvoj određenih emotivnih relacija. Pogotovo, ako se propusti neki o gore navedenih detalja (boja, količina), ali je ipak najgore ukoliko se dogodi da darujete uvenulo cvijeće. Taj problem se često zna pojaviti tijekom toplije vremenske sezone u kojoj najviše strada sječeno cvijeće. U najnovije vrijeme pak, među ženskim rodovima, sve je više ekološki osviještenih pripadnica nježnijeg spola, koje zagovaraju darivanje isključivo zasađenim biljkama u saksiji. Darivanje mnoštva skupocjenih ruža u ve-

aranžmana može često puta biti odlučujuća za željeni povratni efekt. Vrlo je važno i kako ne zaboraviti da se uz poslano cvijeće obvezno šalje i adekvatna poruka ili pisamce u kojemu se decidirano naznačuje pošiljatelj. Prije svega zbog bontona i osnovne komunikacijske kulture, ali i da bi se izbjegli mogući nesporazumi, kao i prihvatanje »tudaž zasluga«. Kod mladih oso-

likom buketu, kod istih bi izazvalo posve suprotan efekt.

Prije nego što se odlučite za »govor cvijećem«, provjerite, uz pomoć ljudi iz njegovog okruženja, kako osoba kojoj je upućen »reagira« i »razumije« isti. Dobra informacija mogla bi vam u mnogome olakšati izbor, polučiti uspjeh, ali i uštedjeti novac...

Oslić na crikvenički način

Specijalitet kvarnerske kuhinje

Sastojci:

(za dvije osobe)

800 g oslića
0,6 l maslinova ulja
0,4 kg luka
0,4 kg svježe rajčice
riblji temeljac
bijelo vino

za nadjev:

pršut
dagnje
škamp
masline
sol
papar

Opis:

Ribu odvojimo od kostiju, nožem istanjimo meso, posolimo. Od pršuta, dagnja, škampa, maslina, soli, papra i ostatka oslića pripremimo nadjev.

Riblji file napunimo na - djevom, zarolamo i posložimo u pleh za pečenje. Ribu pospemo nasjeckanom rajčicom i ovčjim sirom. Zapečemo u pećnici na temperaturi od 180°C i povremeno podlijevamo vinom i ribljim temeljcem. Poslužimo toplo. Kao prilog serviramo kuhani krumpir ili palentu krumpiricu

Salata od pečenih paprika i sira

Specijalitet kvarnerske kuhinje

Sastojci:

25 dg sira Bilogorac
4 svježe ispečene paprike
1 rajčica
peršin
1 režanj češnjaka
peršin
maslinovo ulje
sol
bijeli papar

Opis:

Ispečene paprike, rajčicu i sir isjeckati na sitne komadiće. Nasjeckani češnjak i peršin pomiješati sa sirom i paprikom i preliti maslinovim uljem. Prije posluživanja dobro ohladiti.

V I J E S T I

Tenis

Finala za Ljubičića i Ančića

Treći tjedan za redom najbolji hrvatski tenisač *Ivan Ljubičić* Inašao se u finalu ATP turnira, ovog puta u Dubaiju (1.000.000 \$), ali je, kao i u Rotterdamu prošlog tjedna, Švicarac Federer bio bolji. U neizvjesnoj borbi slavio je najbolji igrač svijeta (6:1, 6:7, 6:3) osvojivši svoj treći turnir ove sezone i, što je najinteresantnije, u sva tri finala slavio je upravo protiv »Ljube«. Na turniru u američkom Scotsdaleu, Mario Ančić nije uspio osvojiti svoj prvi ATP naslov, svladao ga je i osvojio, poslije 128. pokušaja, 33-godišnji australski tenisač Wayne Arthurs (7:5, 6:3).

Skijanje

Janica pobjednica kombinacije

Neizvjesna borba za naslov ukupne pobjednice Svjetskog kupa između *Janice Kostelić* i *Anje Parson* se nastavlja. Pobjedom u kombinaciji (spust plus slalom) voženoj u San Siciariu prošlog tjedna, Janica je smanjila razliku na 63 boda za ostatka za vodećom Šveđankom.

Goodyear liga

23. kolo, 26. veljače

Zadar – Zagreb 83:82
Široki – Šibenka 97:82
Olimpija – Slovan 88:87
Reflex – Bosna 79:67
C. zvezda – Hemofarm 77:73
Laško – Domžale 66:56
Budućnost – Partizan 66:80
Cibona – Split odgođeno

Tablica: Olimpija 40, Zadar 39, Hemofarm 39, Partizan 39, C. Zvezda 38, Reflex 38, Laško 37, Cibona 36 (-1), Bosna 36, Slovan 34, Budućnost 32, Zagreb 30, Šibenka 30, Široki 29, Split 26 (-1), Domžale 26

Rukomet

Partizan – Zagreb

U nedjelju 6. ožujka s početkom u 19 sati u beogradskoj dvorani »Pionir« igrat će se prvi susret četvrtfinala Kupa kupova u kojem će se sastati Partizan i Zagreb. Poslije nekoliko reprezentativnih duela, na redu je klupski duel i nova prilika da se provjere snage igrača koji nastupaju u domaćim šampionatima.

Nogomet

Remi Hajduka i poraz Dinama

Dvije objektivno najjače hrvatske nogometne momčadi Osvojile su svega jedan bod u prvom kolu proljetnog nastavka HNL. Vodeći Hajduk je uspio osvojiti bod na vrućem terenu u Osijeku (2:2), dok je Dinamo na svom Maksimiru poražen od gradskog rivala Zagreba (1:2). S obzirom da je i Rijeka odigrala na svom terenu neodlučeno protiv Pule 1856, stanje na tablici je ostalo nepromijenjeno osim što se razlika između prvoplasiranog Hajduka i sedmoplasiranog Dinama povisila na devet bodova.

HNL

19. kolo, 26. veljače

Osijek – Hajduk 2:2
Dinamo – Zagreb 1:2
Varteks – Inter 0:1
Zadar – Međimurje 2:1
Slaven B. – Kamen I. 4:1
Rijeka – Pula 1856 1:1

Tablica: Hajduk 36, Rijeka 34, Inter 33, Varteks 31, Slaven B. 31, Osijek 29, Dinamo 27, Zagreb 27, Kamen I. 26, Pula 1856 19, Zadar 16, Međimurje 9

Predrag Sesar, igrač, sudac i trener hokeja na travi

Impresivna igračka karijera

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Hokej na travi, iako kod nas spada u tzv. »male« sportove, izuzetno je popularan u mnogim zemljama sportskog globusa, posebice na zapadu Europe i na azijskom kontinentu. Ova lijepa igra, koja svoje korijene vuče još prije tisuću i više godina, imala je na prostorima bivše zajedničke države svoje najjače uporište upravo u Subotici, na vojvođanskom sjeveru. U vrijeme uvjerljive dominacije subotičkog hokeja na travi, oličnog u višestrukom šampionu »Zorka Slavici«, jedan od njenih najboljih igrača na našim prostorima je bio *Predrag Sesar*, višestruki reprezentativac Jugoslavije. Iako još uvijek formalno registriran, ovaj veliki hokejaš sve više je aktivniji u pasivnijoj ulozi suca i trenera.

► **Koliko godina ste aktivno u hokeju na travi?**

Hokej na travi sam počeo igrati još davne 1975. godine, što znači da sam već puna tri desetljeća u ovom lijepom sportu kojemu sam posvetio cijeli svoj život. Od najmlađih sekcija pa sve do reprezentativne seniorske vrste odigrao sam 28 natjecateljskih sezona u svom prvom i jedinom klubu za koji sam nastupao u našoj zemlji. Za najbolju selekciju one stare i današnje države odigrao sam 110 susreta, a 1986. godine bio sam proglašen za najboljeg subotičkog sportaša.

► **Na kojoj ste poziciji u momčadi igrali i koliko ste golova postigli tijekom duge, bogate karijere?**

Igrao sam na poziciji halfa i desnog krila, a što se tiče točnog broja golova koje sam postigao tijekom duge karijere mislim da se brojka »vrti« oko 700 postignutih zgoditaka. Od toga je bilo 300 golova »vani« na travi, dok je ostalih 400 postignuto u dvorani na parketu.

► **Vaši golovi su znatno pomogli osvajanju brojnih šampionskih titula Vaše momčadi. Koliko ste naslova osvojili?**

»Zorka« je za vrijeme svoje apsolutne dominacije u hokeju na travi osvojila 16 titula prvaka države i 15 puta je bila najbolja u nacionalnom kupu. Glede internacionalnih natjecanja bili smo dva puta treći u Europi i nekoliko puta četvrti.

► **Hokej na travi, kako je njegov naziv, tijekom sezone na otvorenom se igra na pravoj i umjetnoj podlozi, dok se za vrijeme zimskog perioda natjecanja održavaju u dvoranama na parketu. Kakva je razlika u igri na ove dvije posve različite podloge?**

Prije svega igra na parketu je mnogo brža i dinamičnija, s obzirom kako nema auta (postoje mantinele od kojih se loptica odbija nazad u igru), te ovdje u samoj igri učestvuje samo pet igrača plus golman, što otvara mnogo više prostora za igru.. Upravo zbog ovih bitno drugačijih činitelja »zimski hokej« ima mnogo više golova.

► **Iako je kod nas ovaj sport posve nepoznat široj javnosti, diljem sveta je ova igra palicama i lopticom iznimno popularna. Gdje ste sve igrali hokej braneći klupske i nacionalne boje?**

Jedan od razloga što sam se opredijelio za hokej na travi, iako sam nekoliko godina paralelno uspješno igrao i nogomet (u NK »Bačka« iz Subotice), koji je bio i ostao moja velika sportska ljubav, bila su upravo sportska putovanja i mogućnost da sa svojom palicom proputujem dobar dio svijeta. Za protekla tri decenija bili smo i igrali u mnogim europskim zemljama, dijelu Afrike i Azije. Ali ipak nastup u Indiji, na »Lehar« kupu pred 30.000 gledatelja spada u nezaboravne momente kojih ću se uvijek rado prisjećati.

Finale play offa

Predrag Sesar je sudio susrete ovogodišnjeg finala play offa u kojemu su se sastale dvije najbolje momčadi u zemlji – subotička »Elektrovojvodina« i beogradski »Sveti Đorđe«. Poslije prva dva susreta rezultat je 1:1 u pobjedama, a treća odlučujuća utakmica igra se u nedjelju 6. ožujka u Subotici.

► **Iako ste još uvijek registrirani igrač, sve više ste aktivniji uz liniju kao sudac i trener.**

Još uvijek sam registriran za momčad »Sveti Đorđe« iz Beograda, ali nisam igrao za njih jer sam tijekom ove sezone sudio prvoligaške susrete. Od strane stručnog kadra proglašen sam za najboljeg suca u ovoj sezoni, a u slobodno vrijeme radim s mlađim kategorijama budućih hokejaša.

► **Kakva je budućnost ovog sporta na našim prostorima i koliko je interesiranje djece?**

Interesiranje je veliko, ali je, kao i kod brojnih drugih sportova, najveći problem u financijskoj neimaštini i nedovoljnoj količini sredstava. Sport kao sport i nije toliko skup, najskuplja je palica koja košta oko 100 eura, ali i to je danas veliki novac. Nedavno sam pronašao nekoliko svojih starijih palica i podijelio ih mladim igračima koji ih nisu imali. ■

Jasmina Vojnić Tunić, kuglašica »Pionira« iz Subotice

Najvažnija je dobra koncentracija

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Kada se spomene kuglanje, onda se prema uobičajenoj predrasudi misli o sportu koji je nastao iz čiste muške zabave. Ali da su i djevojke sposobne obarati čunjeve, pa često i bolje od muških, dokaz su kuglašice subotičkog »Pionira«, višestruke šampionke države sa zavidnim rezultatima. Jedna od njih je i *Jasmina Vojnić Tunić* (1984.) iz Starog Žednika, po godinama još uvijek juniorka, ali po svojim odličnim rezultatima ravnopravna članica prve postave ovog trofejnog sportskog kolektiva.

► **Kada ste se i kako odlučili za pomalo neobičan sport kakav je kuglanje?**

Za kuglanje sam se odlučila prije pet godina, kada sam pohađala prvi razred srednje škole, uz blagi utjecaj moje ujne *Josipe Kujundžić* koja je trenirala ova sport. Otišla sam na jedan njezin trening, više iz radoznalosti, dopalo mi se i ostala sam u kuglanju.

► **Danas je kuglanje postalo nezaobilazni dio vašeg života i redovito trenirate nekoliko puta na tjedan. Koliko je potrebno treninga za uspješno bavljenje kuglaškim sportom?**

Kako bi se ostvarili kvalitetniji rezultati, potrebno je konstantno trenirati. Mi treniramo tri puta na tjedan po sat i pol vremena.

► **Vrlo brzo ste ostvarili i zapažene rezultate. Što biste izdvojili kao dosadašnje najveće uspjehe?**

Kao svoj prvi uspjeh bih izdvojila ulazak u prvu ekipu »Pionira« i to već poslije samo dvije godine od početka aktivnijeg treniranja. Iako sam još uvijek po godinama juniorka (u kuglanju je juniorski status do 23 godine), natječem se u seniorskoj konkurenciji i dosad sam ostvarila treće mjesto na vojvođanskom prvenstvu, dok sam u natjecanju parova osvajala druga i treća mjesta.

► **Ipak najveći uspjeh je jamačno ekipni naslov prvaka države.**

S ekipom »Pionira« sam unazad dvije godine (2003., 2004.) osvajala ekipni naslov seniorskih prvakinja države, što je zasigurno najveći dosadašnji domet u mojoj kratkoj karijeri. Zahvaljujući ovim titulama 2003. godine smo sudjelovali na Svjet-

skom kupu u Češkoj i osvojili respektabilno peto mjesto, dok smo prošle godine izborili plasman za ovo natjecanje u Njemačkoj, gdje nažalost nismo ostvarili zapaženiji rezultat.

► **Obzirom da je kuglanje poprilično nepoznato široj sportskoj javnosti, kako biste u najkraćem predstavili i pojasnili najvažnije segmente ove igre?**

Ekipa broji šest igračica, uz dvije rezerve, jedan susret traje oko tri sata i igra se na četiri staze. U toku meča svaka igračica

menom, obzirom da kugla teži 3 kg, ali bez koncentracije ne predstavlja neku posebnu prednost.

► **Kako se, pored klasičnog kuglačkog treninga, pripremate za tjelesne napore koje iziskuje višekratno izbacivanje kugle koja i nije baš laka?**

Prije početka ligaškog natjecanja, za vrijeme ljetne pauze, obično imamo dva tjedna treninga aerobika i rada u teretani. Tijekom sezone, ovisno o individualnim afinitetima, nastojimo održati kondiciju dodatnim

Jasmina Vojnić Tunić stoji treća slijeva

ima ukupno 120 hitaca, od čega se baca 60 kugli u puno, a 60 u tzv. »čišćenje«. Prema pravilu od prije dvije godine baca se po 30 hitaca na sve četiri staze.

► **Koji je vaš osobni rekord, a koliko »rušite« u prosjeku na jednom ligaškom susretu?**

Moj najbolji rezultat je 595 oborenih čunjeva koje sam »bacila« prije dvije godine u Kanjiži kada smo igrale u play offu. Što se tiče prosjeka po ligaškoj utakmici on se kreće oko 520-540 čunjeva.

► **Što je, pokraj upornog treninga, najvažnije za uspjeh?**

U ovom sportu za najbolje rezultate potrebna je, prije svega, iznimna koncentracija koja često puta odlučuje u odsudnim trenucima svakog susreta. Snaga se stiče vre-

tjelesnim treningom. Ja tako idem dva puta tjedno na aerobik što u potpunosti, uz kontinuirani kuglaški trening tijekom sedmice, zadovoljava kvalitetnu pripremu za naporne kuglačke mečeve.

► **Kako je vama kao mladoj igračici igrati uz velike i renomiranije igračice?**

Nedavno smo u Kupu šampiona igrali protiv slovenske ekipe »Brest« za koju igra naša bivša igračica *Brankica Pavlović*, koja je stvarno velika kuglašica i kako sam igrala u stazi pored nje, iz početka sam imala i malu tremu. Ali kada sam počela igrati i kada mi je skočio adrenalin, onda više nije bilo problema. Igrati uz velike igračice za mlađe je ogroman poticaj i nadam se da ću ih, u budućnosti, i sama dostići. ■

Rapallski ugovor ugasio »Narodni list«

1. ožujka 1862. godine izašao je prvi broj lista »Il nazionale«, list hrvatskih preporoditelja u Dalmaciji. Pojavom, tekstovima i borbom za afirmaciju hrvatskoga jezika pobudio je i međunarodnu javnost. Glasilo je izlazilo na talijanskom jeziku, a imalo je i Prilog k Narodnom listu na hrvatskom jeziku. Od 1869. godine tiskaju se usporedo »Narodni list« i »Il Nazionale«, a od 1876. godine »Narodni list« izlazi samo na hrvatskom jeziku. Na stranicama »Narodnog lista« vodeći hrvatski i dalmatinski intelektualci provodili su program Narodne stranke, zalagali se za udruženje Dalmacije s Hrvatskom, kao i za uvođenje hrvatskog jezika u javni život. Prvi urednik »Narodnog lista« bio je ugledni humanist, povjesničar i znanstvenik *Natko Nodilo*. Uz njega tadašnji napredni intelektualci koji su pisali u »Narodnom listu« bili su: *Mihovil Pavlinović*, *Miho Klaić*, *S. M. Ljubiša*, *Kosta Vojnović*, *Ivan Danilo* i drugi. Nakon Nodilova odlaska iz uredništva, »Narodni list« uređuje *Lovro Matić*, potom i niz uglednika toga doba, od kojih je najznačajnije spomenuti *Jurja Biankinija* koji list u potpunosti uređuje na hrvatskom jeziku. Godine 1920. dolazi do nasilnog ugasnuća »Narodnog lista«, zbog poznatog Rapallskog ugovora i skorašnje vlasti talijanskih fašista u Zadru.

1. ožujka 1810. godine rođen je *Frederic Francois Chopin*, poljski pijanist i skladatelj. Majka mu je Poljakinja, a otac Francuz koji je u dobu *Napoleonove* dominacije Europom dobio posao današnjoj Poljskoj. Da je čudo od djeteta, a zapravo već zreli pijanist i kompozitor, Chopin je dokazao u osmoj godini. Sa sedamnaest se sav posvetio glazbi. Što iz emotivnih što iz političkih razloga, napustio je 1830. godine Varšavu i od tada živi u emigraciji. Premda je bio u zategnutim odnosima sa Lisztom, ovaj je izvodio njegove skladbe i napisao je prvu biografiju o Chopinu. Najznačajnija djela su Varijacije na *Mozartovu* temu, Krakovjak te mnoge poloneze, sonate, etide i mazurke u koje je ugradio mnoge elemente poljskoga folklora. Umro je 17. listopada 1849. godine. Pokopan je u Parizu, a po vlastitoj želji izvađeno mu je srce te je u urni preneseno u Poljsku.

1. ožujka 1954. godine izvele su SAD na otoku Bikiniju u Tihome oceanu pokusnu eksploziju vodikove bombe – bombe koja je tisuću puta snažnija od bombi bačenih na Hirošimu i Nagasaki. Dim te gljive bio je visok 40, a plameni stup 7 kilometara. Otac vodikove bombe je *Edward Teller*.

2. ožujka obilježava se Dan rudara.

2. ožujka 1895. godine rođen je u Ljubaljanu *Alois Tavčar*, hrvatski znanstvenik slovenskoga podrijetla. Bavio se genetikom biljaka. Praški je stu-

dent i doktorant, a 1920. godine imenovan je upraviteljem Zavoda za oplemenjivanje bilja i genetiku na Gospodarsko-šumarskom fakultetu zagrebačkog Sveučilišta. Suradivao je s najvažnijim svjetskim genetičarima, a osobito ga je zanimalo oplemenjivanje kukuruza. Bio je plodan pisac znanstvenih i stručnih radova te udžbenika. Nagrađen je za svoj rad mnogim nagradama, a bio je član mnogih akademija znanosti. Umro je na svoj rođendan u Zagrebu 1979. godine.

3. ožujka obilježava se Svjetski ekumenski dan molitve.

3. ožujka 1520. godine rođen je *Matija Vlačić Ilirik*, hrvatski protestantski teolog. Umro je 11. ožujka 1575. godine. Predavao je hebrejski i grčki jezik u Wittenbergu, središtu protestantizma, i bio je blizak *Lutherov* suradnik. Utemeljitelj je teorije interpretacije u duhovnim znanostima, a najvažnija djela su *Clavis Scripturae sacrae* (Ključ Svetoga pisma), izdano u Baselu 1567. godine te rasprave oko konstituiranja prve abecede i pravopisa hrvatskoga jezika.

3. ožujka 1909. godine počeo je Veleizdajnički proces protiv 53 Srbina iz Hrvatske. Optuženi su bili, gotovo svi, članovi Srpske samostalne stranke, a krivilo ih se za širenje velikosrpske ideje po Bosni i Hercegovini, Dalmaciji i Hrvatskoj te urotničko djelovanje i stvaranje uvjeta za revoluciju kojim bi se, uz pomoć vojske *Karađorđevića* i *Petrovića*, južnoslavenske zemlje priključili Kraljevini Srbiji i Kraljevini Crnoj Gori.

3. ožujka 1798. godine rođen je u Čakovcu *Fortunat Pintarić*, franjevac, pedagog, latinist, orguljaš i skladatelj. Pučku je školu završio u Čakovcu. Učio je i službovao u Zagrebu, Varaždinu i Virovitici, a zadnja mu je služba bila u Koprivnici. Tamo je kao

gvardijan samostana umro noću s 24. na 25. veljače 1867. godine. Skladao je mnoge crkvene pjesme, desetak orguljaških kompozicija, dvadesetak misa, a mnoge su njegove skladbe još uvijek u rukopisu.

3. ožujka 1853. godine stupio je na snagu dan ranije donesen Petent o zemljišnom rasterećenju čime su zacementirani kapitalistički odnosi u Austrijskoj Carevini. Ukinute su sve feudalne (društvene, socijalne i financijske) odrednice koje su vezivale posjednike zemlje, dakle feudalce, sa onima koji istu zemlju obrađuju, dakle, kmetove. Država je jamčila suvremene posjedničke odnose te poštenu naknadu feudalcima za oduzetu im zemlju. Bivši su kmetovi otplaćivali u godišnjim anuitetima zemlju, koja je postala njihovim vlasništvom. Ukinuta je crkvena desetina i kršćani su plaćali lukno. Međutim, natezanja oko svakoga jutra zemlje te nepoznavanje vrijednosti novca te raspad seljačkih kućnih zadruga, osiromašili su hrvatske seljake. Mnogi su ostali bez imovine, selili se u gradove gdje su postali najamnici u manufakturama i tvornicama.

3. ožujka 1861. godine ukinut feudalizam u Rusiji.

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

MAĐARSKA, IZUMITELJ, RUKAVICE, KRAMAR, H, ON, ALOVI, FOA, IPON, I, METOD, LANTERNA, IBERT, IM, PERU, AKO, O, IRIS, RASPORAK, VASILJE JORDAN, IL, JONATAN, MLAK, ÆELAVAC, KASA, TE, NO, ARKA, NAKLON, M, POĀASTITI, AMO, ITAKA, OER, GAK, Z, NATA, ANISTON, AO, OKATAC, SKANDALI, STRATOSTAT, ERIK.

PETAK 4. 3. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: New York
 11.05 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 11.20 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Karen Sisco, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Znanstvena petica
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Dora 2005. – 2. polufinalna večer
 21.30 – Grof Monte Cristo, američko-britanski-irski film
 23.40 – Dnevnik
 23.50 – Bioproгноza
 23.55 – Sud i kazna 6., mini-serija
 01.35 – Zlikavci, zabavni program
 01.45 – U uredu 1., humoristična serija
 02.15 – Rodbina, humoristična serija
 02.35 – Karen Sisco, serija
 03.20 – Alias 2., serija
 04.05 – Snaga valova, serija
 04.55 – Znanstvena petica
 05.35 – Maja, talk-show
 06.10 – Sedam žena, serija

HRT 2

08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Reprizni program
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 12.45 – Res publica: Među nama
 13.30 – Rodbina

13.55 – NULTI SAT
 14.35 – Kinoteka: Kako ubiti svoju ženu, američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Savršeni svijet
 19.15 – Iz jezične riznice
 19.30 – Glazbena TV
 20.00 – Snaga valova, serija
 20.50 – Alias 2., serija
 21.35 – Vijesti na Drugom
 21.45 – Vijesti iz kulture
 21.50 – Promet danas
 21.55 – Zlikavci, zabavni program
 22.10 – Tenis Davis Cup: SAD – Hrvatska, uključanje u prijenos
 06.55 Vrijeme danas

07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.50 Uljez, serija
 10.40 Izlog strasti, serija
 11.10 Ljubav bez grijeha, serija
 12.00 Zatočenica, serija
 13.05 Po ure torture, zabavna emisija
 13.45 Laku noć Hrvatska, crtana serija
 13.55 O (Othello), igrani film
 15.45 Zatočenica, serija
 16.45 Ljubav bez grijeha, serija
 17.35 Vijesti
 17.40 Izlog strasti, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Laku noć Hrvatska, crtana serija
 19.55 Vrijeme
 20.00 Mr. Bean, crtana serija
 20.30 Drugo lice – Petar Vlahov show
 21.30 Riba zvana Vanda, igrani film
 23.25 Zakon u New Yorku, serija
 00.15 V. I. P., serija
 01.05 Vrijeme sutra

06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.00 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Priznajem, prevario sam te!, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Krajnja granica, igrani film, akcijski
 21.45 Lopovi, ubojice i dvije nabijene puške, igrani film, kriminalistička komedija
 23.35 Vijesti, informativna emisija
 23.45 Okus Minnesote, igrani film, romantična komedija

01.25 Moji dragi Amerikanci, igrani film, komedija (R)
 03.05 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija (R)

SUBOTA

HRT 1

07.05 – TV kalendar
 07.15 – Vijesti
 07.20 – Pepeljuga, američko-australski animirani film
 08.10 – Tajna djevojke Mulan, američki animirani film
 09.00 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvoni?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke – kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.20 – Sedam žena, serija
 13.10 – Grof Monte Cristo, američko-britansko-irski film

15.15 – Vijesti
 15.20 – Hrvatska kulturna baština
 15.50 – Reporteri
 16.50 – Vijesti
 17.00 – Promet danas
 17.05 – Inspektor Rex 6., serija
 17.50 – Divlja Australoazija, dokumentarna serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Dora 2005. – finale, prijenos
 21.40 – Dnevnik
 21.55 – Heat, američki film
 00.45 – Supernova, američki film
 02.15 – Priča o O, francusko-njemački film
 04.00 – Newyorški plavci 10., serija
 04.45 – Bez oduševljenja, molim 2. – humoristična serija
 05.15 – Inspektor Rex 6., serija
 06.00 – Simpsoni 12., humoristična serija
 06.25 – Crno-bijelo u boji
 06.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 07.05 – Sedam žena, serija

5. 3. 2005.

HRT 2

- 08.00 – TV vodič + turistička središta Hrvatske
 08.20 – Villa Maria, serija
 10.30 – Kućni ljubimci
 11.00 – Njezin alibi, američki film
 12.30 – Glas domovine
 13.00 – Duhovni izazovi
 13.15 – Prizma – multinacionalni magazin
 14.20 – Krugovi – sigurnost u cestovnom prometu
 14.40 – Crno-bijelo u boji
 15.10 – Filmska klasika – filmovi Billyja Wildera: Neki to vole vruće, američki film
 17.10 – HNL: Hajduk – Varteks, prijenos
 19.15 – Bez oduševljenja, molim 2. – humoristična serija
 19.45 – Simpsoni 12., humoristična serija
 20.15 – Newyorški plavci 10., serija
 21.00 – Zakon i red: Odjel za žrtve 4., serija (12)
 21.45 – Vijesti na Drugom
 21.55 – Vijesti iz kulture
 22.00 – Hrvatska nogometna liga
 23.00 – Promet danas
 23.05 – Monk, serija
 23.50 – Obavještajci 2., serija
 00.40 – Sport danas
 00.50 – Ray Charles et Son Trio
 02.00 – Reporter
 03.00 – Divlja Australoazija, dokumentarna serija
 03.50 – Melbourne: Formula 1 za Veliku nagradu Australije, prijenos
 13.00 Inside GP
 16.55 Vaterpolo – Liga prvaka: Mladost – Prorecco
 00.00 Tenis Davis Cup: SAD – Hrvatska, prijenos (parovi)
 03.20 Melbourne: Kvalifikacijski trening F1 za Veliku nagradu Australije, snimka

- 07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.30 Dinotopia, serija
 10.20 Smallville, serija
 11.10 Djevojke s Beverly Hillsa, serija
 11.40 Futurama, crtana serija
 12.05 Mr. Bean, crtana serija

- 12.35 Automotiv, auto-moto magazin
 13.05 Ski magazin
 13.35 Goodyear liga – sažeci
 14.05 VH 1 Put do slave: Motley Crue
 14.55 Riba zvana Vanda, igrani film
 16.50 Vijesti
 16.55 Košarka Goodyear liga: Bosna-Zadar, prijenos
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Da pukneš od smijeha, zabavna emisija
 20.00 Hrvatski Idol – The best of
 21.00 Pakleni udar, igrani film
 22.40 Mentor, serija
 23.30 Firefly, serija
 00.20 Put do slave: Brandy
 01.10 Vrijeme sutra

- 07.10 Beyblade, crtana serija (4 epizode)
 08.35 Moja cura je zvijezda, humoristična serija
 09.00 Rock Me Baby, humoristična serija
 09.20 Lud za tobom, humoristična serija
 09.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 12.00 Rat okruga Johnson, western mini serija, prvi dio
 13.35 Od Zemlje do Mjeseca, dramska serija
 14.40 Cijena savjesti, dramska serija
 15.30 Pravi poziv, akcijsko-fantastična serija
 16.15 Krajnja granica, igrani film, akcijski (R)
 17.50 Zvijezde Ekstra: Cameron Diaz i Drew Barrymore – ljubavni lanac, zabavna emisija
 18.45 Vijesti, informativna emisija

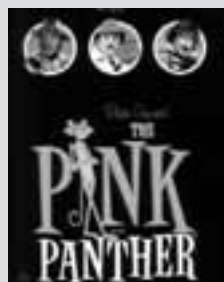

- 19.10 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Crna munja, igrani film, akcijski
 21.45 Boks, prijenos uzivo
 01.05 Playboy: Put Strasti za Malibu, igrani film, erotski
 02.35 Lopovi, ubojice i dvije nabijene puške, igrani film, kriminalistička komedija (R)

NEDJELJA 6. 3. 2005.

HRT 1

- 08.00 – TV kalendar
 08.10 – Vijesti
 08.15 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.40 – Vikendica
 09.30 – Aladdin, crtana serija
 09.50 – Timon i Pumbaa, crtana serija
 10.15 – Promet danas
 10.20 – Ciklus Columbo: Negative Reaction, američki TV film
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.25 – Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.30 – Plodovi zemlje
 13.20 – Rijeka: More
 14.00 – Nedjeljom u dva
 15.05 – Vijesti
 15.15 – Promet danas
 15.20 – Domovnica: Dubrovnik
 16.05 – Ribolov, američki film
 17.40 – Kad zvoni?, serija za mlade
 18.15 – Piramida, zabavni program
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.05 – Duga mračna noć, dramska serija
 22.00 – Dnevnik
 22.10 – Vijesti iz kulture
 22.20 – Evergreen: Pink Panther ponovno napada, američki film

- 00.00 – Nedjeljom u dva
 01.00 – Mini-serija
 03.00 – Simpsoni 12., humoristična serija
 03.25 – Ribolov, američki film

HRT 2

- 05.00 – Rijeka: More
 05.30 – Domovnica: Dubrovnik
 08.10 – Najbolji, dokumentarna serija
 08.40 – Radoznali vrtlari 2., dokumentarna serija

- 09.10 – Villa Maria, serija
 10.40 – Biblija
 10.50 – Portret crkve i mjesta
 11.00 – Semeljci: Sveta misa, prijenos
 12.00 – National Geographic: Sove – nečujni lovci
 12.55 – Mir i dobro
 13.25 – Opera Box
 13.55 – Melbourne: Formula 1 za Veliku nagradu Australije, snimka
 15.55 – Zvezdani ratovi: Nova nada, američki film
 17.55 – Nogomet: Magazin Lige prvaka

- 18.25 – Simpsoni 12., humoristična serija
 18.50 – Vijesti iz kulture
 18.55 – Rukometni Kup Kupova: Partizan – Zagreb, prijenos
 20.30 – Pet plus – sportski program
 21.20 – Vijesti na Drugom
 21.30 – Pet plus – sportski program
 23.00 – Tenis Davis Cup: SAD – Hrvatska, prijenos
 03.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 03.45 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija

- 07.00 NOVA KIDS TV
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.10 Dinotopia, serija
 10.00 Buffy – ubojica vampira, serija
 10.50 Angel, serija
 11.40 Hrvatski Idol – The best of
 12.35 Mentor, serija
 13.25 Automotiv, auto-moto magazin
 13.55 Tajne veze, dokumentarna serija
 14.25 Sretni dani s golim kuharom, kulinarski show

NEDJELJA

14.55 Pet minuta slave, zabavna emisija
 15.45 Sve je relativno, serija
 16.15 U sedmom nebu, serija
 17.05 Vijesti
 17.10 Najljepša vremena, igrani film
 19.00 24 sata
 19.30 Vrijeme
 19.35 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Zona smrti, serija
 20.45 Red Carpet, zabavna emisija
 21.45 Danielle Steel: Savršeni stranac, igrani film
 23.30 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 23.50 Vrijeme sutra

07.10 Astro Boy, crtana serija
 07.30 Dexterov laboratorij, crtana serija
 07.50 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 08.15 Johnny Bravo, crtana serija
 08.40 Beyblade, crtana serija (3 epizode)
 09.45 Moja cura je zvijezda, humoristična serija (R)
 10.05 Rock Me Baby, humoristična serija (R)
 10.30 Lud za tobom
 11.15 Istina o mačkama i psima, igrani film, komedija
 12.50 Rat okruga Johnson, dramska mini serija, drugi dio
 14.25 Crna munja, igrani film, akcijski (R)
 15.55 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)
 16.50 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica
 17.40 Salto, zabavna emisija
 18.15 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Nova zvijezda – europski magazin, informativna emisija
 19.25 Eksploziv vikend, magazin
 20.15 Strijšen, srpski igrani film, triler
 21.40 FBI: Istraga, dokumentarno -kriminalistička serija
 22.35 Novi forenzičari, dokumentarno -kriminalistička serija
 23.35 Autopsija, dokumentarno -kriminalistička serija
 00.05 Playboy: Put strasti za Malibu, igrani film, erotski
 01.35 Eksploziv vikend, zabavna emisija (R)

PONEDJELJAK 7. 3. 2005.

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta: Arizona i New Mexico
 11.05 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Karen Sisco, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Latinica: Cenzura
 21.50 – Konstruiranje nemogućeg: Rimska ratna naprava, dokumentarna serija
 22.40 – Bioproгноza
 22.45 – Otvoreno
 23.40 – Dnevnik
 23.50 – Vijesti iz kulture
 00.00 – Dobro ugođena večer: Zagrebački solisti i Ilya Gringolts
 01.25 – Dnevnik mojoj djeci, mađarski film
 03.10 – Latinica: Cenzura
 04.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Glazbena TV
 11.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 12.45 – Res publica: Religijski program
 13.35 – Rodbina, humoristična serija

14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Ciklus Columbo: Negative Reaction, američki TV film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Internacional, vanjskopolitički magazin
 19.35 – Rodbina, humoristična serija
 20.05 – Whoopi, humoristična serija
 20.35 – Miss Universe, prijenos
 22.35 – Vijesti na Drugom
 22.45 – Promet danas
 22.50 – Bez traga, serija
 23.40 – Oz 3., serija
 00.35 – Karen Sisco, serija
 01.20 – Whoopi, humoristična serija
 01.45 – Bez traga, serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni

Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.35 Uljez, serija
 10.25 Zatočenica, serija
 11.15 Ljubav bez grijeha, serija
 12.05 Red Carpet, zabavna emisija
 13.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile, dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija

16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Jedan na jedan – talk show Alke Vuice
 21.00 Ace Ventura: Šašavi detektiv, igrani film
 22.35 Zakletva, igrani film

00.40 Vrijeme sutra
 06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.15 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.40 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.05 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.30 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.50 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Kakvo je stanje u hrvatskim rodilištima?, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Srolcovka, zabavna emisija
 21.15 Selena, igrani film, glazbena drama
 23.25 Cobra 12, kriminalistička serija
 00.15 Vijesti, informativna emisija
 00.30 Strijšen, srpski igrani film, triler (R)
 01.55 FBI: Istraga, dokumentarno -kriminalistička serija (R)
 02.40 Novi forenzičari, dokumen

UTORAK 8. 3. 2005.

HRT 1

06.15 – TV raspored
 06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Putovanje oko svijeta:
 Skrivena šuma
 Nove Gvineje
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Karen Sisco, serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija
 21.40 – Svete planine svijeta:
 Olimp – Zeusov tron,
 putopisna serija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Na rubu znanosti:
 Rad na tijelu
 00.30 – Bog je velik, a ja tako
 mala – francuski film
 02.10 – Globalno sijelo
 02.40 – 100% ja, zabavno-
 glazbena emisija
 03.30 – Karte na stol, magazin
 iz kulture
 04.10 – Oprah Show
 04.55 – Maja, talk-show
 05.30 – Sedam žena, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska
 serija
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Glazbena TV
 11.40 – Slobodna zona, kratki

dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze:
 Voyager 5., serija
 12.45 – Res publica: Normalan
 život, emisija o osobama
 s invaliditetom
 13.35 – Rodbina, humoristična
 serija
 14.00 – NULTI SAT
 14.50 – Bog je velik, a ja tako
 mala – francuski film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Karte na stol, magazin
 iz kulture
 19.35 – Rodbina, humoristična
 serija
 20.05 – Emisija uoči utakmice
 20.40 – Nogometna Liga prvaka, 1.
 poluvrijeme
 21.45 – Nogometna Liga prvaka,
 2. poluvrijeme
 22.45 – Nogometna Liga prvaka –
 emisija i sažeci
 23.35 – Vijesti na Drugom
 23.45 – Promet danas
 23.50 – Oz 3., serija
 02.20 – Karen Sisco, serija

nova

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.35 Uljez, serija
 10.25 Zatočenica, serija
 11.15 Ljubav bez grijeha, serija
 12.05 Jedan na jedan,
 talk show Alke Vuice

13.00 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 13.20 Lovac na krokodile,
 dokumentarna serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti

17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Po ure torture,
 zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Mali glasovi, igrani film
 00.45 Vrijeme sutra

06.50 Osveta ljubavi,
 telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 09.20 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 09.45 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija (R)
 10.05 Roseanne,
 humoristična serija (R)
 10.35 Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična
 serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.15 Roseanne,
 humoristična serija
 16.40 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Sve su žene lijepe!,
 talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Super dadilja,
 dokumentarna sapunica
 21.05 Kraj ljubavne priče,
 igrani film, ljubavna drama
 22.50 Cobra 12,
 kriminalistička serija
 23.45 Vijesti, informativna emisija
 00.00 Srcolovka, zabavna
 emisija (R)
 00.50 Selena, igrani filma,
 glazbena drama (R)
 02.55 Cobra 12, kriminalistička
 serija (R)
 03.45 Eksploziv, magazin (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.10 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 10.35 – Gospodari životinja,
 dokumentarna serija
 11.00 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Daniel Deronda, serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.45 – Promet danas
 17.50 – Najslabija karika, kviz
 18.30 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – The Claim, kanadsko-
 britansko-francuski film

21.40 – Čardak i na nebu, i
 na zemlji –
 dokumentarna emisija
 22.10 – Bioproгноza
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Transfer
 00.15 – Mirka, talijansko-
 španjolsko-francuski film
 02.05 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 02.30 – Gospodari životinja,
 dokumentarna serija
 02.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 03.05 – Transfer
 03.50 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 04.05 – Oprah Show
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija
 07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija

SRIJEDA 9. 3. 2005.

08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Glazbena TV
 11.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija
 12.45 – Res publica: Trenutak spoznaje
 13.20 – Res publica: Heureka
 13.35 – Rodbina, humoristična serija
 14.00 – NULTI SAT
 15.00 – Ti pripadaš meni, američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Petrinja u pjesmi i slici, dokumentarna emisija
 19.30 – Rodbina, humoristična serija
 20.00 – Emisija uoči utakmice
 20.35 – Nogometna Liga prvaka, 1. poluvrijeme
 21.45 – Nogometna Liga prvaka, 2. poluvrijeme
 22.45 – Nogometna Liga prvaka – emisija i sažeci
 23.35 – Vijesti na Drugom
 23.45 – Promet danas
 23.50 – Oz 3., serija
 00.45 – Dogville, dansko-švedski film
 03.35 – Daniel Deronda, serija

18.10 Uljez, serija
 19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Njena tajna, igrani film
 21.35 U sridu – talk show
 22.35 Svjetske zavjere, dokumentarna serija
 23.05 Sigurne stvari, igrani film
 01.10 Vrijeme sutra

06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.20 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.10 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.35 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Kako doživjeti stotu, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija
 21.10 Nestali, kriminalistička serija
 21.55 Tragovi zločina, kriminalistička serija
 22.45 Cobra 12, kriminalistička serija
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Super dadilja, dokumentarna sapunica (R)
 00.45 Kraj ljubavne priče, igrani film, ljubavna drama (R)
 02.30 Cobra 12, kriminalistička serija (R)
 03.20 Exploziv, magazin (R)

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.25 Lenzerheide: Skijanje spust (m), prijenos
 10.35 Zatočenica, serija
 11.25 Ljubav bez grijeha, serija
 12.25 Lenzerheide: Skijanje spust (ž), prijenos
 13.20 Lovac na krokodile, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija

ČETVRTAK

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Lugarnica 10., serija
 10.00 – Vijesti
 10.05 – Putovanje oko svijeta: Novozelandska divljina
 10.55 – Radoznali vrtlari 2., dokumentarna serija
 11.25 – Najbolji, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprognosa
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Sedam žena, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Daniel Deronda, serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Batman, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Život uživo – sa stilom
 17.00 – Vijesti
 17.10 – Život uživo – tema dana
 17.50 – Promet danas
 17.55 – Najslabija karika, kviz
 18.40 – Villa Maria, serija
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 22.05 – Pola ure kulture
 22.35 – Bioprognosa
 22.40 – Otvoreno
 23.35 – Dnevnik
 23.45 – Vijesti iz kulture
 23.55 – Crveni ugao, američki film
 01.55 – Putovanje oko svijeta
 02.45 – Brisani prostor
 03.35 – Pola ure kulture
 04.05 – Poslovni klub
 04.35 – Europa i mi
 04.50 – Maja, talk-show
 05.25 – Sedam žena, serija

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.25 – Fudge, serija za djecu
 10.45 – Batman, crtana serija
 11.10 – Glazbena TV
 11.40 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 12.00 – Zvezdane staze: Voyager 5., serija

12.45 – Res publica: Meta, emisija za branitelje
 13.35 – Rodbina, humoristična serija
 14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Perry Mason: Slučaj TV zvijezde, američki film
 16.30 – Vijesti za gluhe
 16.40 – Pleme 5., serija
 17.30 – CIA 2., serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Poslovni klub
 19.20 – Europa i mi
 19.35 – Rodbina, humoristična serija
 20.05 – Zapadno krilo 5., serija
 20.55 – U uredu 1., humoristična serija
 21.25 – Vijesti na Drugom
 21.35 – Promet danas
 21.40 – Oz 3., serija
 22.35 – Twelve Angry Men, američki TV film

00.30 – Daniel Deronda, serija
 01.15 – U uredu 1., humoristična serija
 01.45 – Zapadno krilo 5., serija

07.00 NOVA KIDS TV
 Digimoni
 Supercure
 Harvey Toons
 Djeca iz učionice 402
 Digimoni
 Supercure
 09.25 Lenzerheide: Super G m, prijenos
 10.35 Zatočenica, serija
 11.25 Ljubav bez grijeha, serija
 12.25 Lenzerheide: Super G ž, prijenos
 13.20 Lovac na krokodile, serija
 14.15 Dream Team, serija
 14.45 Izlog strasti, serija
 15.25 Nauči me voljeti, serija
 16.25 Ljubav bez grijeha, serija
 17.15 Vijesti
 17.20 Zatočenica, serija
 18.10 Uljez, serija

10. 3. 2005.

FILM TJEDNA

19.00 24 sata
 19.45 Vrijeme
 19.50 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 20.00 Pet minuta slave, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Krvna osveta, igrani film
 00.55 Košarka Euroliga: Cibona VIP-Maccabi, snimka
 02.40 Vrijeme sutra

06.50 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 07.35 Anastasia, sapunica (R)
 08.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 09.20 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.45 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 10.10 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.35 Bračne vode, humoristična serija (R)
 11.00 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.25 Sanja, talk show (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Anastasia, sapunica
 13.30 Osveta ljubavi, telenovela
 14.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.15 Ekkluziv, magazin (R)
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.15 Roseanne, humoristična serija
 16.40 Bračne vode, humoristična serija
 17.05 Dadilja, humoristična serija
 17.30 Sanja: Sanja vam diže kosu na glavi, talk show
 18.30 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu – hrvatska verzija, dokumentarna sapunica
 21.05 Glava iznad vode, igrani film, triler komedija
 22.40 Cobra 12, kriminalistička serija
 23.30 Vijesti, informativna emisija
 23.45 Prijatelj na kvadrat, zabavna emisija (R)
 00.40 Nestali, kriminalistička serija (R)
 01.25 Tragovi zločina, kriminalistička serija (R)
 02.10 Cobra 12, kriminalistička serija (R)
 03.00 Exploziv, magazin (R)

PRVI PROGRAM SUBOTA, 5.3.2005. 00.55

SUPERNOVA

(SUPERNOVA, 2000.)

Znanstveno-fantastični triler/horor. Početak je 22. stoljeća. Šesteročlana posada spasilackog svemirskog broda Nightingale odaziva se na poziv u pomoć koji stiže iz rudarske kolonije u udaljenom dijelu galaksije. Kako bi prešli preko dimenzijske rupe, članovi posade koriste specijalnu tehnologiju, ali pri tome ostanu bez kapetana. Zapovjedništvo preuzima samozatajni Nick Vanzant (J. Spader). Uskoro na brod primaju jedinog preživjelog iz rudarske kolonije, tajanstvenog Troya (P. Facinelli), koji sa sobom na brod donosi nepoznatu tvar. Na užas glavne liječnice Kaele Evers (A. Bassett) pokazuje se da je Troy potomak muškarca koji joj je nekoć nanio veliku bol...

Nastajanje ovog visokobudžetnog ZF filma može se blago rečeno nazvati problematičnim. Projekt je najprije bio ponuđen australskom redatelju Geoffrey Wrightu. Ubrzo nakon početka snimanja zamijenio ga je Walter Hill (48 sati, Južnjačka utjeha). Ugled producenta, scenarista i redatelja Waltera Hilla koji je prije više od dva desetljeća producirao kulturni SF film »Alien«, te jaka glumačka postava sastavljena od Angele Bassett (dobitnica Zlatnog globusa i nominirana za Oscar za interpretaciju Tine Turner u filmu »Što ljubav ima s tim«) i Jamesa Spadera (dobitnik nagrade Canneskog filmskog festivala za najboljeg glumca u filmu Seks, laži i videovrpce) doveli su do velikih očekivanja vezanih uz »Supernovu«. Međutim, obožavatelji znanstvene fantastike bili su razočarani. Film je komercijalno prošao izrazito loše. Redatelj Walter Hill istupio iz projekta dok je film bio u montaži, zatraživši čak da izbrišu njegovo ime, pa je redatelj potpisan izmišljenim imenom Thomas Lee, a Francis Ford Coppola bio je angažiran da nadzire finalnu montažu gotovo godinu dana nakon završetka snimanja.

Uloge: James Spader, Angela Bassett, Robert Forster, Lou Diamond Phillips, Wilson Cruz, Peter Facinelli

Redatelj: Thomas Lee

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

BANK: VBUIU 22

(Vojvođanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovida i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.728 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.420 din., a u jednom pravcu 1.920 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- Jezični savjetnik

19,30 h

- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
- »Sportski vremenplov« (ponedjeljkom)
- »Na izravnoj vezi« (utorkom)
- »Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)

»U društvu s mladima« (petkom)

20,00 h

- »Aktualije« (ponedjeljkom)
- »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
- »Putokazi« (srijedom)
- »Rock vremenplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)

20,30 h

- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vujkova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazz-a (petkom)

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

